Mariestadtz lagh book anno 1597

Handskrift // HS / B 129

Digitaliserad år 2018

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Mariestadtz lagh book anno 1597

Handskrift // HS / B 129

Digitaliserad år 2018

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

HS / B 129

Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag. &c.
Medeltid
N:r B. 129

HS / B 129

B 129

Ere Tingz tima om Åhret.

1. från xx dags Junii, och til 9 weckan fasto.
2 från Qwasimagnesse och til Midsommaren:
3 från Michaelis, till Adventit.

Mariestads Kyrkotingsb

Kongl. Bibliotheket i Stockholm
N:o 49.

Se Stadslagen utg. af Schlyter, Lund 1865, foret. sid. XXXVI.

Mariestads
Rådhuvu Lägsog

St. 2 n. 2.

1

Gifven till Kongl. Bibliotheket d. 24 Jan. 1852 af Kr. Kamarjunkaren och Rdd. Leonard Rääf.

Enttå fadersfadez Och fadersmodez sättias för än moderfader och Modersmoder. Tå äger the tå arffe jämpu arfsmänger, efter tett the äge atta jämsbytta, Så äge tett Och Om fadersbrodyr, fadersßyster, Moderbroder Och Modersßyster äger atta jämpu sbytta

Het lagbooken seyar ett Brodezs barn ärffuar så mycket som Bröder och Syster barn så mycket som Syster Tett barn emera så förstendigitt Om hans Brödrers barn efter Syssters barn som arfsmett efter fallat är, Thy alg ifrå honom sfacc man Rätta

Fader fadez fadez fadez Modez Modez Modez modez 4

Fadezs Fadez fadez Brodez ellez syster 5

Modez Modez mod Brodez ellez Syster

Ehezasbarn 6

Fader fadez fadez Modez Modez Modez 3

Ehezasbarn 6

Ehezas Barnebarn 7

Fadez fadez Brodez ellez syster 4

Madrmodez syst' ella Brod 4

Ehezas Barnabarn 7

Ehezas Barnsbarns Barn 8

Ehezasbarn 5

Fader fadez Modez modez 2

Ehezasbarn 5

Ehezas Barnabarns Barn 8

Ehezas Barnabarn 6

Faderbrodez ellez Syster 3

Mod Brodez ellez Syster 3

Ehezas Barnabarn 6

Ehezas Barnabarns Barn 7

FADER MODER 1

Syskinga 4

Ehezas Barnabarns Barn 7

Brödlinga 4

Brodez 2

Syster 2

Nästafrend 5

Nästa frenderbarn 6

Nästafrender 5

Brodezsbarn 3

Syskterzbarn 3

Nästa frenderz barn 6

Brodezs Barnabarn 4

Systerz Barnabarn 4

Brodezs Barnabarns Barn 5

Systerz Barnabarns Barn 5

Sonn Dotter 1

Barnabarn 2

Barna Barnabarn 3

Barna Barnabarns Barn 4

Then skatte ghå tiee arfft som nästh är skyldt Om brystarfftningar, ifrån Brodezs barn ifrån Systerz barn tett ey findez

Brystarfft ghår mich ey

Brystarfft gåar till och Baakarfft ifrå, Och om nästa Baakarfftningar iger tiee äger, Tå skatte man förkia tgenom Brystarfftningar

Baakarfft ghår op ey

Bzystarfft tackades fordom Skapazfft

Konungs Balken

Wro borge

1

Westgöta Och Rådmenn skola wäria och å Tinndt dagg, Och om tigva rädh

Hwro monga borgamesta 2
re och Rådmenn skola
agg waare

Hwro Stadzens book, Brefeg 3
el, Och Preuilegia skola
gömas och förwaras

Hwro monga borgamestare skola wara aff ene slecht 4

Om borgamestare eller Rådmen taga mutor för dom 5

Om Stadzens schrifftare 6

Om Borgamestare eller Rådmen tiffta sina emel 7
lan om wacerth.

Om nåkor tarar oroffuigh å konungett eller, hans rädh 8

Om nåkor giör gierningh å then man som konungen ta 9
ger i sinn fridh medh sin öpne breffua

Om nåkor dräther konungs dom eller hans Embetz 10
mans, eller klagar å någon sedan the äre åtskie
dr, för rätta och dom

Om nåkor wåldfarande klagar å annan för tättenom 11
om giorde

Om nåkor tarar oroffuiga å fogten Borgamestare eller 12
aeth Rådett, Eller tiel een Borgamester, eller
een

Komings Baeken

Rådmanz eller Stadzens skrifftare

13 Om taffuerna eller Herbergera och theras Embethe

14 Om någor giffuer mått ägande zätten ifrån sigh, Och om thess som måtten ägande tilgyer

15 Hwo tenge then ståre vogare waze som Vogskay winder i stadenom

16 Om Embetzmen i stadenom och om thera eedh

17 Om Någor fåreth bisman, span, pyndare eller andra måth eller wecht, Och om then toekett winther androm

18 Hwadt koningen äger haffua aff Stadzens Ingärdom

19 Om skioth och åleyminga å stadenom

20 Om then som ey giör skioth i stadenom

21 Hwo monge äntbete een man bör haffua i stadenom

22 Hwadt Vogemestare och Rådmen skoa haffua aff Stadzens ingärdom om åhrett

23 Stadzens Book skal resas een tiidh hwart åhr i stadenom

24 Om leide breff och hwo the skola waza

25 Om span, pyndare och wächt skare waza i stadenom

Konungs Balken

vtå borem

1

wrstare och Rådmenn
skola wälias, Så
skall alla borgamestar
och Rådmen swarett
åthl trimbriga tiee Råd-
stiffto komma, Låtha
Daga för Sancta Wae-
burga dagh, Brigenne
thera wndan tagne, Ecker borto warande, swidh
hand tres mark, Ecker aff taga konungen och
staden två mark tiee tüeskiptes, Och forgtenn
wedh the Rådmen och borgamestare som thett
åthrett sittia ena mark
Dº Sancta Waeburgr dagh skola the eyssas å Rådstue
som waedh åre effter gamle stadga / Och thenn
som borgamestare eller Rådmen skal wara thar
skal thetta swärria, Så, bedes, dagh migh Gudh
hielpa Att dagh skal minom konungh troo wara
Och widh fattiga och Rike i allom domom rätt
föria, Och aedrigh wrängia moth min samwito
Och lagh Om lagh styrckia, Och aedrigh wrän-
gia eller orätt styrckia, för wddoga skuedh swiedh
eller pennga gärningzrett, Ey för affundt eller
ewiedia, Och ri för fränd sämio eller wenskap
Då warr migh Gudh hielper som dagh thetta
hollen och sanneth segher, Och tå Rådmen skola
wälias, tå skal foügten närwara, skedrigh må
then rådman wara som ri kastar eget arsth i
Stadzrom

Annath Capittel

Dº
Litth

Konungs Balken

2 Ath the hwse ellez kista som Stadzens Insegle
Stadzens book, och stadzens preuilegia skola gömas
ther wara wdi / Äga twå nyckelar ath wara, Then
ena skal Borgamestare hafftia, och aman stadzens
Schrifftuare

Tridie Capittel

3 Ey skola ellez äga wara Borgemestare och Rådmen
wara flera i Rådena ast ena secrete är fira, /
Huadt thett är mågsämio ther skyeskapen
Redrigh skola och twå bröder Borgemestare ther
Rådmen både i sänder wara, Rothan ri är annat
ware tiee

Fiezde Cap:

4 Tager Borgamestare ellez Rådmen mutor för doom
sin, Giffua konungy, mutor och å 40: mark:
tie threskiptes, Konungen 8 örtiger och 13: mark:
mälzägandr] och stadens samaredr, och gånga
borth ast rådenom, om han warder tie wunnen
medh sex godom mannom

Fempte Cap:

5 Stadzens Schrifftuare hwilken som wälias skall
Han skall wara Duensker och ærdrigh notarius

Siette Cap:

6 Kan så twara ath Borgamestare och Rådmen warda
Tiffuande sina imellom, tå ther Borgamestar ell
Rådmen skola wälias, Tå skola the rådr som flera
saman koeda och bätre skre hafftia, och förgtren
medh är, Doch skal the prösthia alle mäde för än
the ther wälgen stadga ädaggia

Siunde Cap:

7 Om måkor talar ofsticka å kommungh ellez kost

/ utgs

Konungs Balker

nungs Rååth thet å thera hedr gåår, och åre ser godemen
tile withne, Tå skal han i stadzens gömä sättias
och haffuggen warda, hwo orden annar erdis
Tå skal konglen, borgamestare och Rådmen öffuer
konone dömä efter them åre widhertmen eighett
för konungen reen hans Råder, reen och i stadz
ens bären sättias, ther tie konungs siesmän öffuer
dömer, reen konglen och rådmen efter konung bidi
om han ei borgan förer sigh sätther a aaa aa

Ottonde Lap:

Hwar som giör grezzmugh å then man som konungh
haffuer tagett i sin fridh medh sina ögna bresth
för thett han kärer å hom för konunge, hwarder han
fängen och medh fullom witnesbom sex manno
vageriga tie wunnen, han haffuer förgiordt eifft
och rösöre, Taga mädzm ren tridungh ren konungm
och reen stadzmenn aaa aa aaa

Nionde Lap:

Hwilken som bryther konungs doom ekker hans dom
bitz mans, och haffuer ther dom bresth å, tå böte
han 40: mark: och ther wari konungz ryen sexk, Tessa
40: mark skolla wetnadar medh toesth mannom aff
them som brytzeligh är först aff rösöre hans, näst
ia ei rösöra hans, tå mäta hwsz hans, Nächbia ei hwsz
bygda tå tompt hans reen iordh, doch så ath frender
reen skyedt mon hans haffuer macht the tompt reen
iordh ätterrösa som sägs i arffuer bacbmons, aaa
Mögen ei then man som kärer å annan å konglens
och borgmästares dom, Rothan kärar å konom
för thet sama i androm vardom reen höystadom, bö
te 40: mark mädzm: to: och stadr och böte hom sin stada ätter

Tiende Capittel

Nw komer nägon som wagfazarde är för fougten
borga:

Konungs

Brest om gäedz

Borgamestare och Rådmen, och hafwer brest å annan
Om gäedt, Ehr swarander tiestädes som honom sw//
ara skee, tå skola the honom råtth skiuta, lestwist fram//
dreis worskiera, om rådstu dagen är, Heller förr om the
mågo, Kunne han ri widder gäedet som åbäres, Nwära
sigh ms quitto brestbo sino efter fulla witsnom atth
han thet gäedet hafwer lestwist som wtmisas i Rådstu
baekenom, Ehr och ri then nämnder som åbäres
Tå skriwi fougten borgamestare och rådmen ren
afft sigh ther hans häramåde foorder, och hans
brestbo tagen som han skee böckia swaranden mz
Och hafwer så frieth wordet tie honom atth taka
som hans siresmen häranden woro, förssitter
han thet som häred, Böte 3: mrk: tie tresbiytes
Ena then han mädzgående förr är landra tommigen
och tridie stadenom aaaa aaa aaaa

11 Hwilken som talar lastelige eller olofliga å fougtem
och radha rådmennar thet å thera reder, gåår, Böte 40:
mk: fougten taga ther afft 3: mk: och hwar borgamestare
samteedes, Sedhan taga hafft tommigen och hafft
stadem, Om tie äre twiggia manna witne, Heller wä//
ri sigh medt sex manna redge, Tadar någor olofliga
Heller giör lasth en borgamestare/ Böte 20: mk: tie tre//
sbiytes mädz: ko: och stadem: Om tie äre twiggia manna witne
Heller wäre sigh medh 6 manna redge, Giör och nå//
gor thet tie ren rådman Heller stadzens skriffuare
Böte 12: mk: tie tresbiytes som för är sagtt, Om han
wardes tie wämen mz trem mannom, Heller wäre
sigh medh sex manna redge aaa aaa aaa
Tadar och någor lastelige ordh tie ren Rådmans
fougten Heller stadzens skriffuare för sittiandz råde
Böte 40: mrk: tie tresbiytes, Om tiee äre twiggia
manna witne Heller wäre sigh medh 6 manna redge

Om nåkor för tadar
fougten borgamestare
Rådman Heller stadz//
ens skriwere

Orbar

Konungs Balken

Vrkar han ri botom, Warda slagen widh stupoma, Och
vijnum stadeir, Så för vra saak som för amdom i tesso
mådhemo, Komer han åtter i staden, Wista twingo sina
Tinger och måtor ädha ath tesson förnämpdom man
nom att Kong komer å honom antingen inlendes
eller utelandis, Böte 80: mrk: tiu tresbytes mådh:
ko: och stadz, Eller mista hofwdt sith Om han tiu
ä mamra withne, eller wari sigh widh toesk man
nom, Och wari then ädhugat war så goder mann
som han förre war

Twå Herbergiare ether tatterman skola waka äth minsto 12
i hwariom stadh som wädhfärande man skola sökia
maath, öle och hrsta foder, klädr hoo och torum
ysterth thett wärdt är, och gäldes å rättom torgh
dagh, och ottas then ey torflen, i hwilcken stadh
thett ey giordt eller hådz, Bötha borgamestaren som thett
ächerth sitia och döma hwar för sigh 40: mrk: och Råd
mennerner 20: mrk: Och taga then ath mädh ägandem
3: mrk: ath hwariom borgamestare, Och een mrk: ath
ath hwar Rådman, Och thett andra wari komungs
ägen sak

Säkia gyl ther och herberga tiua som mo dar sagth som
tie stipade warda, Ja böta 3: mrk: tie tresbytes
mädh ägande komungen och staden,
Kan nägott bytas i them herbergiom, Thett bötas
ysther stadzens rätth, Och hafwi bugen wädh then
som tie tiuar kamer, nägrom sith ath taka, Owthan redo
Och rätth widdergälde, Om han witte nägott ath tasswer
nar hafwa, eller thiswa i hans minne, Eller kan
giör fwieth vaar å horom

Hwilcken

Konungs Balken

13 Hwilken sonn giffter Mågågande Rätten ifrån sigh / Hafftte
förgiordt sin rätt widder then saaka / Och then som mågå-
gande rätth tiger / Dwarar knapeken medh lagh eller pen-
ningar / Och bergen taga annars taka tre sigh / Rothan
som lagh sija / Hwem thett giör / Böte 40: mark: tre trestyfft
Mågå: kon: och stad: / Eller wårnä sigh medh sex manna
ede / att han ei then lagen wiste / Fälles han åth redenom /
Fälleis tree saakena / Orbar han ey botom / Gånga tree år
betis för konungen och staden / Och the dösa mågågandi
rätten trie sigh

14 Nw will nåkon Byaman warda i stadenom / Gåster eller byanna-
ns swenn / Reggia fream för foughten / Borgamestare / Och
Rådmen fåne öra penninger / Och medh them giöres efftter
gambla stadgar så åtth forigten taga 2: öre: Hwar borga-
mestare som tå för rätten sittia ren öre / Och stadzens
skrifftnare ren öre /

Then som Byaman woorder / han skall hafftta ren bor-
gare man för sigh / Elst han skall sex åår åtth minsto bya-
man waara / Och atlan stadzens rätth oppehoeda kampt wid
der sin byamans / efftter sin förmågha i alla the ther i staden
fåar hände /

Och thett skall eder hans waara / Som byamån skal swärria
Hagh eder migh så Gwdh hielpa Att lagh skal minnom
konunge troo waara / Och atlan stadzens rätth oppehoeda
efftter min förmågha som för är sagth / Och mine bya-
mer forder både inlendes och utlendes / Och ingen
theera vidertryckkia eller förderffwa Authan brewtt
Sedan köpa och sälia som annar byamen efftertyr
som i lagbooken utsprian i köpmåla balken / Och ri förra
Qwidder hans 40: mårka: penninga / Mågågrannen ta
gå ther watnaff 8: mårk: / Och konungin och staden thrett
andra till twistkipto /

Och waare ther giernings man som han ther förer win
der

Dm borgares Eder är swore sedan köpa och sälia

Köpmål — 14 L:

Konungs Balken

Om Embetzmen oppsyan ämbetet

Wnder Burskap, Nothan konom kömne prenninga worpa
Gå att thar wöre köpman warda; Wärga tå för fougte
och borgamestare, och taga thre wärder; Och thet andra
wrderspria, Och winne borgeskap att nija ∞ ∞ ∞
Ecka the som burskap winna, Skoca rentkammereliga i stad
sens book skrifftnär efftersi tie bör ∞ ∞ ∞
Ecka skoca the och borgeskap winne som ei äre barn
födde i stadenom, Ecka gäst thar äre hwsbondsker eller
wtbondsker, Wifftes man att lande eller androm
köpstadom, medh the kona som äre barnfödt i stadr:
Och hafftwer gärdt i stadr:, Eller kenna fader för
kenna, Wifftw ingen borgskap, Ehr thett ei så,
eller hafftwer ei warwith, Gifftw with borgskapeth
Ecka the som sättia sigh nidh i stadren som ei äre nähr
mans swenna, Och hafftwer tilla triggia märke, the sko
la gifftwa borgeskap ∞ ∞ ∞ ∞ ∞
Jagere och nähr bjarmans som eller swen werdereg
ningh wtbondes Och wille sedan warda bjarman eller
bjarmans swen, Gifftw borgeskap with att nija
ingen må hafftwa twå wordherlegningh, Andra i
stadr och andra wthan staden, Nothan thar böte
40: mk: Och the wordherlegningh medh som han hafft
w. wthan tilla tagett, Och sina egna then tilla widder
lagd, Och the wordherlegninge Och 40: mk: skal konungr
Och staden tilla twerskiptes hafftwa ∞ ∞ ∞
Hafftwer nähr bjarmans son eller swenn arfft i nähra
stadh i Swerige arfftes eller köpt, eller kiöpt thett ähr
tie kommeth, Och wille byggia wthan staden eller i
Riket, Ecka thett borth innan nath och åhr afft then
dagenom than sith borgskap opsyar, Eller om man
thett skeriga wertha kåar, skit than wille wtbondes byg
gia, Ehr taga konungen och staden halfft thwar
thera, Nähr och nägor bjarmans som arfft i staden

eller

Konungs Balken

Eeller och bode utleändre, eeller hafftir annars nians vrder
Regueringh utleändre, Säria thett bortt som satt är eeller
hafftir thett komeringen och stadren häfft thwar thera,
Nathan han faar hiidt i landett att byggia Eeller wid
derregueringen taga rimman tratt och äghe aff then dagh
bodhen war ersen,
Och thwar som nåtter mann bygger utleändre Och haf
ftir i landeno artt ärfft dt eeller köpt, eeller han
är ärfftna, Säria thett bortt som sagt är eeller
byggia i stadenom eeller landeno, eeller ware här om
tagit som för är sagtt Om bjamens sommen

Alla the som triäna i stadenom och hafftia sin wredes
Regueringh tille 20: mrk, Ehr skolla winna borgerskap

Om Borgerskap

Alla the men som wredzertorfftia sina ärende
fara eeller sygla, Ehr skola borgerskap hafftia
Och låtha them förnöya hwartt åghe, Och giffthi sighi
fftharen rett ähr penninga

Om wårdh och watin i stadenom

Alla skola the wårdh och watin göra i stadenom som
bjamen äre och borgerskap utgifftirt hafftia, ehu
adt han är eeller hwsbonda eeller swenn, Och
hwadt the äre eeller flera eller färre mus bua
mann swenna,
Huilcken ther warder witth i thenna artickulo ståår
Och äre vi withne tille, Swarir sigh medh 6 manna
rede, Faller mätor wårdt i stadenom, Böthr 3: örer:
Luthan högra bwdh föliar

15

Nw then tiidh om åhret som Borgemestare Och Rådmen
skola wäliaz, Tå skola och alle Embetzmen wäliaz
Och kysaz, Och tå skola tiå gode men wäliaz, som

alle

Konungs Balken

Ree Stadzens märcker skola hafftua; Och medh them skola the märcker Spar, Gyrdare, Pistrar, Pålar; Och hwadt staden werdertorfft i mååtz och wächtt, Och ingen an man skall medh them märckia; Och the skola the taga Rööre förre, Jefferti som Borgamestare och Rådmen tett stadga; Och skola the hafftua io sith märcke åtz hwarie medh stadzens märke tick aretz tett the märcke; Och Och hwar stader skall hafftua sith egett märke ∞ av

Ingen bygman eller gäster skall nägra hawda mååtz eller wecht hafftua att haw medh them mä nägga så som gyrdare wetha staden sigellfftuer, werdder 40:mk: tie tulsbigh Om tett woarder funnett medh Rorom Twå gode men skolla skiupas och settias tick hwartt åm bette som staden torftiger är, Såsom tick bygninge Rwardsetninge, Brödwerck, Och aret annatt hwadt staden werdertärfft, Som skola see och skooda att hwar man sterr lijka och rätth; Och thettä skall wara them emot) Szå bröder bagh migh Gudh hielpa Som dagh wille Och skall woar rätther i mine ämbete, Och allaw rätth fölia, Och ei wrången woara för wonskap skuld, Muto eller Bööme ∞∞∞ ∞∞∞ ∞∞∞

Hwilken som ei är rätferdiger i sith ämbette, Böte 40:mk: tick tresbipter, Mädzägande, Komungen, Och staden. Om han woarder them tick wunen medh sky godom mannom, Szå böte och them som androm wijtha, Och orkar honom ei them tick binda, Nw orkar han hiälpen them them böten, Gänga tå tick arbetis för Komungen och staden, Och the löösa mädzägande rätten tick sigh ∞∞ ∞∞ ∞∞

Faestar nähre man Bisman, Hyrm, Gyrdare, Skiälar eller hwadt tett är i wächtt eller mååtz, them som tett wärka skall, Och woarder baar åtagen, och fäster Böta tå 40: mrk: tick tresbipter, Och ei bisst mista

Eeed

Konungs Balken

Om

Eeer wåria sigh medh toesst mannа rede, Eer ri wit-
ne tiell, Och theer som thett androm wijtherr, Och ey
orkar widherr binda, Böte 40: mark:, Essa Tremma
40: mark: gånga tie tresskiptes målzegandren, Konunge,
Och stadenom, Orkar ingen thera botom i tesson
målenom, Warda sagen widh stupona, och fey staden

16 Hwilcken man som facker Spann, Pundare, Bismar
Giädar, reeer några mådh reeer wrichtt, Och giör
theer medh rett warka pening skada, kwarda hängder
wthan alle löszen, Om then warder tagen widh fresska
gierningh, Och witnader tie medh sey mannom swäre
thett honom, och warder ri tagen widher, kwärie sigh in
toesst mannа rede, fälz haer äth rede, Böte 40: mark:
tie tresskiptes, målz: Ko: och stadz: Thwar som thett
androm weither, Och orkar ri tie binda, Böte och: 40: mk:
som för är sackt

Nw orkar ingen thera botom, kwarde sagen widh stupona,
och fey staden, Gör han theer minnre skada medh, gånga
som annar tiuffnader

17 Aff arecom stadzens Ingäredom, Hwilke the herest äre, såsom
aff kwädgrenom, Saatöra, Kreders siusere, läger Konunger
haresst, och haresst stader oppbära, Och the ingäredem
taga op Stadzens Kämnarr medh Stadzens skrifwarer
eller twå andre rådmen, och theer aff göra the reken-
skap för forigtem och borgamestare hwart åhr, sätha
dagа för Sanctа Iwarsdagh Och thett skrifwe Stad:
zens skrifwarer op och haffwa theer reknskap wppå

18 Nw kan skooth etter ålegninga å staden läggias, Eå skree
hwar

Konungs Balken

Tiwar man i staden bygger, och samaledis gästen. Och Omsyn och
Pästa i staden reen inritbr riggia, Ieller the som thera godz
thästa handa medkan, Ian tå att gästen ei siuksthia i landz
na ägare, Giöra så äfft marck som afft mun, Frotham
tessa som wandan tagas, Konn Konungs myntare, Konungs
Tåkare, och Konungs stekare, Och ingen annan, Dotham kon
ungen wille them affslå, och i sin rebenskap taga
Förstotte skatt waara thesse mun penninga, Och aldrigis mera
rywro stoorth skott kan waara, Kan och pröfftnas medh them
manom som afft aldeggaroin tie tagas och skott reggia skatt
förstott må minne waara, Tå skola the förstath tiuba och reg
gia efftirth ålegningerna ära, Doch så atth afft fattigom ma
nom och gwinnom skatt förstotte tagas efftir thera förmoga
Och ry efftirth förstiuth tagith är
Tiwar there som androm tiwar i staden, Och kasthin tiee
treggia mesta trowerdigitt godz sitt och sins hwsbondes,
Kan skatt giöra afft sina mun som andra afft sin, Och
inthet förstotte

Nw then tidh som skuth skatt å staden reggias, Tå skatt hwar
Tiwaren sigh och sina swenna Och sina gäster skriffua tatha
Ethwadt the i staden äre reen ry, Ieeen och wtleendis, Och
hwar afft sin godz wäth giöra för än Kan dorth faxar
reen sigear, thwiecken ry så giör, böte 40: mun:, Konen
någon sin gäste reen swenn wendan, tå kan skatt skyr
iffuer, Böte 40: mk:, Konen och någon gäste godz, tå
Kan skatt skotta, Och kasthin thett kasthe them tiee wendr
Kandom sinom, Och woerder the medh fången, kasthis för
giorth godzett, Och böte 40: mk: och gäcede åtter gästerna
godzett, Boden och Kan thett gästen giöra, Och woerder tie
women medh twenn mannom, kasthis tå Kan förgiorth
godzett Och bötha 40: mk: Och böter them 40: mark: som
godzett wendr Kandom Kadde Och Konen som för är sagth
Nw Kan thett tagas atth skotth skatt å staden reggias

Och

Konungs Backen

Dett är ÿ ändå årsagt, Och gåster reeer bÿamenn swärma vereia nåÿ gorstadz fara reeer sigla, Tå skoea thr vetterskap för sinom hwsbonda giöra afft sins godzs, Och theer triidz hwsbondan bydh sendre Om hans skott tå skar han skÿtth för sin swän reeer för sin gäster giöra, Och så giöra sin redh efftter ath han hafftver fwrdh giordt, Bäder för sigh och swännen reeer gästen, Tå så ath hwarie thera skÿtth om sigh skarr göras Warder ri så giortt, och gåster reeer swännen borth fara, Tå böte gästen reeer och swännen 40: mrk:, Och hwsbonden 40: mrk: för thett han lath them borth fara, reeer wadsir sigh medh 6: marna redh att han wiste ri theer afft att han borth foor

Om bÿamen wille sigla reeer borth fara

Nw om bÿamer wille nägorstadz sigla reeer fara Reck nä tå för sin hwstrw, om han hemma hafftver, reeer och för androm, Och seia borgamestarom tilkk medh hwem han räknade, Och fara sedan hwartt hwartt han wille, Giör han ri så, och foor borth, Bötha 40: mrk:

Om skott omgår

Nw kan skÿtth omgånga, Dee bÿamar reeer bÿamanz swenna wäxlandes dee, Tå skar förstw han, reeer then han godz förestår reeer prwnga, Borgamestar reeer thett wmmerman prwnga på, rekenskap giöra, tå att the ÿ aldrig wetta, Och giöra redh siwfftver, tå han hemkombr, Dee samwetedes giöra hwsbondanom för thenne wiidher booth som för dee sagtt,

Kan och nägon bÿaman reeer bÿamanz swenn så länge wara wäxlandes, lath then skÿtth reeer annatt omgår reeer längre, Och hafftver ingen i staden som räth för honom giör, Giöra tå siwfftver tå han hemkombr Borgeman hans prwnga reth för honom (om han förmå) reeer bötha 40: mrk: för then skÿtth och annath, Ehr han förmögande, Giöra siwfftver tå han hemkombr, Så för then skÿtth så

för

Konungs Balken

För annatt, widder- boote som för är sagdt

Nw then tiidh sköth omgåår, tå skiöta bÿamän reeder bÿa
mans skiöma sith godz wtenders waara, och wordt ey
thwåra gotz reeder wÿbytt thett är, Då skoler the then förre
så wÿcket skiötha som gadzett waar wärdt tå thet bort för
dygo

Nw kan thett i Skipabrÿth bordt komma, skiötha tå
the så wÿcket the wtaff som kan wiidare pröfning
förer taga ofttaren tie böör, och godzett möbett wara
Och skall skiötas aff the gårdar som skyldeer reeder wänter
om ågarett, om them wardher bordt dreghen, dåsom thett
wedo pröfningar reeder godz wåro

Och thwar man som Skipp äger staar reeder sma, kan
skall the aff skiötha som the godz reeder wedo pröfningar
wåro a

a Så ofta som skiöth å stadeen dygo

Aff arffua insåttes gadz som är siellstÿr, reeder annar köp
enskap som pleger aff skiötas, skall then the aff rätt göra
som handa mellan hafftÿr

Nw tå nåthrom bÿdh sondr om skiöth reer tiidh och
annar tiidh, och komer ey tiidis sinne, att giöra then
rätth som kan skall, Eller tridgstaar widder, Bötge
3: mk: Och thwar tiidh sedan som ofttar komer
bÿodh sondr reeder bidder wordet, och kan thet ey
giör, Och the skall stadgas sÿnna tuggia man
na wilkne widder hafftÿa som så widder tar
Och kan komer tie sÿnar, tå böte och 3: mrk:
Hwilcken man som ey rätt giör, tå kan skiöthar
ofttaren tie böör och stadgar, aff sina gödze, Och
dÿee nåbot wndan, hafftÿr förgiordt thett kunna
wndan dÿgde, Och böta the tree 40: mrk: Och

Wardi

Konungs Balken

Vare wartinsskua

Dyttiar och nåbor sigh wordan och giör ri sonr sagte
ån, Kartingen ath thar ri skwotar, ketter ri sigh skrifft
11 wa kåtheu, bøte och 40: mark: Och giöra tå fnetz afft
alla sina godze som thar stae skwotha afft, Och ware
wan tes wåre

afft alla 40: marka saak i tesso måleno, taga skutemen
nernar 10: mk: penninga, Och the andra taga konungen
Konungen och stadin tille treskipter, Och samaledes
thett som wordan waar diegdt, ther taga skutemennernar
iuthett wtaffi wthan ware tie tuskipter, Och afft hia
vio triggia marka saak i tesso måleno, gånga tie tresk
ipter, ren tridungh taga konunge, ren staden och tridi
skutemennernar

framdeis mæribiande, at alla the sinna sonr tie 40:
marcka xörekigit godz thesstua sith och sina widderegninge
The skola giöra fnetz forskwotz, Och alla the sinna
sonr thesstua tie 20: mk: sith och sina widderegninge
skola giöra thaefft forskwotz, Och alla the sinna sonr
minne thesstua, the skola inthet forskiotz giöra

Z1 Ingen gierningsman må ellez skal flera ämbeta bröka
vtan bota ån ena handa gierningh, Och ingen annan
Köpslagan, wthan han bör bota 3: mk: penninga så offta han
thett giör, thaefft konungen och thaefft staden, wtan
thwar kåtherr sigh nöya åth sino ämbete, wthan han
wile eth wedderspria och annat noytaga som för är sagt
Sanna lagh ware om ämbetzmanna konor

Z2 Afft tessa sonr äz Daakore, Wagen och kledes hwsena
Och alle annar stadzens ingåedone som thaefft kö
ran konungen och thaefft staden tiee, Och skall

h

Konungs Balken

I Hwariom köpstadh hwar Borgamestare för sigh hwart åhr gaffwa 6: marka: penninga för arbeta sith, och hwar Rådman 3. mårka penninga, och thet skall wtgiffwas haesst å Konungs wegna, och haesst å Stadzens wegna

Stadzens Book skal läsas een tiidh hwart åhr, Dagen näst effter S: Johannes Baptisti Daags om nidsom mwrare i Hwariom stadh

z3

Iaccom ledha bzestrom skal stända skriftlieth för hwat han ledher warder, på ath wille han rätte aff någrom bzestwa om gäldh eeller något annatt, Så skall han rätth giöra, ther som tille hörer, eeller skal han bysätt tias

z4

I then stadh ther waadgh åhr, ta skal thett klösswogan waara och förlitat medh pundaren, Een Tyann eth Bismaer ren pundare skall waara öffwer adt Rätte

z5

Giör mackor sämpnath å fougtens Bozgamestare ellez Rådmen så ath han wille them skada giöra, Alla the ther medh äre effter 6 manna wittnom, The ha skia för thrätteth thera eisst, Thera godz taga thera barnn eeller thera arfwinga, Kan thett så waara ath the han skada adt Konna, Alla the ther medh ära haffwe förgiordt eisst och godz, Kan thet så waara att the kunne tie wåde konna, Da ligger thett tilla fougtens och Rådeth hwro the werdia medh them giöra

z6

Endan wppå konungsbalken

Bissto

Giffta Balken

Wro mun skul sigh konna bidia och fästa 1

Hüro konna skae fästas 2

Om mön tager man mooth fadhers och Modhers wieria 3

Om man fäster sigh konna och hon wäkas honom sedan 4

Medh hüradt zäth och ozdom Gifftoman äger konna reesr mön wotgiffua 5

Hööz fästa kona Marz foz är hon heem komer tie honom 6

Hüro fästninga öee, Bzudlöpz, Barnsöe, Kyzckiogangz Lotsieda öee efftes then döda reesr arffua öee skola giöras 7

Om them som hüstrü mädzman skae wara 8

Om mozgongäffuor skola wotgiffuas och inntagas, Och hüradt fördere bonden skae haffua aff oskipto godz efftes sins hustrues döödh reesr hon efftes honom och om mor// gengäffuor 9

Hüro konna må fözbzytha Morgongäffuor sina och om hoor 10

ööz konde få hüstrü sine, Hoo barngodz skae förze stå 11

Om konna a arzda gipto gåår, Hüro barna godz skaee wendan skiptas 12

Hüro bordens barnagodz skaee wendan skiptas tå han a andra gipto gåår 13

Om fleza kwäka äze inne medh bordarom ätt een/hwo tzeda mödrene skaee wendan skiptas, och samaeder waari om fädrene 14

Om fadez och moder äz döödh, Hwem tå skal barne mälz// man wara 15

Om

16 Om thett ſom bazte mädzmatt dz jaz ei thez tiff
facteum

17 Nöz bonde bazit löösz, Och hüſtrü ſeyez ſygh haff
mande wara

18 Om fader eller mroder giöz bazmom ſmom bzödep
om andra medgifft giffuer mrdz honom reer hen
me ſäſom bzödeng leder reller amatt toeckter
hwro thet ſkall räkmar barma mreeau, Eller ſyſ
ſkena giffuer amrat aff oſkipto godtz

Endan wppi tuſlum

Wiee

Balken

Vill man sigh kona bi- 1
dia eller fästa, Så skall man
kunna skyldaster frender tie sija
och böön sin böria, acc
Fader och Moder är sin dotters
giptoman, Eller vi tge tree, tå är nästa frender
kunna såsom sege i arfstubalkenom, Eller tgen
som fader och moder taga kunna tiee förman medh
fulleom withnom, Eller tgen kunna godge taga tiee
sigh tie dödga daga sinom, Han bidier som törst
Han gifftuer sonn kastuel, Kyrstunen skae medh
Lagom bidias, och vi wäredtagas acc acc acc

Nw om man will sigh kona bidia och fästa, Så 2
skall giptoman kunna när waare, och åtta
witne, 4 witne å mans wegna och 4 å qui-
na wegna, Och tå är lagliga fästh acc
Fäster någor man eller gipter wtgan wättar
mädzman som för är sagth, tå böte han 40:
mk: tie trestiptes mädzgände Ro: och stadnom
Eller wti closst ast wättom giftomanne kunna
medh 6 manna witne, eller dyria mz 6 man-
na ede, att tet war vi hans giftermäl acc
Hwilcken man som fäster tuem kona, böte
40: mk: halfft bonungen och halfft staden
Och then som kunna sidhermera tigger, Böte
Biskop 3: mk: eller dyria medh tuggia mana
ede sin eedsuär han tridie atth han vi wiste atth
hon fästh war acc acc acc

Nw sedan hon lagliga fästh är, Så skal sochna-
prester

Giffto Balken

Prester then som boor lysa tree söndagar för giftomåål hen-
na och sedan må han henne saakööd veigia

Taffea the barn i fästminga samman, tå äre the barn adrebona
barne

Taffear the barn i vönskalägo, och tagar han the henne tiee
eggipto kiöstes sedan, tå skare thett barn arfft taga som
adre kona barn, Ty att tå har betrade honoma, tå betrade
har och barnetz

Nw skiee biskopen fästning åth, erkiecbet thera som tå skied
mader vaarder, böte biscopen 3: mk: penninga, kan vaareda
the thett båder, böte hvar thera 3: mk: penninga biscopen
Nw orbar har ri botom som 40: mk: skare bötha gånga
tå tiee arbetis

3 Hvilken möö man tager mooth faders och moders wilie
erkiädt kona tager honom tie vönskelägo reeer
tie eggipto mear, haffue förgiordt fadrenr och mö-
drene, och ingen annan arfft

Will fader och Moder förlåter henne sark sine
Tå taga hon förlåtar arfftiwetz

Nw dreas ther om kiädt thet henne förlåtet waar
reeer ri, tå skal hon thet medh v manna withnom
weretha, Och swäria att thet henne förlåtetz ärer

Hwar some eocktar mans dotter some möö är reeer
frenda, så ath hon skämdh warder gifftes sine,
Bösa sin näsa medh 40: mark: penninga tre treskiptes
mälz: kor: och stadr, och flyr ther medh stadenn
Rothar mälzägandr vidiar för honom, reeer waria
sijn medh toeft manna

Hwilken some eocktar reeer eygnar mans dotter
är

Hiffto Balken

Ehr hon möö aff Vaggiffto sprugh, Bötr thenn thett giorde
40: mrk: tiee trerskipirs Fadrenom: Ko: och stadr: Kothan
han tager henna tiee ächte, Kwari tå saak hans haeffuä
minder tie treskipirs

Ehr hon freedo barn och möö, Bötga tå thenn som henna took
hade 20: mk: Tagar han henna tiee ächte, Kwarr saakbööd

Nw haffuer man kona fästh och will hionelagh byggia
Tå skall han henna giptoman tie sniia d wickm
för thenn dagh han wiee brwdöp giöra, Göriar hon höm
förfalla böösb, tå bötr 40: mrk tie treskipirs mädz.
Kon: och stadr: thenn som thett giorde, Och fylla hom
ötter kosten esfterij god mer honom mätter, tuå å
hwars thera wegnar, Ehrt är laga förfalle, att hon
pinck är, treer någor the gwarar i komen att the mä
go ei hionelagh byggia medh Gudz ordoff ock kyrc
kionz rätth, Kan hon komom ähr förnam, Gånga tå för
foughten, Borgemestare och Radmenn, och taga doom aff
thenn att sampna sina frender och wenner och taga wtj
fästa kona sina,

Ok huilcken stadh hon skal wttagas, ok samä stadh skal
han bredas tuå rådmen medh sigh, Och sye och wortha
hwat the giörd, Eller tuå andre gode men, Giöra ei
the som nämpde warda, Bötar hwar 3 mrka pening tie tresk:
mädz: Kon: och stadenom, Kan han henna åntå ei wtfåå
kothan dörr brijtes, Kwari saakbööd, Komer och mägen
skiednader ast tij ath han will henna wttaga Och
Komer dröp reeer på i, Kwarre thett ogrieth the få
kom henna wärria wreia,

Warda the på reeer dröpne the henna kaffuä worda
kwarre thet aer i twåbötha thenn giörd, Och kyer the
kona pröuer korgtogen Och ij wanntogenn

Nw

Hiffto Baeken

5 Nw bedes Brudgomme giffteman, Ta ſkal giffteman hono
fäſtakona haꝛ giffua, och i händer fåå medh treſſom or
dom. Dagh giffuer tigh mina dotter tie kyrkes och
tie kriſtu, och tiee haeſtua ſengh, Tiee kåår och wirk
kar, och tiee käfft womedh och owomedh i prumga och
koſora, och knadt thett ar ſordh reeer koſora a kan,
de the ſom i biſkoprrom aar, ſkies reſter kandz
kager. I Nampn fadeꝛs och ſons och thes
Helegha Andas

Käffuer man fäſta kona annars kageriga fäſta
kan kaffuer forgiordt 80: mark: prumga tie tre
ſkiptes, mädezägandem Konungem och ſtadh, och
fee ſtaden och kona aedrigh åtter for aar kåtter
mädezman beder for konom, reeer arfumga
kemna, om fäſta man kemna dödeꝛ ach

6 Nw haffuer Brudgomme bredh ſina fämget, och
wiee kemna keem fora, kan kon dödh for än kon
keem tie konom komer, reeer och i ſängh medh
konom, Ta ſkal eik kemna åtter tie kemna fadeꝛs
reeer kemna arfumga foras, och aet thett medh kem
na waꝛ giffuet aff fadeꝛs gårda reeer frända,
Och brudgomme taga förminga ſina ſom kan kemna
fördr

Dör och brudgomme, waꝛe kagh ſanna, Jothan bredh
kaffuer förminga ſina ſom kan kemna fördr,
Nw äꝛ bredh kem kommeꝛe kee och kedbregde, Ta
ſkall bredlop giöras, och morgongäffuor giffuas
och ſedan ſkall kon i ſenger gånga mz brudgomm
ſina, Jngen må och ſtörre förminga föra bredh ſina
än 6: mrk: widder ſina 40: marck

Hwilcken

Om Hiffto Balken.

Hwilken man eller kona fästninga öre, Brudköp, Barns öre
Kyrkiogångs öre, Owtfärda öre efftter them döödr, kreer ärfftha
öre wille giöra, han skall them fulla stadgan hollda som wi
sagdo

Två skolla mans personer wara och två konar som folck
skola binda tie themma förnämder ölgärdt, Man skola
manrom bindha och qwinnor qwinnom,

Ingen må fästninga giöra medh nåkrom kosth
Brudköp skall hollas två dagar, thwar daugh tie een dagsmedh och ii mark, Och then tie skall bindas tertio Disha
maath, Både mann och qwinnor, wille han mera folck
Så må fougtar, borgamestare och rådmän kosthna honom
tille xo Disha maath, Ey må han och mera kosthna
wndan tagne ämbetzmen (Dåsom) Kökmestare och annor som
them tiene thiäna och them förestånda, och arbeta them
tie giöra

Ingen må flera brudkopz-kedar eller skära tie sine hist
om thet åker än två pund, widder han 3 m̃k: Konungr
och stadren tie thirfftigs,

Barns öre må hollas tie ett måne eller een dagwardt
Then mågo toeff disha maath tie bindas bade men och
qwinnor och ii flera, Kyrkiogångs öre skall same
sagh

Ottfärda öre tå Lijk iordas och arfftha öre som kaell
lis ärs mooth må hollas tille xo disha maath
medh Leerka och andra foerke, Tå trossa öegärder
äro giorde, tå skall then som bosten hoeth gånga å råd
stufftio för Borgamestare och snöära å Bindh att han
skall them hollas förnämnda stadga, och ii ytterrmera
giordt, Bior och någor annarledis än wi ähr
sagdt, och worder medh sex mannom tie wmen

Böta

Giffte Balken

Bötha toeff mark tiee tuerstiptes Komurgen och stadenom
twistes honom tyett, och äre vi witne tiee, hwärir sigh uti
sin manna redher, Fäez han äth redenom, Fälleir tiee
paabuna sour honom stwedh förer giffte, och bötha som
sagt äer

8 Nw sedan bonde och hüstrü giffte äre, och haffua nuth saman
legath, Så är han hemra rätte mälz-man, och ägher söc-
tia och swara för hemra, och vi förer

9 Huilken som giffuer sina Bzwdh morgongåffua, han må
giffua 24:mk: swensta peninga, och vi mera, minna
må han giffua om han wiee och sygher sigh vi störra
mårgongåffua orda giffua, Eff hwario disba maatte skal
giffuas 2 öra peninga, och vi mera, widh hans 3:mk:
peninga tie tuerstiptes Komurgen och stadrer
Hemma morgongåffuo och andra gåffuor dboea votgiffuas
förste bröllops daage, b redo peninga, bordh, gärdom re-
ter hwario handa han wiee

Om brudgome dör och brudh eff-ter sin barneföd

Döör brudgome, och effter brudh effter barneföd, taga
Brudh morgongåffuor sina som sagth är och medh kyrcbio
ledher sina ther bäste, Som är kiortle, uraute och striit
och hwadt kyrcbio borade tie höver, Hielffuer tagas wan
dar, som är brete och annat toecbett, Ethan spängen
som kyrcbio ledher hemra tie höear, och sengh sina ther
bäste, taga brudh aff osbiyto widder taga skiyte sina
Döör hüstrun för än bonden barneföd, taga arfuinga
hemar aett hallfft widder bonden, och ingen morgon-
gåffuo, ehwar nägon tingh ther före war sagth, Och

taga

Biffto Balken

Taga bonder aff oskipto godze ſonga ſina tre bästa | och
Leedebonatt ſin tre bästa, badre och moger ſin, | Och
biſta ſina, | Hå tre förmänoge barn ſamman | och
hwſtrun teſtuer effter bonder, | Taga inger morgon ||
gåſtno, | wtgan dödh wari, Ta° taga ~~banda ſongeſi~~ ||
n ~~na tre bästa~~ aff oskipto then förderve ſom nw är ſagdh
Och ſedan skipte hon tie haeſth widder barnom ſinom
Samuedis taga och bonder aeeau förderve ſin effter hw ||
ſtru ſina dödde ſom ſagdh äger, | än tå alth barn teſtua | Nota
effter, | Sedan skipta i två widh barnen ſin, | Och taga
mans arſtunga mans dere, i teſſo mådhno, | Och qwinno
arſtunga hemma dere

Morgongåſtuor ſkac förſte wtgiftnas aff oskipto godze | Om Morgen ||
doch alth hwarken hwſbonder hadde hemma | treer nägro gåſtuor
hwar tridie penninge giſtnätt, | treer och mera, | Som
wrskiet i teſtamentet, | Om han hadde then rätte tiitt

Nw kan konn Hoor giöra, | Och man hemma tager hemma | 10
inne medh hoorbarenom medh ſex manna witne
haſtnä tå hon förgiordt morgåſtuor ſina, | Och bondom
haſtnä wäredh om liff hemma och hand | Reggia thera | Nota
Warder hon aff dagom tagen, | taga arſtunge godze
hemma, Hanä taga man om hoorbarenom, | Wille
Och bonder böther taga, Bötha tå bäde hoorbarend
Och hoorkonara haeſth hwar thera 5 q mrk penninga
Och 3, d Och 8 örtog tie kyrka ſkipter, Konungen, Biſkopen | Nota
mädzrijanden, och ſtadnom hwar thera

Hugen mä huſtrunn eller bonden hoor wijtha, | Rothamn | Hugen mä bondom
hwar thera androm, | widder booth ſom wrskiet i Rädſtufſtuo | eller huſtrun hoor
barebenom | wijtha

Giffto Balken

Baeckinom , Wiór och någor ogipt kona koor medh gipto
mannu , haffua förgiordt theer fördere som haar skiedes
haffue effter kiöpteer sina döödt , Och bötha bade kon
ungen , målzägandem , Biskopen och staden breutz sin
effterlij sagt är , Och kiöpteer haus taga målzägande
trätten , Orbar haar vi botom , Tå skaee swara log
giaus aa skap haus , Och kenna stadzins sweria , Och
så skaee haar kenna oss staden breda , Och sedan biöra
för sweärie , Böther och annat theera sin breutz som
för är sagt , Kraffue saackösse , Och stadzins sweria
breda koronom reeter kenna oss staden som vi orbar böta
som sagth äger , Och giffuue koronom en koest march
för arbetha sith

11 Nw boor bonde medh hustru sitte , Och aßea bazst samadt
Döör bonden , tå haffue kiöpteena witzorde att rådes
för barnegodz medh nästa frenderes råade , madan koo
gipt är , Äger koo och sedan kaffuen theer tilt , Rådes så
sedan som förr , medh nästa frenders wilie och ba och
vj reiste

12 Gåar kona å andra giffto , Och kenna bazste fedrene är imte
medh kenna , Tå skaee thett wndan skiptas , Tå skaee
koo förste aff osbipto taga sengh sina ther bestha medh
aßea ther theer tie skiftar som för är sagth , Och sedan skip
te i tw , Taga kaeffte koo och kaeffte barn kenna
rehnadt thett är kaeffte gärda , eeller andra ägor , Och kaff
ue ingen wäredt att gipta sigh i barna fädrene , för är
thett är wndan skipt

Gifftas

Giffto Balken

Giffftes kona i Niarts bo / äre ther barn fözze, / Tå skall wn- 13
dan skiptas thera mödrenn, / tå taga förstu bonder kyrcku-
herde sin ter bästa, / och aet annatt som i worgongåfftnor
stadh, / Sedan tagr hafft fader och hafft barn hemas
som för är sagth, / Kan bonde eeer kiffterma å flera giptu-
måde gånga, / Swarr lagh sanna

Nw om fleza kwceez äre inne medh bondarom än een 14
kyno thera mödrenn skall wndan skiptas, /
Kan ri barna godzs först wara wndanskipt som
för är sagth, / Kär flera kwceen vinr medh bonda
än een, / Skriadt ter äer två eeer flera, / taga aelth
hafft widh bondan, / och taga slikt barn som barn
äer och flera giffter vinr medh kiffterma, / Swarr
lagh sanna

Nw äz fadez och Moder dödh Råde tå then som stye- 15
dafter är / som för är sagt om giffter måeom för barnan
Och swar som barna godzs hafftar kunda meellom fa-
der eeer moder, / kan skall thett wissa medh wissa
medh fuellom vedergiedom, / Och borgan förer settia
Att thett godz skae på gotth Och på nyttbett barnom
ätter antwardas, / eeer barnas arfftagiom som thet
war, / tå kan thett togh, / Och thett godz som så tag-
ett wardet, / Thett må ri siunka eeer brinna för bar-
nom, / hwtkan io fuelth antwardas

Barna godzs må förarfwen siunka eeer brinna

Thwiedan ri wile på barna godzs tiee sigh taka som
wn är sagth, / Giöra tå barnens nästa frender kwart
äer Rotenspay kwadt barnens godzs skyeder, / eeer kwadt
ther wtaff giffz, / Eller ri frender tiee, / Tå skoea bor-
gamestare och

Hiffto Balken

Och Rådmen the skiipa thå godr men reen sa monga wid-
dertorfft som barnum och theera godz skall förestå, och
giöra theem wissa förer som för är sagth, Ether giöra bor-
gamestare reen Rådmen rebenskap thuart åhr, thnädt the
aff barne godz opbära reen vtgifftha
Ok thuiceben stadh thetta büdet warder nägrom manne
barne reen barne godz förestå som för är sagth, och giör
thett vij, Böther 3: mrk: the thersbipes Kommungno och stadh-
thwar sinne thett giör reen näbar

16 Nw ähr thet litteth wätande Ether äfftgamäl, Swansöz,
reen barna widrerdreomar, som barn reen barne
godz skall förer sin, Så skolla frender theera tiil rädstu
kara, och doom taga, Gifftar then panth om, Så
skola then förer wäde som gifther, Kan och nore wilie
aff frändes theera näste skiedaster

17 Nw döör dordem Och är ey barn efftes, komer then til
gårde som arfft wilie skipta och wädes, Gnärar tå hus-
fruin som förer sitter, bagh är medh barne och byrda
bonda mins, Tå ägen godzet sysmän och skooday, och i
iedmundr hender sättias, och wädr hustruna födha
sina, Tå skal han sex mänade daagh kasthia dyner
tå a hemra ath han kasthande är, tå skal hemia
är leggias fyra mänadr daugh, födas thett barn inan
the tiio mänade och fåar Christendom, Tå taga thett
arfft, födes thett barn swenare, tå ägen thett ij arfft
taga, Bäcede sedan ätter kostem hustrun, Ey han han
sitter förgiorth arfft thij godzens, Nw segen han sigh

medh

Hiffto Balken

Medh barne haffna warendt, och thett förfoors, Tå
äger hon thett vordha medh tiuem gifftermon och sex
manna vedh, Äger hon åtta vedermon gäldz åttere
koster, och tå stiedh widh arffnätt

Nw kan fader eller Modez brödrop gröza åtth sinom 18
Sonn eller dotter, then koster äger ri tie verkenskap
gårdga syskena emellan, tå the framdreves effter
fader och moder skoea ärffua skipta, Swothan alle
annar tinga som kostadres å honnom eller henna
Kedr, Smidr, gårda, eller annatt medh giffth
som fader eller moder medh honom eller henna gaff
Skall han eller hon, eller henna man medh sinna
vedh widdergånga, Dar syskena hand eller henna werlia
ri annar eedre låter sigh åtth ordom thera nöya, Och
sedan ränkar thera mellom, Hafftir han eller hon
mera opburett eller hand syskena twar om sigh
effft fädrene och mödrene, Giffua vtth thett godz, Ägo
Och godzett mera än han eller hon sich, Laga tett the
ämpnar twöth widh annan som meine haffna fänget
Och betraar sä, och gånga ey skipta mellan thera effft mijn
Boo syskena samman i boo ostipto, Giffter sigh thera effft them
eller seera, Then koster äger tiee verkenskap gånga

Endan vppå Giffto Balken

Effter Balken

1 Döör bjarman eller hans hu
strw̃ hwro baakarff må tw̃ arffnar
och skiptas

2 Hwro baakarff ager ärffnas och skiptes
3 elas wrdder brystarff och baackarff

4 Om tesz barns arff som fzender seyn waza dödt födt och
moder seger qwecbt och sich Christendom

5 Om laggifft kona wardez bort tagen fzå bonda sinom
medh wädr

6 Om man eller kona döör arff missfallom hwro thet arff
skall skiptas

7 Om sunderkulla och samkulla arff
8 Om bonda döör fzå hustru sine för än hon wisse sigh
haffwande wara

9 Om syskena boo saman i boo oskipto, hwro thera nytt
tom skal skiptas

10 Hwro syskena skola arff skipte
11 elas om arff, och kalla bäde sigh arff medh sätta äga
12 hz mägor skyldaze än then arffdt haffwer och kan
draga thett innan mark och åhr

13 Hwro fzillo barn skal wpfödas
14 Om fzillo barns arff, hwro thet skal ärffnas och ärffna
15 Om Hoorbarn och annor tolken hwro the skola ärffna
16 lardas thett som i skipte kometh åhr
17 Hwro dödh mans gärdt äga gärdas
18 Om Dana arff

Hwro

Ezstiŕa Balken

Hwzo man eller kona ſkal teſtamente giöza eller vtgiffta 19
Om man giffter ſtiŕfbazn ſith eller annat oſtyrdt aff ſmo 20
godze, Och döör ſedan barn döör
Om the peninga bazne wazder giffuen, Hwzo the ſkola 21
arffnas och ſkiptas efftir barnzens döödh

Endan wyrá taflan om Ezstiŕa Backenom

Dööt

Eſtra Balken

1 Dör bjarman eller hwstrw hans, Och eſtra barn eſter dom reer Dotter, Barſtra ſå ſon ſom dotter, Dch ſå dot„ ter ſom ſonr ſonr, Och taga ſlicht ſom barn aff arſtiwtt ſom dom, Och ſlicht Dotter barn ſom dotter, kwtå ath nägot eſtrw aff ſyſbrnom

2 Nw ähze ey the tiff ſom förtämde äre, Tå är fadez och modrr, Taga haeſſt arſt fader och haeſſt modrrr här ri the tiff, Tå dr broder reer ſyſter, Taga tå broder haeſſt aff arſtw, Och haeſſt ſyſter Och taga ſlicht brodrrs barn aff arſtwt ſom broder, Och ſli„ cht ſyſterrs barn ſom ſyſter aff arſtwt

Här ri the tiff, Tå är fadrfader och fadr modrr, Modrfadr och modr modrr, Taga haeſſt fadr„ fadr och fadr modrr aff arſtw, Och haeſſt modrfadr, Och modr modrr

Här ri the tiff, tå är fadr broder och fadrſyſter, mod„ rr broder och modr ſyſter

Här ri the tiff, Tå är brylleinga och ſyſſeinge, Taga tå hwar theera haeſſt aff arſtw

Hwar ſom drear weidder å fädrenn och mödrenn rhwdt thett är man reer bona, Och äre bäde iäm„ ſkylla then döda, Taga haeſſt arſt å fädrenn och haeſſt å mödrenn, Och ſkipta fedrenns frenndr ſin dreel eſterſ ſom för är ſagth, Är annatt närmara Taga deſſamma, Och giftw inthet with aff arſtwt I annar Slechtena

Nw

Effuä Balken

Nw deras widder Brÿstarff och baakarff både dämshÿra then dödha, 1 Gånga tå brÿstarff tice och baakarff ifrå, 1 Ehrtt är brÿstarff som aff mannen nötom, 1 Och baakarff åttor i Orechtruma 3

Nw seija barnens frender fedrenes, barn wara döth födt, Tå segen hon som sitther widh swan, Att barn war qwick födt och fick Christendom, Then bäär qwinna trÿggia manna weritzne, Och tå kommer moder ath ärfftir barnit sitz 4

Nw kan kona medh wärdh warda tagen ifrå bonda sinom Kan hon få barn innan 40: wickur frå tÿ hon war i sengh medh bonda sinom, Ehrtt barn skall arff taga 5

Nw sättins aesamans I skipp Man/kona, och barn thera medh thrne, Druckna aesamans, och weretz ingen theirra forsth döör reer swenaster, stå arfftir manzins arfft, tuinga mannen, och qwinno arfftuinga qwinnon, 6

Sättias the i sådha aesamman och åka i ena wark, och weretz ingen thiner forsth döör reer swenaster, hwarr tagh sanna

Brinnes aketz inne, bonden, hwstrun, och barn thera hwari tagh sanna

Gångs hårl å landz, Dragen reer brinnes, weretz ingen hwar lengst lefftir, hwarr tagh sanna

Vitieas man lefftanders och sporias döda, weretz ingen hwar lengst lefftir, hwari tagh sanna

Liggia tuå siuka i ett hwss, och är hwar annars arfftuinga och döör både i sänder, hwarr tagh sanna, Lefftir anat thera så lenge efftir annatt att han mätter Gudz tekan

anamma

Eskila Balken

Annamma, ståå waare han arfstinga haws, kuntå att han
ri gifftes tacath reeer Giwdz retaar tagett, Riggi
tett tiill triiggia manna wittnam sonr nääst wäro

Siitende Lagh:

7 Nw äfr fader och Moder dödt, kesstuer efftet siinder-
kulla och samkulla, Döör eth afft samkulla, Laga
tå samkulla trer ärfi, och sfunderkulla fiirdingh
afft arfstutt, wthuädt tetta är broder reeer syster
och thuädt the äre theeer fenna reeer fäwer i kulleno
The få ri mera äre fiirdingh
Äfftet kullear två, och aet dödt efftet annan, Tå äre
sfuer kullear kulle, och ingen annan, thwarekin
man reeer kona

Döör barn och kesstuer efftet fader reeer modren
och är annat thera dödt, sarfstua haefft fader reeer
moder, och haefft samsyskona,

Döör renda barn, och kesstuer fader reeer och moder
efftet, Laga aesamans, tå sfunder-kulla är tiee
Ethre ri samsyskona tiee, tå ärfstuer fader och mod-
er, och giffue inthett wtk i annar slechtt, Nothan kyst
arfstunga äre tiee, Och thetta waare lagh, thuädt
theeer fadet reeer moder äre giffth reeer ogifft
efftet annatt

Ottande Lagh:

8 Nw giffter bonde och boor medh kona sine, Och afftar barn
medh kenna, Döör bondin för äre thestum wister sigh haff-
uande waere, Nw faar tiee bondans arfstunga, och ta-
ger arfft kenna, och segen han atk the haffua ry barn
samen

Ezstra Balken

Samaan, Och tÿ må thw vi arfftha honom, Nw måtar hon
vi ath hon haffthande är, Och giffther wtaa arfftert, Nw ta-
ger thett tie ath taeas ath hon haffthande är, Och han fåår
thett höra som arfftert haffther opbwrett, Och faar tiee
och dräper henna, Och wiee nödoger arfftert mista Eeller
förgiör eliff henna medh förgiffuingom, Nw bordar hon
och woarder sedan öppenbarth ath han förtom eliff hen-
na, thriw ther trie syo manna witnem, Eå skae hon og
bordt tagas, Och henna eliik opskäras, Hittar ther barn
eeller måtor eliknesse tie barnz, Eå arfftther barn fader
sin, Och modher ärfftnar barn sith, Och henna arff-
ninga henna, Ehen ärfftnar dödher och heden Och qwik
och Christen gåår ifrån, Ey ath ingen må annan sighe
tiee arfft dräpa

Nionde Lap

Nw woo syfftenna samman i woo ostbÿto, thrädt the afsta sam-
man medh tiennste eeller andronn slögdom, Laga slicht bro-
der som broder, Och slicht syster som syster, Nw sedan skipt
ähr them imellom, tå haffthr thett hwar the som the arff
fedrenn och mödrenn fingo, Och vi thett som the medh tie-
nster eeller andronn slögdom vonnom

Tionde Lap

Nw wille syfftenna eeller andra arfftningar, arfft swia skipta
Eå skola nästa frender them sex widder wara, eeller och an-
dra sex goda tyamen, the borgamestare och rådmen them
tie skicka å rådstufftuo, Och tå thett skipt ähr them imellan
Eå skola the samma arfftningar å rådstufftuo gånga, Och thett
för borgamestare och rådh thwogt giöra latha så ähr skipt

Och

Eßtúna Balken

Och taga thess fyrra stadz breff å thesligat uz stadz husiger
förry ath thess effter nå ingen thera reese skall amaan
oftare om thet sama skipte giöra,

Kann och thet så wara att the dela sin emellom om ruth
och skipte, Och syria thet ri rätte skipt wara, Tå skola
the tree tuå rådmen komma, Och skooda ruth thera och
jämka thera imellan imedh the syn som the tre tagne wåro
kwarla the äntå ri wåther sigh nögia (ath the) som the åther
hafftha thett ruibath thera imellan, Tå skola the åtha
swaria å Rådstufftuo, Satt the kunno ri jämpnare imel-
lan thera skipte, Och hafftha sedan kwar thera thet som
kompett hafftar, Och giffua thess stadz breff å ath
så är skipt thera imellan, Och gånga sedan aldrigh
jämtan thera imellan mer, Eeer thera barn/om thett
sama godz

Elliffte Lay:

11 Deela måge om arfft, och kalla sigh bådhe medh rätta arfft
äga, Tå är thett bådhe rätt och lagh ath then som
öppenbara skyestap hafftar effter kyrchionne rätte har
skall arfft taga, Eller någon häfft i, och ri öppen-
bara skyestap, Tå skal konglen borgamestare och
rådmenne å Rådstufftuo vätta wrekna skyestap thenne
för sigh, Och then arfft tie dömma som mera rätt
hafftar och skall, Och desta närmaste mannen
wtwisar, Och sedan kuedia dorgain sättia, Att kunga
konnen som rättare arfwinga är än hon, Doch
så för idogne skedh, Att then som arfftet tager
effter Rådmannia doom, Skal wertha skyestap sin

/ samrad

Ezstia Balken

Samnar och ri osamnar mædh sex mænna rædhe. Och tuå ast thenn innan fädernit och tuå ast thenn innan mödernett innan sirkla mar, skaffnir kan vi the fränder, Laga tå andra gode mæn the som ther ast vorthe, Och wtlendska hwar skyldogh sinn, förra än dem häfdh åbomer, Eller kaffnir then arfft ij kandom kaffnir

Forste Lagh

Nw är träkor styldare än them sonr äffdt haffuer och tarar ther å för än dehrs häfdt åbomer, ffstir ther daagh att arfftist farandh är, Laga arfft sith, ffstir laga wrthgrom och domr, Sidhan att thett är fram dreid i arfft. farendh, Ey ath thett är ättar gangz arfft som ostyfdt tager, Om lagerigha åtaradh som för är sagdt

Andre Lagh:

Modes skadh frille barn födsla ther till ath thet ähre trigdia åhrr gamalt, Sedan föder thett fader till thet är siw åhra gamalt, Och leggia dwå leggia thrra wederlader å barnith ther till thett är siw åhr

Nw lejas barne fostrenroder, Och fördärfftnas thet barn ast waanrödt, Så ägher bistop thett twarsaka, Gwinn thett skee ättersasta

Fiordhe Lagh:

Nw kan frillo barns penninga wärsa, Farar thett barn ifrån, Och är penninga ffstir/ffstir fader och moder, Laga, kaffft fadre och kaffft moder ast arfftigt, Ehr annat thrra ffstir, laga aesanandr, Ehr ri ther till, gränga så om thett arfft som om ake annar arfft, Hin ri nä thett

mera

Eestra Barken

Mera ärfftha reffuer fadher är 3 mk / och 3 mk. reffter Mo-
der, Tå kdre kamer barn ärfftha 8 mk. tå taga frie
tha barn 3 mk. thuadt thz är thetta fenna reffuer fårra
Är arfftat minne, Taga afgiuithett, thaffuer hon mera
Taga tå ri mera än 3 mark

Fempte Lag.

15 Affraz man i Hoozdom, fiändsämio spiedh Gudzöfftha
dagh spiedh reffuer syfftrena spiedh, Ethr barn är spiedh
widh aldth arfftatt, Kan thenne penninga wryta, Tå
gifftiaz ren ewdh för hans sine, Kommugren taga ren
Ern Biskopen, och ren stadzmen reffter hans dööth
Kan nåbott gifftes afft tressa för barnom och barn
afsta, Gånga så om thett arfft till skiptes som alle an-
nor arfft

Sextande Lag.

Nw kan nåkot thett klandas som i arfft är kommeth
16 kandras thett för rinom, tå kandras och för atkom
thuadt thetta thz skoga thett bthorda, reffuer utgifftna

Sättande Lag:

17 Nw Dööz man och är gäldh effter, Tå gäldes gäldh
afft byggia thenna godtz oskipto, och sedan morgongåfft
nor och testamunt och thett thet tiff thömm afft
oskipto godtz och sedan skipta arfftingren thett
åtter äthr effterij tie bön, Ethr ri godzett mera än
gäldit, tå gäldes å gäldett, och morgongåfftin och
testamunt komma thet tiff och utgifftnag rinthett
thet utarfft som thett war gifftiatt, thinz ri godzet
tiff, Tå är thett outh penninga taga som ingen är
tiff, och arfftinga waari saktlöse, och
Och haffuer ingen wäldh någott arfft skipte för än
gäldh

Capitia Balken

Gæder gifftar ägher the han gæder åter, Och rächtha
ri thett godz the fyrra gæder, Tå färes aff fyrrom
gædom, Blicht aff march som aff march
Ächr och mögor parter förständer efter mans dödha
Tå stae han som parter är sattes hafftha iwädh
ath ägha reter säkia efftir lagom, Och inthet not-
gifftar ther aff withan han dör, Efftir goda
manna mätzgordom, Tå stae thett parth dötter
är, arfftningom ätter annarder, reter then han
gæder stiwdrigen ägher, Ächr och sama parter ri för-
ständer, säga tå alla the komom gæder stiwdrige
är, wädh komom ägha reter säkia så fryfft som
the ~~yrmingom~~ parter the wärder komdom hafftha
Och fäla blicht för rymm aff märk: som aff märk:
Han och mögor aff arfftningom the dödha hafftha
tagett nähott för är thet stiftes, reter och sedan, reter
komer tå thett gæder bräfft, Och warder tik wämm
Tå gifftar with aths gæder ryndan deggia thenna
räcktes, Och weer ri man tw dötter

Adoztende Capt:

Nw dör then man som ey hafftar arfftninga sin-
ter, Komer rätter arfftninga innan dragha och ägher
medh fyrrom strom och dyrfrom att han hans
rätter arfftninga ägher, Säga tå arfft hans, kom-
mer han ri innan watn och ägher, Säga tå kom-
ningar arfft hans rychtdt thett är reter iordh re-
ter rösöra, Thett kallas Dana arfft

Nw om gårda, Borda reter andra ägher hon gifftan
Säga then ätter som wtgafft, Tå så ath thett
wittnerigitt är medh stadzens breff och insegle ath

han

Ezstia Balken

Han thette vtgaſt, Nw om vram ær hiærndſtær och
han arſtiuinge Tå ſkae arſtiurtt ſtånda thz tie
han komer ſom arſtiurt ſkae haſtiua, Tweth man ry
han arſtiuinga, poch komu ri vndh aſt honom, reer
ſan wiſſa hwar han ær, Eeer komer ri ſieſtiur in
nan nath och ægr reſtier thett arſtiurtt ſöe, Tå taga
haeſtt konungz, poch haeſt giſtiuar för han ſiee

Will mækor teſtamentt gióza, Heel ellez ſtiuk, Haſtiuer han
reeer hon barn reſtier ſigh, haſtiua wædt ath giſtiua
hwar tridie penningh aſt ſina rörriga godz och
haſtiuer han ry barn, Rotgaar haſtiua tå
andra arſtiuingar riuendz, haſtiua tå wædh
ath giſtiua hwar tridie penningh aſt alla the han
ägar ſom för ær ſagtt, haſtiuer han reeer hon
hwarcken barn reeer rinderuſte arſtiuinga Rotgaa
haſtiuer tå arſtiuinga vtrenduſte bonder, haſtiua
tå wædh ath giſtiua aeth haeſtt thet han ägar ſom
för ær ſagtt,
haſtiuer doch ingen wædh ath giſtiua iſrå ſinom
barnrom reeer inrendſtom arſtiuingar reeer rotten
ſkam, hwoſſ, bordh, reeer gårda, pan the rorda in
i landet fara ath boo och byggia, Rotan giſtiua
ſå ath arſtiuinga mågo thet wordæ ſigh löſa
an the rorda innan nath och ägr

Ree teſtamentt, are gædh, ree lickz vtfördt, gramma
öre, poch aet toebret, ſkare aſt oſkipto godtz vtgiſtiuar
och gædar

Ree reſtiergædh reſtier thrin dädha, Giſtiuer thrin vth ſom
arſtiurt optogh

Giſtiua

Quaſi dicitur
haſtiua tie-4 penninga
och betaka tie 100 l

19

Nota

Erffua Balken

Giffter man skyldemanne eller oskyldh aff godze sina 20
och dööer sedan then som giffuit war barnedöstz
Gånga ätter godzet tie then som gaff / så mörkett
som wtgiffuitt war mädz thorom reeter tzenna thagh //
nä the godz aflatt / erffua thett nästa ferender / och
thenna förre gåffuona stadfäster mädz stadzens
breff och insegel

Oth och Liugande Laye

Nw kan Gudfader eller Gudmoder, Gudbarne sina pen- 21
ninga giffua reeter annatt mätott / och fader reeter
moder swida the penninga tie sidh / skar the penninga, thet
waare barnsens gagn / och taga the penningen barnen
aff arffua oskipto / och sedan skipte syskona fadrens och mö //
drens sina, Kan nägon tzätta thenna mellan koma om
thett godz / samat segen saa mera waara / och annatt ri //
gia thet tie thenna mannen som nämnes / reeter tzill
fadrens reeter mödrens bresthia Om the dödha ägen
att saa waar giorth
Nw segen annatt thenna thet mera waara och andra minn
Swäria then tie sigh som tzanda mellan kasthen / mädz
the manna vide att thett godz saa mykett är / Och stare thet
prästhens tzuro ther mädz är töpenstaff dristhen / och thett
giffuitt godz och saa afeat, gånga tie arfft som atte
annor arfft, Om thett barnet döör

Endan wppa Erffiabalken

Fordha

Jordha Balken

1 Hwro ärffua godz
stora oxbudar saeria ock paut
saettias

2 Hwro byzdamen ägez tompt
reeer gärdt ätterlöse

3 Hwo delas widder them som
Jordr / ock them som wie ätterlösa / ock sygu the tompt
reeer gärda ri twara Rageiga oxbudher reeer sigh hem
budw

4 Medh hwadt wärdora man må gärdt ellez tompt ätterlösa

5 Hwro afslinga gärdez ellez tompt ägez saeras

6 Hwro man må afhända sigh gärdt ellez tompt medh köp ellez

7 m köpth tompt gärde ellez tompt klandzas

8 m then som saade giithez ei hemolath köp ellez skipte

9 Hwro man må saekia annars manz tompt ellez gärdh

10 Hwro öfwerman ellez Jungfrw gärdt ellez tompt må saekias
ellez ätterlösas

11 Vm tompt ellez gärdt skiptes å Rande i köpstadh

12 Gwor man både köp och skipte aff stade / och a Randeth

13 Vm Raga gärda och Jorda hwsdh

14 Vm man saaz Jordh för afzadzdaga / och gärdt ellez tompth

15 för fardaga

16 Hwro fader Barn äger födha fädez sin ellez modez och opeholdas

17 Hwro bonda må förgiöra ellez saekia kwstrw sina iordh ellez tompt
Och kwstrwn bondens

Vm the förskeer man ellez konu giör i sin ytterstu timu

Jozdha Barken

W will nåkor

sälia tompt sins reter gårdt som han hafthum medh arfft fåirgott, så stael han then sama gårdh reter tompt å trer måndager oppbiuda ragliga, och sidan biuda then sama gårdh reter tompt nästom frem dom sinom, fadernes frender fadernes gårdh reter tompt och mödernes frender mödernes gårdh reter tompt. Swelia the för the sama tompt reter gårdh så mycket giffua som annor biudar, köpa the, swelia the vi, så sälia rehwar han dosth tar, Och dibrwre stael then sama gårdh reter tompt osedh wara, fiortan daga, efther thett the ähr ragliga oppbudin, ostridom mannom sitt stycke wunne mägo sigh om yrösthua, hwat the wælia them rordh reter tompt köpa reter vi

Wælia och mägor arfftin godz tie panth uthsättia, biudha först nästom frendom om the inlösa ähr, fadernes frender fadernes gårdh, och mödernes frender mödernes gårdt som för ähr sagth,

Swelia the vi sälia honom pruninga å thett godzett, så sättia with hwar han tar, Gulther han vi thett godzett återlösth å then daagh the förre leggia, så stael then som thett panth hafthe tree mondagar oppbiuda sidan nästa frendom hans thett återlösa om the inlender ähr, och lother thett efther them 14 daga

Swelia the thett vi återlösa, så hafthia frendher tiil thett dersth ingen tie tadan, Och then pruningen å panthe lössa tie sigh om han thet äga will, efther 4 godha

) marma

Jozdha Balken

Manna mågordom tinå å Hiar tzera sudho, reeer saria
tzet borth, effterss tzett wardt ar, Hr godzet vtter, Giffuer
tiee effter tzera mågordom, Hr godzett waarr, Giffuer tzer
tie som wtsatte efter mågordom sanna mannom xxv

Annath Lagh:

Nw kan tzet så ware ath nåkor saake ifrå Byzdanrum,
nom tompt reeer gårda, Obuder op å Radstufftuore,
ler fråndes vij Herrembdue, Då båta tzer tzet giør
3: mrb: prunga tiee tresbiptes mågz:] Ko: och stadz]
Och måsta fråndes bosa åtter tiee sigen tzer sanna tompte
reeer gårda sour sodt waer Innan 14 daga afft tzenne
sanna dage kan tzet wertha fick, Och tå Innan sa
ma åchett sour arfftutt sodt war, Och tå sbaee gar
gårstan tiee, Radstufftho tourna, Och tie biurda pen
inga sina effterss tzett sodt war, Och tzett sbae gar
swårria siref tridie ath kan om tzett arfft vij fore
wertha fick, Kosar kan tzett vij åttes Innan sanna
dage sour mo ar sagtz, Hafftur ingen tie talan tiee
tzett sanna arfft reeer godtz, xxx xxv xxx
Kan tzett och kanda ath nåkor arfftinga hafftues
wtståndes waarettz Och tomes åtter innan natth och
åchr effter tzett tzer gårdt reeer tompt sodt war
Hafftur tå sex wickuna dagz effter tzett kan kreun
tomt tzer gårdt åtterkosa sour kan sodt war, Ehr
tzer gårdt nåbott forbetratz, Giffuer åtter effter go
da mannа mågordom, Kosar kan ri tzere sanna
gårdz reeer tompt, Innan sanna sex wickuna dagz
Ivare tagz sour for ar sagtz, Och hafftur io tzen
sour wtståndes achr sex wickua dagz effter tzett achrett
ar omgångett afft tzer sanna dagz godzett sodt war

Sina

Jordha Bareken

Hiina byrdt åtterrösa 1om han vij förra i landett kom
Samma dagh ware om hwigfrw och öfwer wrager aw
Boor och någor man vtaan stadren 1och tå inlenders
Och wille thett godzett åtterrösa, Tå skolle han thett
wertha medh twiggia manna vedher 1att han thett aldrige
wertha fick för d: wickun aff tiwa dagen han förer kom
1mer och thett godzett sordh war 1teller wtsatth, Och tå
inmar Samma århrdt thett war vtsatth eller sordt/
Dagen och någor fleera prminger thes förer 1än thes förre
war giffuitt, 1och warder tie vonnar medh thera
wramion, 1böta 40: mrk: prminga tiee trestyfter mågh:
Ko: och stadr: 1förij han röögh sigh thes tiee, 1hetan
han han breusa 1atth godzett betre åthe aw aw aw

Sidie Capittre

Hw dela tiui, 1seger annar the tompt eller gåzdh waza
lagleiga opbyrden 1och annar segen wij, Tå skall fougit
Borgamestere och rådmenn som å rådstuffuo woro 1och
åhörde atth then Samma gårdt wara opbyrden, 1och them
byrden, 1och thett thera imellan wtstyria, Seija
the honom waara opbyrden lagleiga, 1swara saakös,
Måta the thett, 1böte ½ 3: mrk: mågh: Ko: och stadens
Och hafftir wåldh åtterrösa the Samma tompt eller gårdt
Som sagt war aww aww aww

Dessen och tuå om, 1och segen byrdamenn then Samma
tompt eller gårdt sigh ri wara lagleiga them byrde
Liggir thett tiee trygga bjamamenn som tå när
wåro 1tå then gårdh eller tompt them när närande
war honom lagleiga them byrden, 1Seija the thett
Santh waara, 1swara warder, Måta the thett, 1Böte
3: mark:

Jordha Balken

Jorr mark: tiff trestiplos wrdz m: Kor: och stedr m: Och
loosa åtter som for är sakte cvv cvv cvv
Och swår gårdt reer tompt skal ägandenom reer
bÿrdamannom åtter biuda, reer och andr yanter
Ytt skall medh twem bÿamannom göras och fastas.

Fierde Lay.

4 Ethta äre the wärdöra som man skal tompt sin ee
ter gårdh sina medh åtterlösa, Som är Gnedz
swefrun, Redoppningar, Korne, Rööth, Freest, Snör,
Roadmal, Krennesth, Osbiwrett kedr, och annra handa
wärdöra rsthert thett wärdt är, och gånger är å
Och kÿra godr men thett mätha, tuå å thnars the
ra wergrar, och så dÿr skal gårdt reer tompt
åtterlösas som han sordes, och såsom the kira thet
thera mellan giöra, så skola the åt kÿtha cc cvv
Ingen må och några handa tompt reer gårdt
åtterlösa, Rotthan han will thruna sirefiur hafua
Och åga åth twa sto tri åhr, Rotthan han warder
trenger tiff then samma tompt reer gårdt åth sälia
Och thett skall rönas och ransakas hwar förr han
ther åtterlösar. Och medh hwadt skell cc cvv

Femte Capittel

5 Huilken afstinga tompt eller gårdh will sälia, Han
tarff them ri lengre rsther arfstingom hörda tå the
oppbiudar äre åtta daga, Kwarlia the ri then gårdt
reer tompt åtterlösa som sagth är, Tå sälia rsthar
Om afstinga tompt reer gårdt han bästh må, Rotthan han thruna köpt hafuer
aff arfstingom sinom, Hafuer han ther tompt
reer.

Godha Balken

Ether gårdt så köpt, swara lagh sama om the tompt
ether gårdt som om andra arffna gårdt ether tompt
some för är sagth anno xxxx anno

Sietthe Capittel

Alla stada ther man giör köp medh Gåzde ether to-
mpth sina, thådr köp och skipte, Ther tt är fasth, the
tompt ether gårdh mågo ey dyrdamannom title
köszen biudas, Och the stae öpenbarliga göras å
Rådstufftho för fougtem, borgamestare, Och rådmen
Och there skola the fridstyeninger å giöra ether gamble
stadga Och medh fullom stadz bresthom och bu-
sigha å swensta skrifftmth stadgas och fastas,
ether och i stadzens book skrifftnas och worschiar
swaro monga aenar the tompth ether gårdt långre
åthe ether bredre, Och swar the tompt biggre,
så en tompth som annar, Och swaro dårsse ~~thett~~
the tt köp ether skipte giordes, Och swaro monga ge-
mingar swar annan title gafft, Och the gårdr e-
ther tompth man köpar, Och ei komer skipte i, ether
gårdt gildur warda, ether the gårda man andro
giffther, skola och samadeles stadgas medh stad-
ens bresthr som för är sagth, Och ey annarsgo
förtj att komer någon dreta thera mellan som
the tompth ether gårdh kasthr köpth, Och then
the när bygger, ether the tompth beandras för
honom, Så må han ei dyeria som sedr, Och
giffthe stadzens skrifthare ther förer twå öra pen-
inga för han the tt skreff i stadzens book

Köpt

Jorda Balken

7 Köpar man gårdh eller tompt aff andzonn, hwåzda then tompth som sælder. Och hemoda han wärdt som köpte Reandas någott i tesse köpom, tå skall fånga man fram komma, Gitter han hemolatt som sälder ståndа köp tesse fridh och fasth som köpt hadde Kommer ei fånga man fram, eller kömer fram Och gitter ei hemolatt, Tå gånga hwar tie sith Och böthe then 3: mürk: som ohemoeth sælde tiee tresskiptes målz": kon: och stadr": Och så ware i allom köpom

Gåde man ohemoet Bötha 3: mürk:

Åttande Lap:

8 Nw käther man bodh tompt sin eller tompt hwadt heller medh köp eller skipte, och fåår sedan hwar aff androm tiee tridie man eller lengre, Reandas then samma gårdt eller tompth för then hemma forsth bort källe, och gither ei hemolatt som sælde, Tå böte 3: mürk: tiee tresskiptes, målz": kon: och stadr": för ohemoeth, och the andre ware saakiöse, Och then gånga åttha tiee grenniga siinn som wtgesst Och then taga åtter tompth eller gårdh som then wtgesst

Nionde Lap:

9 Ingen hafwa medh ath sälia annars mans tompt eller gårdh, inadan han ei sielfwer närwarandes är Ritthan han hafwer fwlla macht och öyrtt bresst hafwe then the tompth eller gårdh hemoda then som köpet

Tiende Capittel

10 Hafwe ingen wädh offuermage, Jungfru, ecke: wet wirdeligr tompth eller gårda, eller hwadt thett är eth

sälia

Jorda Barken

Häcia reer skipte som them tiehörar, Swthan thet vaerder tie
bätare skiptt, Swthan tå öfftiuermage waerder mägande mannr
Eller moo giptt äcter, Haffuir tå maeda knadt the vilia thet
skipta hoeda reer vij, Och borgamestare och rådmen bäthe
thytt gramrediga wtwertha tw toebett händer, Satt thet vij
skeer, Swthan medh fyrteom skeelom, Och leggia them föran
ringen stadga opå

Ellufte Lage

Nw skipter mann tie ägen å landt, Lagex iordh å landhe 11
for tompt reer gaerdh i stadenom, Lagor fyrer å lounde effter
marcka tag som iordem gaeder, Tå dömas thet faster och fyrer
Giorss them både köy och skipte, Gånga thett kon och skipte
som adr annar skipte reer köy å lande, Och giffuar them daff
å både aff landena Och i stadenom/som adr annar köy och skipte

Toeffte Lag

Nw giör Man både köy och skipte aff stadenom Och å landet 12
reer aff landeno och i stadenom, Eger skipt mer/Och köy
minne, Eger giffz skipte fastom maedz och witzordt, Eger
Och köy mer, Och skipte minne, Tå dömas iordh åtter i bjrdt
Och giffz köy fastom maedt och witzordt, Eger både tämpt/
Gånge åtther i bjrdenna igenn

Trettande Lag

Alla the jordh mann köpar sääe reller medh skipte fååz i stade 13
Gånga efter landz lagen, Och alla the tompter reer gaerdt
mer skipter å landeno, Gånga efter stadz rätten, Och
rymer twå dela om iordh ena, tå äger them afgradt som
iordenna äger reer winner, Swthan them kan rätter sijgh tiee
witzordt, Och hwar som bjaman winner å lande gaerdt
reer tompt tie sijgh, Och haffuir i honom bijgdt, reer
wtlergdt, Giffuir honom hwsa lergana åtter, som gaerden
winner

Jordha Baelken

Minnes

Frostande Lagh:

14 Hwar som köper iordh, ellez medh skipte fååt aff andzom föz af
radz daga, Ireer fååt aff androm medh wådstemingh, Då
haffuw theer afradt som iordena wiinder
Dana lagh wore Om tompter reeer gårda som mann
köpar reeer medh skipte fååt för faardaga

Fämnetande Lagh:

15 Barn skola fadez sin, ellez Modez sina oppehorda och födha, Om
the sinär warda reeer wanföör, Om barn mågande ähr
Och föda förstlh thet ähsta barnith sin fadez reeer moder
Och sedan hwadt barn efter thet gammalt ähr, Och taga
för hwar ähres födona 3: mark: aff rörörma hans reeer
fremmad, Kärbia ei the tree, Itå taga aff arsst tesse
Hwrädie barn fadez reeer moder, Och ähr the mogande, Bötha
hwart om sigh hwart ähr the witte fara 3: mark: Och
wore thett fadez och modez egendoom, Nw wreia the
ei widh fadez reeer moder taga, Iå skola nästa arsstinga
thett, göra, hwadt barn war eftiuander reeer dödet efterh
the öffuer eruz koma, Eftiuer han lenger än arsst hawer
värdher, födha them på sedan som för, Swidder bootz som
för ähr sagdt, Kwreia the ganske reeer wanföra ei wid
der taga, Iå ser sigh förre hwar the bästh må, Och
hafftia arsstinga ingen tiltalan om thett godtgiort reeer
arsstritt, Att the mågo ä ther medh giöra hwadt the wrika

Hertande Lagh:

16 Ey må bondan sitta hustrw Jordt, tompt eller gårdh
forgöra reeer säria, Hwilkan tessa måke trängia som här
optäcktes, Kan wtemsber härd tre dandz leggia, Hädder
reeer

Jordska Balken

Eller Christen, och förnya bonden eller hustrun, och bort föra
konden åtter buds, och bedia bonden eller hustrunna åtterrösa
Nw är vi annat tiell än iordh tompt eller gårdt hemma, Thz
må bonden thz iordt eller tompt eller hvadt thett är säria
och sina hustrv åtterrösa, Då må och hustrun iordt, tompt
eller gårdt säria och bonden åtterrösa, Nw finno the nocka
bona bönder, eller them tränger hunger eller fattigdom,
och tonde vi tiell att förgörese som att Dobbre eeno an
natt tolcketh, tå må hvar thera annars förgöra, och tå vaari
iordh å vanda effter landzlagen i tesso måena, Annars må
hvar thera annarledes förgöra, Krotham thett är beggiu
thera ia och neiia och nästa frandom

Sättande Capittel

Lth thett, Man eller qvinno kännes i sin ytterstu timma och talar och 17
gör sin vedh effter som tilebör, hvadt han äger arvdrom nägoth
gäeda, eeno annor korom eeno och om annor måde, Thett
skall vaara fuleth och stadigtt, Doch så atth minsto tuer men
vaari thee widder, for hans skuldh som gärdet skall gäeda
eeno opbära, och the två som reden skall gånga om så
widdertarff sija och svärria och withne hvadt the att
korome hörde

Endan uppå Jordebalkenom

Bijgwinga

Byggninga Balken

Twi skole the ware i hwar
iom stadh som skoa ser och skoodha byggni
ngh och skrida manna mellom

1 Hwo hemeligh hws skoa byggias
2 Item som bygger annars tompt oloffrandes
3 Om någor byggez å annars taak
4 Om någoz giör waggh å annars husom
5 Ifwo bredhe almenninga gatur skola wara
6 Ifwo swalaz skoa byggias
7 Om Broa byggningh
8 Hwo the men skoa byggia som både äga ena tompt samman/annar byggen wender och annar öfwran
9 Om Någor leegez gärdt aff andzam, och will sedhan eij hoelda
10 Om någor faar i annars gärdh/och will sedan bortth ur honom fara, Ieeer hwsbonden vorsäckter honom bortt
11 Hwo man skal widdersegja gärder, ita man will bortth ur aff honom fara
12 Om husbonden loffuer gästenom hwsstäckia och omboa, Och giör tchett ej
13 Om någor nyttiar annars mans fää, Ieeez leggez märckia thez å, Ieeer drear twå Om etz märkt
14 Om man dräper annars mans fää medh wilia ellez medh wådha
15 Om någor sägar annars mans fää ellez lyttth giöz
16 Om fä dräpar annars mans fää
17 Om nåkor leijar hesth aff andzom, ieller tagez något till låns
18 rchiadt tchett är

Hwo

Byg: Bal:

Hwzo mann ſkal leego hiorr leega / och onn ſtämpno dagh aw 19
Hwzo Eldh ſkal göras, Och onn harts bröth thet ey giöz aw 20
Hwzo Norzabzoo ſkal byggias aw aaw aaw 21

Endan wppå taflan

Tiõ ſtora

Byggninge Balken

1 Vm men ſkole ware i Kiøpſtæderne

ſtadh, Som byggningh ſkola ſee och ſkooda emellan
mellom Jöa och Hwilcken man hwsz reſtiwr ni-
der, och wille ſedan opſättia, Tå ſkall han the
ſamme mer then tie Radha och nagranna ſina
Som ther aff wretha och opbyggia eſtherty ſom rätth ähr
och gamlae häfdt, Och rätha ätter mellom ſigh och
ſine nagranna hwsze, Ena alen breedh dropa rwm
Hwar annarledes bygger, Brytther op, och bötha d: mrk:
tie treſkiptes, Mädzägandenom Rodzingen och ſtadem av

Annat Laye.

2 Ingen må byggie Henligh hwsz näſth ſinom granna
reder widh adkomma gatw, Wthan han rätte ätter mellom
ſine hwsz. Och ver annars triggia fotha dropa rwm
Hwar annarledes bygger, Brytte op och böte d: mrk:
tie treſkiptes Mädzäganden Ro: och ſtadzmenn av

Tridie Laye.

3 Hwar ſom annars mans tompt byggez oroffuandes
Brytthe op och böta d: mrk: tie treſkiptes ſom för är ſagtt

Fiezde Laye.

4 Hwilken ſom byggez å annan ſå ath thett dzijpez å annars
tack, Och röthes thett, Ware aff och böta d: mark:
tie treſkiptes ſom för är ſagtt, aav aavv
Hwar ſom twå gärda gånga ſamman, Byggia hwar
ſitt, och ſättia twå mötz widh twå mötz åtz Saakröſa av

Femte Laye.

5 Hwar ſom giöz wägh å annars mans. Hwſom Wthan
ägandes oreoff, Brytthe op, och böthe d: mk: tie treſkip
ſom för är ſagtt, Ware theſſe i hans mening av

Siette Laye

6 Alla almenings gatur ſkola wara åtta alna bredhe ſå
ath

Byggninge Balken

Ett̃ mañ må å thenn bådhe åka och Nijdha, Hwar som
annarledis byggher, Bryther op, Och bøte 8: mürk mårgm.
ko: och stadem

Siwende La:

Hwar som byggher sitatar öffuer titer gatw̃ Brythe op
Och bøta 8: mürk: trie tresk̃ipter
Hwgher må sitatar henger byggia å æmenninge gatw̃, Hwer
æmenninga är haffft annar æen, Nothan han brytha afft
och bøtha 8: mürk: som før är sagth, Nothen thett rwmm
æmenninga ächer Och skooda thett forigthen och borgamestarer
Hwro thett må waara

Ottande La:

Hwem mann som å wathne byggher lagher førsth broa byggia
førsth afft sina byggninger alla om han giitther ri så brådeligha
andra sina byggninger opbygdt, Hwerty ath ther som afft
nom honom byggia å wathne wegna Om thenn mått hända
han som stadhrigitt är, Ether må ri rennliga och oskadeliga
thee wathett koma, Thwiedrin som ri byggher som nw ächr
sagth, Och komer thera å honom, Bøthe 8: mürk som sakt är
trie tresk̃ipter, Och tå skee han å Rådstwsthu koma, och
forigthen borgamestare och rådmen thenn dagh førre leggia
ther sama broona byggia, Och Komingz forigth borgamestare
och Rådmenn skoda thett æmmenligha skooda bådha tå the
bådha æmogan samen komma och twmoga om sama
byggninger, Bidr han thett ri imaar een månadh, Så
bøtha som før är sagth

Hwar som Renssar ri sina gatw̃ thenn dagh forigthenn Renssa sina gatw̃
och borgamestare førre leggia, Bøta 3: øre trie tresk̃ipter
Komingen och stadhenom

Hwar som ri broer sina gatw̃ thenn dagh hø[l] førre legge Broa sina gatw̃
Bøte och 3: øre: trie tresk̃ipter Komingen och stadhenom

HS / B 129 - 30v

9

Byggninga Balken

Then twå byggia samman, annar bygger wnder, och annar
offwan å, Eå skall then som wnder bygger, byggr wnder
gärdh och aer thett ther tre hörar, Och then offwan bygger
skall byggia taak och aelth thett ther tre hörer, Skåar an-
nar thenna skada för annars thenna förstrummelse skuldh
Antwigia at sine byggninger reeter å sinom bygdeedom
Och betaar ei thett inman fiortan daga, Efftter thett
han kastheer honom lagliga tre sagth medh twem
mannom, Bötha honom annar skadan åtter som han
fångett kastheer å byggninger sina reeter ingaredom efftter
fijra manna mätzordom, twå at thwarr thenna wägnar
Om them ther äga twna byggninger samman Antinger
tompt, Källeer reeter stenhwss, thwarr lagh som för
är sagth

Om kan annar thenna fattiger wara, och orkar ei om-
boa reeter byggia, reeter trädgårdh widder, och will ei
byggia, Eeter och them som offwan bygger, will aff
stenn byggia, Och them wnder bygger. orkar ei, Eå skall
fongsten, borgamestarr och rådmenn nämpna ther tilll
fijra gode menn som Rådmen reeter andra men Om
thett skall. annar them skipta Om så vnom är tilll
Doch så ath thwar man skall sigh om byggia androm
osbaddom, Eeter och laggia grenniga thenna emellan som
fweth och licht är mooth fwello, Om the werkia thett
taga å sina samnigh och redh efter giöra, Nar the kunno
thett ei detra skipta reeter wyrda, thwäli sedan them tilll
detringh och byggninger binder, och byggia thett bästha
han må, Och taga ther städz brest å, och gänga
aedrigh eckningh thenna emellan reeter thenas barnom
Om the samma tompth, reeter huadt thett är oo oo
Ungen wrå them som wndr bygger androm, widh sina 3:mk:
mälzäga:

Byggninga Balken

Mäzägarender, Kon: och stadrnom tiee trestiptes reeer
hämptt widh annars /om thett rwmertt så lagth ähr
och goder men twenne thett stoodha, Eller thett offnan
androm ähr sonn för ähr sagth ath sädia Jwthan wid
der boande mannom om han wille thett köpa, Jwthan
han sonn widder boende ähr /nä thett ätterkalla inmann
nath och åhr, last then dagh thett war soedt, Jwthan
thett ähr honom lagheija opbördett och tremdwdeth medh
twenne mannom, Jwthans hanr nästa frender wrdia
thett tiee sziigh köösa och byggia sonn thett tie bör
Swedia the yy, reeer widder boandom thett köpa, Eå loss
när honom thett sädia thwenn han wille

Märeck thetta
Kn man sthall tie
bönder gårdh oc bordh
nöer boande mannom

Tiende Lay:

Lreyar man ellez gwinna gäzdh aff andzom heelt åhz
reeer haesstha, Wille han ri hoeda sonn bergde och käster prennigh
är å giesthum medh twrggia manna witthne, Eå giesthi
wes haesstha hwse bregona, Och fara hwartt han wille
Nw wille ägandem ry hoeda bregona, Eå dömar höj
sonn bergde i gärdenom wara, reeer giesthä wdh
haesstha hwsabregona och Gudz prenige ätter lod
haesthe sedan sneesthes, Jwthan brander östhem gärdh
hwar tå bådr bonden och gästen i gärdenom samman
och taga tå haesstha hwsa bregona aff gästenom

lo

Om han sonn bergde
wille ri hoeda bregona

Om ägaenden wille
ri hoeda bregona

Om brandt gårdh
östhem

Elifftie Lay:

Nw will nähr fara i annars gäzdh, och will sedhan bozth
wor honom fara, Giesthi ägandem frieea hwsabergo och
fara sedan hwartt han wille, Bior och bondan thett
gästenom, hwar samma lagh, Samma lagh ware om
alle annar hwsz ther man bergar

11

Byggninga Baeken

12 Nw will bonden sieffture rådhe för gäzde sinom
Så wara honom åtta Månadr för haerdagh Så
ath han seger gästenom tree mædh twæggia manna
witzhe, ꝛ
Och så syja och gästen bondanom tree,
Gyær ey så bonden gästen tree, Så dömas gästen
i gården wara tree annan stämpno dagh
Gyær och så ey gästen bonden tree, Så breistu
gästen i gården tree annan stämpno dagh Och
giftu bonden så myckett som han stadgath
mædh honom före åtrett

Sextunde Lay[e]:

13 Loffuer bonden gästen hws ath täckia och omboa
paenna, och böta, 1 reer hnäd thett är, Hyreer
han thett, Bära op aexa hwsabrygona sina, Hyreer
han ey, ta så såcka så myckett ath hwsabrygona som
sådmen thett wætha Om gästen bygger thett sieffture
eller Ombaar mædh twæggia manna witzhe, Och
stände i bondans hwsabrygo
förderfftar gästen, bondans hwss, mädtagoeff, pan-
no, Eller hnätt thett är, Bäde ädter stadar effter
goda manna mätzordom twå å hnars thera wærnad

Sioxtunde Lay[e]:

14 Molkar konn annars manns fää, fäar, eller gethez waz-
der hon ther widder tagen, Böta ena mark tie tresk-
mädz[n]: ko: och stadz[n]: Hwarder ey tagen widder, Och
tå wiitter hemma, Hwarir sigh mædh sieffte sinn ed
Mäcker hon koo manz, Och warder tagen widh, tå
te 3: märk: tie treskipter som för är sagth, Ordar
hon ey botom, Hwarder slagen widh stockhem, tå
för

Mäcker koo manz

Byggninga Balken

Før ver och så før annan, kwarder thett thene wijtth
och ri widh tagen widh twiggia manna witthnom | wärie
prigh sieest tridie, Fäcz han åtth reder och orbar ri botom
Gånga trie arbetis før før mädzägander | Sedan før kommigr
och stadernom

Nw läggen man märcht å annars mans märcht, Ehw // ario kanda twigh thett theesth är, Dödt reer qwick | Ehr thett bätra ar theesthä öer, och minne är märt | och warder baar och åtagen, Böter 20: mürk: trie tresskiptege mädz: Kommigr: och stadr. Dubar han ri bötr | wederda Slagen widh stwpona, och rymä stadr, kwarder ri baar åtagen | Kothar warder wijtth Harrom reer Henna wärie prigh mz manna rede, Fäcz han reer hon åtth redernom, Gånga tå trie arbetige først før mädzägander sedan før. ko: och stadrno | Ehr thett marcht wärder och warder baar åtagen widh twiggia manna witthno Böter 40: mürk: trie tresskiptege som før är sakth, och hätte ri manna teste bere, reer rymä staden | och mirste bäder öron, kwarder honom thett witth reer Henna swä// rie prigh widh 6 manna rede, Fäcz han reer hon ått redernom, och arbar ri botom | kwarr ther om dagz som før är sagth, Reer han hon trie arbetis gånga

Skaar man reer Hwggen natt annars märcht och sätten sitz märcht å, och kan ri wedha Hwar prigh natt hwem kan thett märcht fick, och warder tie winnen widh 6 mannom, kwarda Hängder | om thett kaest marcht wärde ächr, Ehr thett minder gån// ga som annatt tinsthnatt, kwarder ri baar åtagen widh withnom, | Kothar wittigh thett honom kwärie prigh

Läggen man mächt å annäg mans mächt

Skaar man reer Hwggen mans mächt natt och settger sitz oppe å, warder Hängder

Byggninga Balken

Digh wredh 12 mannа redhe Eeller högwitnom sinom / Om han thett wredh köp fick, och annars ey, / Gäldes han åtgh redermen / Gäldes tree saakemna

Fenyptande Lag

15 Dräpt man fää

Hwilken man som dräper annars fää medh wilia, koo, hesth, eeller hwadt thett är, / Ehr thett bätre än 2: öre: / Gälde åtter så gotth wredh så godha fää, eeller så monga penninga som thett war wärdt efftir twiggia mannа mätzordom, / Om tree är twiggia mannа witzne, / Och bötte 3: mk: mårez m: Ko: och stadrem / Och så för annatt och tridie, eeller wärie sigh medh sex mannа redhe, / Och then som återgäldes; / Laga thett dödha

Om hiordhwiggia

Dräper sodhan feena wredh wilie, (Ehett heter hiordahwiggh) Gälda två åtter skadan, och bötte 40: mårez m: Ko: och stadrem: Om tree äre twiggia mannа witzne,

Dräpt fä ny wilia

Dräper man annars mans fää medh wilia, / hwarre är 2: öre: Gälde ägandrenom twiggiet före, Och ware saaktöös,

Dräpt hundt

Slår nåkor annars mans hwndt ihäell, Bötе 6: öre:

Dräpt fä medh wådha

Hwilken som annars fä dräper medh wådha / Gälde så gotth åtter efftir twiggia mannа mätzordom, / eeller wärie sigh medh twiggia mannа redhe / att thett war wådha och ri wilia, / Och ware saaktöös för allа saaktöre

Beder man hirdha sin fä eeller dödt låtha och fåår skada

Beder nåkor annan hirdha sina fää, / Hefte dödt låta eeller andra sina fää, / Kan wärre tie komma åt then wilde som hwndt ädaar, / Wärie sigh medh twiggia mannа redhe att thett war ri wilia hanns atth

thett

Byggninga Balken

Tett skada fick / eller gäedr så gotth ägandenom åtter aw

Sextande Cap.e

Nw sargaz man så amtars eller skåz / Och liuthez ey 16
dööth aff, / Ehr tett hester, horn eller oxa / och är ey
wärckbrade föörth, / Laga then som höggen tett sårda
och låta, / och få honom föörth så tiit syssa sina, / Och
bötha bonden sex öra renstyeth, aw aw aw aw
warder tett hoggett och är odyitt, / Laga bonden sith åtter
warder tett lyith aff, / Laga then som höggen thet som lyith
är, / Och få bonden odyitt förre, / effter tuggia mälzmanna
ordom, / Om tiit är tuggia manna witthne, / eller waärin sigen
sweff tridie att han tett aedrigen giorde aw aw a
Skåår nåtor annat få för androm eller kastar, / så ath Skåår man få
tett skada fåår, / och ei dööth, / Böthe bonden – 3 öre renn/
styeth om tuggia manna witthne är tiit, / eller waärin
sigen medh tuggia manna ~~witthne~~ ede, / att thet aff
wådha tiit kom, / och böta så för eth få så för annat
3 öre bondanom, / och redh medh som för är sagdh att
tett waar wåda och wilia aaw aaw aw

Ehr tett skammeliga hanmatt och goda men tett han / Hänff är skammeliga
ranssaka, / böta så gotth åthet som höggett waar så gälth hanmath
och taga tett wanföra tiit sigh som höggen aw a a

Höggen man rumpa aff hesthe, / eller stinger weth öga / Thuggen man rumpa
medh wilie, / tå är tett lyithet och ogäfftuer giorder aff hesta
Laga then hesten tiit sigh som tett giorde, / och giffua / Stinger weth ögha
honom fuetth åter effter goda manna mätzordom
tuå å hwarr thera wegnar, / Om tuggia manna wit/
we äre tiit, / och böte ren mb: bondanom renstyeth
äre ei witthne tiit, / hwarie sigh effterh hesten är go/
der tiit eller för än han fick skada, / Ehr tett
aff wådha tiit kommeth, / böta then haeff marck
och medh tuggia manna rede ath tett waar wådha
och ei wilia

Söttande Cap.e: Dräp

Byggninga Balken

17 Däper fåå annars mans fåå, Ehett eij plägar äthas såsom
hästh reeter horss, och warder imedh twänne inmannom
lageriga tiee womer, Gäede åtter haefft gäede mälz
ägandrenom efftter 4 goda manna mätzordom

Dräpar oga reeter koo

Dräpes oga, reeter koo reeter annatt hett åtar må, Gäedz
fierdingh aff fulla gäede, och then haffuä hett
dödha som för åthr

Nw kaares hett tiee kaar, och äre ri åsyna weithne ti
wäria sigh medh redher, efftersom fåå wijrdas tiee

Sargar få annat få

Nw om fåå sargar annars mans fåå, Ehett är
ogietz

Swarder wärcbunde fåå sargat aff andra fåå

Swarder wärcbunde fåå sargat aff andra fåå, då ath
bonder giälther hett ij wittnisbyrd wunder ock och siea
Eä skall then som fåå åthr som skaden giorde ho
nom siea fijlleingh få och böte 3: örr: bondenom
erufijlleth, om tie äre twäggia manna weithne, reeter
wäria sigh medh sieefft sins redhe

Affarde Lag

18 Seyar Man hesth aff arbeedz och kan hann fodder
fuad aff wanwärkt reeter förspännese hans reeter
weder hans, och warder ther tiee wonnen medh twegg
gia manna weithnom, Böthe hester åtter, efftter
goda manna mätzordom tuå å huars thera wergna
som ther aff wertha, och i hestens wärde eggiues
eergona som för hesten skeda giffuas
Nöjar ri äertå then ther åth, som the thera mellan
laggia, Gånge för fougten och borgamestare, och then
som saken giffuz för hesten, Och laggia fram å di
sten redo penninger, reeter panth på wijcbrett som hann

Kemes

Byggninga Balker

Om hester wärdt

Kemer hester wärdt waara, Och waar triggia marka saak
medh triggia manna ede Ehr thett mera är 3: mörk:
och meine är 6: mörk:, Swärar sighr medh triggia manna
ede, Sägher thett 6 mörk: fretta reeer mera, Swärie sigher
sieest sielfer, Twäiter honom thett, Och är ei withne
tiee, Böte iz öre tie leegoma, Och ei tesse mera ategh
hesten thetter waar, Och triggia manna edh att han för
derstnädes ei medh förstämmesom reeer medh wieie ha-
wer

Om hester wärdt

Söker haar i waak medh honom, Och förderstnäs nächott
aest godze haus medh hesten, kreer och ei, Och ächre
triggia manna withne tiee, Gifftä ei mera meth äer
hestenes laga wärdt är

Söcker man i waak
medh hesth mans

Kann thett så tima att han hesten tiee läusse tagen, Och
förderstnäs i handom haus, Ehwro thett hiesth hända
kann, Gäedr ätter hesten efterh them bädom åsändher
Eeeer godz mer thett them meellan leggia, såsändher them
ei, Leggia kreen å diesten för fougten och borgenmestaar
penninga sonr för är saagdh så mycket han wille hesten
godan wertha, Och giöra sedan sin edh efterei höf:
stwedh för hestens wärde giffte som för är saagdh
för thett som ther i brister

Tagen man hesths tiee
läus och förderstnäs

Om Oxsa waar sanna tagen

Om man tegger oxa

Nw seger annar läär waara, Och annar ei sägha
them weitzordt som länthe att wertha medh them
mannom sielfft tridie att thett länth waar

Mittander Cap:

Leeger bjamman Näken man eller kona och giff
them fästa penninga, Gänga ther å meeth
och mååe medh honom, Eftleiar ther sedhan

19

widder

Byggninga Balken

Widder honom för stämpno daegh, Giffuer åtter bonda
nom fästa penninge och tergo medh, så mykett han
hadde them fäste

Swäker bonde ter
go thion bonth

Wräcktes bonde tergo thion bonth wthaar saak och
tinedes ther sedan tie hånom medh tweggia manna
withne, och wille them ei intaga, Giffue bonden
them så mykett åtter som han them fästh hadde och
wore sedan thwar ther wereia

Om tergo forelt
kan sijck woarda

Kwamo tergo thion sijck woarda för thiamannom och
giorde igen hans nidderreggia, Bröte så mycket i
tergo thena sine i daegs woarda för bondanom

Tergostämpnar skall woara twå om åhrett hwarth
annar frå påska och tille Michaelsmesso, Saman
ifrå Michaelsmesso och tie påska, och så skall thiä
man tergoforelt tie frija, Mandagh för stämpnodagen
Om han wie them hafftha reder ei, och samaledes
frija tergo thion, thiaman tille, och om ther wereia thi
ei lenger tiäna sine för war sagth om gärda tergo

Men och qwinnor äga tergo gånga sine minne thi
fua åer tille triggia marka värdigit godz, Thwar
som them hyster reder herbergel sedan them åhret
tergo gemenga bröder, och wille ei widder taga/ Böte
3 mk: tille trestiptes Matz:/ Ro: och stadenom, Och
them nijma stadenom som ei wille tiäna, Kommer
han reder hon åtter i stadenom, och wille ei tiäna
hädder tå åer förit, Swarda slagen widh stockhen
Och nijmma sedan stadet, och så ofta han reder
hon kommer i stadenom och wille ei tiäna Rothan
ther twenne gemenga wädia, Äger hair reder hon
tie triggia märka och wille ei tergo gånga, Swares
tå i fruedom wtstyredom medh thia mannom

Thwar

Byggninga Balken

Hwar som tockter annars bergozian winden annan Om någon tåckter
Böte 3: mårk: måzn] Kon: och stadn]: 1 Om han waar bergo. forck
der tie wänner medh them mannom 1 reter wär
ir sigh sireff tridie

Hana bergh waare om then sigh tockta tåchter

Tridie Lag.

Ingen taffiernar eller herbergare Man eller kona
skae benger hastha eins reter några handa redh
reter öefarin i sina hws 1 reter några handa dric
the är i wårdt är wingh 1 wthan han reter hon
waarda brwtzbiga åth 3: mårk: Konungen och stadn]
wrstyeth, Ehem ther nåkor wådha sedan i
wårdt är wingdt aff slagh, Böte taffiernar 3
mårk tie trestbigtes måzn]: Ko: och stadenom 1 Och
then som staden giorde swara brwtom sinom,
Komer ther wårdumen tiff, 1 reter stadzens swenna
som eins reter redh är, Och bedis wordermålig
panth, 1 Och the bengre sittia reter redh hastha,
böte som för är sagth, Nåtas them panten 1 böte
6: örr: konungen och stadenom 1 Om tie ärr twigia
manna wirthne, 1 reter wärir sigh medh twiggia
manna redhe att han ri redh hade, 1 reter the
panth nåtade, 1 Komer the ther nåtter skeda timar
reter för timade, Och the som staden giorde ärr
wordan flydde, Taga fwllan borgan aff taffernu
för the sanna 3 mårk, Orkar han ri borgan set
tia, Redas i stadzens gömu reter iernu, Finner the i taffernu hws som staden giorde
Giörs medh them som wrskiltz medh taffernu
Och tå taga så fwllan borgan aff taffernu för
the sanna 3: mårk: som aff them ther staden
giorde

Zo

Taffernu redas i stadzens gömu om skada skew aff red

Bijgwinga Balken

Giorder

Kåår Iwärdnum reer Stadzens Swenna wåter skada Iwaari i twe bötr

Hwar som redh tänder för än wor wärdt är wingdt Bötr 3 örr, Konungen och staden wenskyötr, Kommer ther någen skada aff, Bötr bondem medh gästom kaffft hwar thera efftersij fram dreis worstries

Qwinner som waaka öffwer bijgwingh sina reer Kwinner som waka Roosta, någo saakleös waaka, Och tå så att timar öffwer bijgwingh ther wåken skada, Iwaari lagh sum för dr saghtt, och skar redh achta Och framdreis worstries

Wärder redh vöss i hwadt skadh thett hwesth ärr Och giffwer bonden, reer hwsterum sinesthwer skeehtr Bötr 3: mk: konungen och staden wenskyötr, Kommer thett aff gästerum, Bötha bonden kaffthe saak medh gästerum sum för är saghtr

Kommer ther tre jgsa, reer ämber, reer trappar keeckto, reer dröoy tomer, Bötr 3: mk: Ko: och stadr: lanta ath ingen skada timade ther aff wotan horum sinesthwer

Kommer thett aff gästerum Iwaari lagh sum för är saghtr

Thett är sa wederständande att hwar diuman skall wertha hwädt gästen han taghr inn tre sigh

Om gästen och theras herberga

Man kan aff the förnämpda redhr, een gärdh reer twå, reer hwro mongde the äre, reer alle staden wpbrinna, Giörr thett medh wiwia, Och wærder Een gärdt reer twå reer alle staden upbrinner Beer åtagen, Giörr ther om sum worstries i högmådom,

Kommer thett tiee aff förstumese, Gånga riitt hans förre sum wådan och skadan aff kom, reer wärin

Gånga riitt hans förre om thet är förstumese

1 sigh.

Bijnunga Balken

Sigh medh toeff manna rede / att thett noar wädha och
vi förfinnumese. reeer wittia kann

Hwar stadder skae skiptas i fira fiärdingar / Och i hwar
fiärdreegh skae stadgat hwoarett ärar tuå rödmen
wäleridar, / Tuå höfftigmanner / Annar Öfverskee
och annar Tydzskar, / Tå ath then timan reder
kan warda röösz, / Tå skoea sye men affk them åtega
Och ren man affk hwarium gårde åth minsto i
them tuenne fiärdingom, / Ehr sye äga koma medh
öxsa, / tämber, / stijgha, / Och täxsa, / Ehren samia redh
ath wtskerdha Om the orda, / Och thett forckert i then
fiärde dreenom byggas i stadenom medh sinom höfftig-
mannom, / skoea sinan godze aemnumeliga skiepa van-
dan thenna förnämpda redenom, / Och theyr förste
som nämnesa redenom ärs / Kramerbis maerkiands
att the förnämpder o höfftigmen och therra aemn-
ga som för är sagtt, / skoea the gärder som näfftt
är redenom, / reeer hwarieft the kumna bästh ath-
koma på mykett widdertarfft omthöe basta, / Och hu-
der effter mögo sina wtskerdha och the kiepy koma
att then redenom vi kenigex konner

Och the gärda skae aemogan ätter wopbyggia som vi
brandt förre / på goda som the wäro tå the widdher
kastadee, / Doch så, att så gärde hans affk sins som
widdher kastadee förre, / såsom then gifwar stodh förre
Och giffua kan mera wath som mera kastuer i stadh
effter marka tadi, / Och så gärde then man affk sina
mark som ingen gärdt kastuer i stadh som them
gärdt kastuer i stadh:

Alla the bymenner äre i stadenom som vi wetta sin
gärdt kätha widder kaste tå så trenger, / böte 40
mark: Kommigen och stadenom rensbyeth, / Och
kastar

Bygninga

Kastar tå omkrinn, och tå gärder intert ätter för
honom

Kvarsten aff tessa sex ei giör tett honom tiedöm
rer är ei wärwarande tå toerbon wedda händer
Böter 40: mk. konungen och stadenom rensktes
Konar och ei rum wrak aff kwario gärde tree
kirky ätch minsto sone för är sagdt, Ketter nägor
tenna giör ei tett the sex wijsa och pria honom
Så bötas aff kwarion gärdt i stadenom toest mark
tie twesktipter konungen och stadenom, Och så myc
tett böta gästen sone bonden: ,

Hwar man som gärdt hafwer, then skall then
na redskap hedda och hafwa som wid wogningar
tie sin gärdt

Ein toest aena längan stregha
Ein toest aena längan käpsa
Ena redh öxsa
Eth Ember
Ein twinna wathn för sin porthe ståndande

Kranderis märchiande att kongtem Borgemestare
Och Rådmen och fira aff them för höfftiz
mannom, Skoa fijra sinnom om äghett kwartt
Ränga om stadenom, Och per kwarne themma
redskap ei hafwer sone nw för äghe, Then
böther för kwartt tenna 3: mark: konungen Och
stadenom tree twesktipter, Och pedan så offta som
honom dooger förer lägor, Och han ei hedder re
ten redskap ei hafwer

Hwar sone fiwe twinna wathn för wars gärde
ståår

Stadz redskap

Man skal 4 sinne gänga om staden och besser redskap

Om man omkyse skåår wathn twinne

Balkerr

Stååår widher ståår reeer omkwee kastar wedh worer
daorgh reeer natth, och waarder tyer tiee wonirr wedh
twenn mannom, Böter – 12: mark måtzm: Kon: och stadzm
Eeher ri weithre tiee, och wiithre tyer honom, kwäsir
sigh wedh sye manna rede, Rett tyer waar ri hans
giernings

Hwaar stadh ståtte kastår fira stora tåga renshyeth
ystherj gamae stadga är och fordom waar

Hijra stora tågsa

Hwilcken man borgare reeer gåster som redh kasth
h tyer hwsom ri är kostbrigitt ath kastår, reeer så lagt
Lagth äher, Eeller äher ri så wänett reeer trängth
wedh wordh reeer amatt för wathn skwedh Böter
tree mark tie treskipter måtzm: Kon: och stadzm

Endan på Bygninga balkenom

Köpmåla b

Köpmåla Baelken

1 m lösöra köp tu köp tl
redes köp. Hŭzo thet skal stadgas ɔɔ

2 Um Gŭedh eller sielfwer köpas ɔ

3 Um man köper wax i sadh, Rökese
peer Hŭadt thet hresta ägh ɔɔɔ ɔ ɔɔɔ

4 Um man gröz köp å torge ɔɔɔ ɔɔɔ ɔɔ

5 6 Um hwlagz fä, Och om beggia thera warder stŭcketh ɔ
Um pantsätningh ɔɔɔ ɔɔ ɔɔ ɔ ɔɔɔ

7 Hŭzo man äger pant wpbŭda ɔɔ ɔɔɔ ɔɔ

8 Um man bozger penninga föz annan eller föz sak hans
peer han skall tiel wedermäles komma ɔ

9 äger man tiel täns aff annan ɔ ɔɔɔ ɔɔɔ

10 Um pantsetningh och hŭzo medh panten gözas skal

11 Um nägor setter then panth with som honom sattez ähz ɔ

12 Hŭzo man skal panth säkia och ättersöka ɔ ɔɔ ɔ

13 Hŭzo bjamen och thera sinnen skola köpslåga, Och
om för köp, Och hwilcken tŭå saak etc ɔ ɔ

14 Um nåkor gröz köp i båtom eller skipom ɔ ɔɔɔ

15 Hŭadt man nå i båtom köpa eller säkia ɔɔɔ

16 Å hŭadt stadh man skal köp sin gröza i stadenom

17 Hŭzo kötmångare skola köpa ɔɔ ɔɔ ɔɔɔ

18 Hŭzo giezningmen i stadenom thera giezning skolla
leggias, Och om brŭtz thera som ei hollda thet
them på legd ɔɔɔ ɔ ɔɔɔɔ ɔɔɔ

Hŭzo

Köpmåla Balken

Hŭro Marknade skola hollas i Upstådom, Och hŭro 19
the borgare ast Stockholm efter marknader skola
medh hyamen och landzmen köpslaga som the stadren
komma, Och hŭro the ast them förnämpda köpstads
skola i Stockholm the köpslaga ooo ooo ooo

Om Jezn weckt och annar köpenskap i Stockholme och 20
androm köpstadom ooo ooo ooo

Om marknade i Helsingelandt och hŭro marknade 21
skola holdas i landrna oo ooo oo

Om the men som köpslaga å landz som hoffmenn 22
swrma, Aerfte swrma, Bönder och andre och om
landzmen the som nåkra handa köp giöra i stadrno
och sälia thett åtter ooo oo oo ooo

Om then skada man giör annan å sin godtze medh witta 23
reter medh wådha oo ooo oo

Om nåker råthez wijn saelth köpa medh stopom Vthan 24
konungrns och borgamestare loff, Och saa thett dyrare
än thett saelth ärd ooo oo ooo

Hŭro wijn skee sällias mŏdh etter andra dricke oo 25

Hŭro mått the wijn, Mŏdh och andra dricke, Och
Swarnŏte skee wara ooo ooo oo dricke

Om saak thera som wanmatto giör å wijn etter andra 26
Hŭro wijn och andra dricke skola medh tunnom sälias
och mätas ooo oo ooo oo ooo

När Gästez skee koma tie stadem, Och hŭro the skola sin 28
Nätth sötia segen reter wijdha oo ooo oo

Om

Köpmåla Balken

29 Om thett godtz tiill stadenn kommer, Nå ey bortföras ööö

30 Hiro gäste och byanter skoola wäria hwar annan medh Rede, Och medh att thett the tiill landz föra ööö

31 Hwar som gäste skoola sin köpenskap hafwa ath säria och hiro the skoola säria, Och om them forast som ei så giöra öööö öö ööö öööö öööö

32 Hwo gäste skoola köpa i stadenom öö öö ö

33 Hwo the aff Gestringa lande / Heesinge lande / och Nÿ-lande skoola them marcknade hafwa ö ö ö

34 Hwo gäste skoola tozen köpa öö ööö öö öööö

Uthan wppå köpmåla balka Regÿster

Köpmåla B:

Kopmåla Balken

Ith thet man köper

1

fåå hoshuått reeer beshuatt
häste, skåre, Gnedh reeer
swiin, Oxen kedr reeer
huådt thett kreetur äer, Ehett
skee aelh medh trieggia man
na witherom giöras, Och samaledis säkias, Och medt
opsagdh och fästa penninga stadgas, Och hafftir
ingen macedt thett köp widderspeija reeer åtterbäyta
Thwistan amarkedes köper äer ther kommer fäste
penninger å reeer opsagdh, Ehett må man åttergå
na Om man wille, Runtå att withne waara widh
thett köpett

Annat Capittee

2

Köper man Gnedh eller swiin aff andzom än aff
swiinha gruesmidher, Skimer ther som köpte adh ther
äer fleerdt iman, Skå taga ther åtter som sorde, Och
wärie swin medh sex mannna rede att han ri wiskie
att ther swiick i wadh, Kåeer han åth redzmon
böta 40: mk: tie tresdiupter mädz m: kr: och stadzmon
Dijlle han att han ehett ri sörde, Dijeria medh iz man
na rede Om ri äer withne tiee, Kåer han åth rede
mon, Giffui åtter wärdt och boath som för är sagt
Orkar han ri botom, gånga tie arbetis förstk för
mädzägander fadgan för kommugen. och staden
Säe gruedsmidher gwed reeer swiinhe Ehett ehett ri skadt
Taga åtter fleerdt sina, Och böte 40: mark: som för
är sagdh, Orkar han ri botom, gånga tiee

2 arbetis

Köpmåla Balken

Arbetit som för är sagth / Och hijn taga penninga åtter
som them wtgaff

Kan gwesmidez dijcia, och wille ij åttertaga skärdh
ther han sordt hafft hafft, Så hafft ther witzordt
som köpte medh twenn mannom honom tie sakin
binda, och dooth waari som sagt är

Nw kann Gwedsmidez antwardez gwedt eller siek
iew i händer thet han giöra skall, Skett skal skarttet
inn antwardez medh sex mannom, Kan then sen
den sexa som gwedh eller siekstwe åthe, Satt thett
är ij så skärth åtterfångett som han thett wtfickt
Swara thet å thessa sex mannom witnom som nämn
nåwo och åsägo tå thet wtficktz, Kwarija the sin
den, Swari wardet, och taga röör sin, Skälla the
honom, Gånga så ther om, som om annat tinsk
wadet

Szidie Ca

Köpar man swar Sarth, Rökese, Smör, Skinn Talgh
eller Hwmble, Hwar man serd skärdt köpt se
ter sordt, Så kringiora thett fongiter och wädmer
Och the nämpna toesk men, The skola wetta hwadt
skärdt war sordt eller ij, Kwarija the then som sordt, Swa
ij saakröör, Skälla the honom, Bötha 40: mörk· tie tre
skiptes mellom: ko: och stadz, Drtar haar ij botom
Gånga tie arbetis som för är sagth,

Ega skare allastadz bötas, ther som skärdt hittas i köpom
Och the samma skärdt hwadt thett är skare brinnas
Och them som köpte, taga penninga sina åtter

Lugen må medh bondans baru ed hion höpslaga

Lugen må och medh bondans baare eller hion höpslaga

2 Rothar

Köpmåla Balken

Wthan bondans witstaw, wthan thet är the saeck sath,
Kwär som köper widh thenn, Böther 3: mk: the twesbipter
mårgm: Ko: och stadrnom

Hwar som saesstar wåtott godtz, och warder daar åtagren, Om man saesstar
gånga som annat tiuffnadz godtz

Aeth godtz skall säkias rfwrij thett gott är, thwart för sijgh
Than thet icke giöl böter fry mark mårgm: ko: och stadrnom
Om ther är withne tiee

Fiezde Laghe:

Nw gröz man köp å torge, hwadt herrer man köpar döth
reeer gwekter, Keandras thett köp, och wgrth ri thenn fånga
wrar sin som keandrat är förer, Tå swaria kan the sijgh
som keandrade medh tuggia manna withrom, och thin
binda torge köp sin medh tuggia manna withnom, och
giörra sijgh wr tiuffnader, och sedan taga kan sith åtter
som keandrat kastiter wthan röszer

Köpar man gors
reeer Ko

Köpare man som reeer hoo reeer hwadt thet är som föras afft
och keandras sedan the få han köpt kastur, Tå skal kan
afföds kastur som op kastuer föth, Ey ath ingen må
annars affostrer wårda, Och thenn taga sith åtter som
som rätth hwndt kastuer

Köpare man gors
reeer Ko

affödz

Femte Laghe:

Segger man pennitga inn the annars, Eller annar tingh
Tå leggia inn medh tuggia manna withur, Och taga åt
ter with medh sanna witnom, Ehr ri så withne tiitt
Och seger thenn som inlagde att ther war mera inlagth är
than wttogh, Kastur ther witzordt kanda mellan kastuer
att wretha så mjckot wara wtgiffwitt som ther inlagder

5

medh

Köpmåla Balken

Hwes eeter Brimmer
Swagen godz

Medh tuiggia manna ord [illegible] Striider thett imellagth är, Brimmer eeller wedertagge, Köpiar thet
giia thera ri samman, Så gäedr aeter åtter [illegible] Så bråth pantz är förstånder, så eggia tesse wederrader å
som handa imellan hafthes [illegible]

Siette Lagh

6

Sætter man annan panth lehnadt thett är mindre tåsöza elle
mera, så settia thett imi medh tuiggia manna witherrom,
Ewnne the panth Brimma för än stämpnodagh är wthe,
Dm panth Brimmer Brimmer eggia thera, giffuir inthett åtter före,
Nw kan thett stiädas eeller wedertagas, Så skal thett för fougten
och wådmen witterligit gröras, Och sedan tiärdhe herran thes
åtha lysa eftir, Bade efter sino och efterij panth satt waar
Ehr ri eggia thera stiäeth, giffuir ägaranden panth sith åtter

Siunde Lagh

7

Nw är stämpno dager wthe för panten, lösar hon ey panten åtter
Så skal han samia panth opbiuda å Nådstefftino, tree daage
amaan och tridie, Kwille han tå sin tompt åtterlösa, Tac
haffua tre wärde, Kwile han ri, så skal panth medtagen
Panth skal mätgas Eer pant dåter är gäedett, Så giffuir ägaranden tilbe, Hzär
myckit panth är dåter, Ehr och panth mindre wärdh
är gäedt åter, Så fylla them tilbe som gädstyrdige ädh
Och binda doch förste bördaman hand, Om the haff
vå ther någen wåtth tilbe

Ottande Lagh

8

Borgar man penninga för annan, Gäde with thett sam
han borgade före, Eeer wäria sigh esftirij penninga skuld
ar är tilbe medh rede swone, Att han aedrigh för the penn
minga borgade, Om ri äre witne tilbe, Fälz han åth

) eder mone

Köpmåla Balken 1

Ederronn Bäde thett thenn borgade förre, Ihindt thet är
mera reen mienne, Och böte tree mürk: tie twesthipter
Präzm: Rs: och stadzm:

Nw kunne the tuätha, Seger annar mera waara borgat
och annar mienne, Riggie thet tie thenn ther mär wäre
och säyge, tå han togh honom tie borgamädar, Ere ey
the tree, Liggia fram för forigter och wädnem, Så mäghtt
han kenner, Igenth reen gienninge, Och wädria medh
twiggia manna rede, Ähr thet mienne än 3: mürk: Ä
wädrie thet medh siwesth sinn rede, Ähr thet 6: mürk re-
ren mera, Wädrie sigh medh 6 manna rede, Ähr thet
nästett mienne än sex mürk: Wädria sigh medh twig-
gia manna rede, Om ei äre witthen tiee, Om the
gienninge som tå förre thenn borgeden

Borgen och mäther för annars saak, Och ryinner then wm-
dare some förre borgader, Swara thenn some bor-
gade, Ihindt han är tiestädes reen Bonte

Ryinner then wndan
som borgader förre,
Swara thenn som
borgade för honom,

Borgar han och så att mannen skie för rätten kouma,
Latha honom forer kouma, Och waare saakleös, Kommer
han ei, Swara för saak hanns

Latar mannen förer
Komma

3 Mionde Lag[e]:

Hwilken man mäkot tagez till läne aff andzonn, Han skal
haffwa ther twiggia manna withne ther tiee, Och sama-
ledis tå han thett ätter bäder reen betalar, Giörs thett
withen withne, Och kräfftz thett läne han ei Kenner
Swärie sigh medh withnom then some gäldz kräfftz some
förmäler sagen

Om man tagar
läne aff andzonn
9

4 Tiende Lag[e]

Hwilken som panth tagez aff andzonn, Han skal thett Lagliga
wyfindha

Man skie panth
Lagliga oppbindha
10

Kopmåla Balken

Opbiuda tree wådstiftiu daga, Nathan thet är Gwedh reeth tolipth, Ether thett röss pander, Ståndа sedan 8 dagher Kiuf, tompth reeth gwedh skall man opbiuda tree mån dagа, Och ståndа sedan oskedt fiorton daga Iwarder ri ärtа thet pantеn ätter röstа, haffuer tå then wredt som pantеn haffuer, thenom äga reeth skeria, lesstes skeda manira mätzordom, Itrå å hwars thera wegnar

Elfte Laghe.

Will nåkor then panth wtsättia, honom satter war, Så sättia wdh för så wonga penninga som panten honom satter, Och giöra thett witterligitt then panten äger Och så then som panten satther waredr, Medh twem mannom, Och röösa ätter om han will, Och hijn lete sin rätth medh then som panten äger, Kwedrs tå panten minne, tå rätten är medh honom giordt Gån ger tie then som wtsatte, Och berätha sin rätth ast then honom förste pant satte

Gätter han then panten wdh för wra, är han honom satter war, Bote tree mrk: tie tresking mågagn Kor: och stadr, Orkar han ei botom, gånga tie ar bete som för är sagdt

Tagen må annars panth wtlåna, Och wärne ätther tagen, medh sina 3: mrk: Och ätter skadenn

Toffte Laghe.

Nw will man sin panth ätterlösa, Och then som panten haffuer, twåffuer wera är han stådd, förer, Leggia fram så mycket han kunnes för, forgiem och rådmen Och giöra sin redh efftert honom skiedh för pantsättningh gafft, wthan then är wilthne tiue

Tzettande Laghe:

11

Om then som panth haffuer, will then sedan wtsättia

Tagen må annars panth wtlåna

12

Om man will panth ätterlösa

Balken

Alla the pante. Man skar säkia ecker åttereösa, Thett skaer giöras medh twerggia mama switenom

Frostarde Lag

Then tiudh Bjämman, Ecker thera sirenna witt köpslaga
Tå må Hugen then andra förtköp giöra, Ecker säger tie an
nare köp räkka, Swethar Hwar köpa thett han åtomer
Om Hans gärder, Skwar annar erdis köpare än mä är sagdt
Böter 3: mark: tie tresskiptes, mälz m: Ko: och stadenom
Och gårda thess tie köpett som förstä åstodh, Om twerggia
mama swithar dare tie, Ecker wärir säger medh twerggia
mama rede sirest tridie, Om gästa köp ware sama lagh
Then som twenne säke ath, Böter 3: mk: tie tresskiptes
mälz m: Ko: och stadh m, Dee then som förste köpte, Gånga tie
köpett,

The bjämens sirenna som hafftha sith rätt och sina wedder-
lagningh tie 40: mark:, The mägo köpa och säkia ester
Hambrom stadga som annar bjämen

The bjämens sirenna som hafftha sith rätt och sina wedder-
lagningh tie — 20: mark:, The mä köpa Hwedhar
Bucka och gretskin, Rå och törra, ath skinn, twe, ether
twe Haefthom debrom och ri Hrehom, Wräskin, och
wädskin Haefthom timbrom, Och ath skin twe ether
twe, och Hwore the widderkoma, Och ri Hrehom timbrom
Om Talgh, Smör, och fesk, Hwari sama lagh

Och andra tocka the som minne hafftha sith rätt och
sina widderlagningh än tie — 20: mark: The mä ri köpa
Hwedhar, Buckskin, ether gretskin Hrehom debrom ether
Haefthom, ether ester Hwda tali ath ether twe, Swethan
wari ther aldelis swidder skieder, Ate annar skinn

Som

Ostre 13 man pant säkia

14

Hugen må annan förtköp giöra

Om gästa köp

Om then som twenne säke ath tinger

Then bjämens sirenna må köpa

Hafftha man minne än tie — 20 mark the mä ri köpa Hrehom debrom ether Haefthom Hwedhar ether skinn

Köpmåla Balken

Dom mårdskin, Gråskin, och tibbastskinn veer hwario hand
da thett häfwer är, måga the köpa efftersom the taxe wti veer
två, och hwem the wilderbönda, och vi hreom timbrom
veer haffuer

Harasskin och Kattaskinn må man köpa

Harasskin, och kattaskin, hoffuas them hreom timbrom att
köpa, veer hwem the wilderbönda

Landskin och Kitlingeskinn

Landskinn oss Kitlinge skinn, waar i sama tagom

Smör, Taeger, och annat torrbete hoffuas them vi att
köpa, wthan hreom marcbom och haffuom, och vi
tilsyndom hreom veer haffuom, Ett är så wnder
derståndande, Att alle thett som är öffuer haffuer tim
bra taxe, veer haffuer dicka taxe veer haffuer tilsyn
dom smör veer taeger, thett måga the vi köpa

Köpar måtor anwarredis är nw är sagdt, och warder
the wunnen wnder wnder tinggia manna wittnom Böter
D: mck: the tresköpters mårck:] Ko: och stader:] Och haff
är förgiordt thet han köpte, och thett taga konungen och
staden wenskiöte, Orsak han vi botom, gånga tree
ax dotes för konungen och staden, och the kösa mårck
ägande wätten the sigen

Femptande Capittel

Aff wilken nåkoth köper i båtom Och worder the wunnen
wndt twem manom, Böter 3: öre: the tresköpters, mårck:
ko: och stadrenom och haffuer förgiordt thet han köpte
Ett taga konungen och staden wenskiöte, Eeer
wärie sigen wnder tinggia manna rede, Att han aff
them tagom vi wisten, Och them som saae köpa

Om man köpar i båtom

Böter
pawredis

Kōpmåla Balken

Damaredis, Ether wärir siger mædh sireff sins eedher, hat han
aff them eagom ri wristher

Fiska eff strändz och dödha skae man säria å aenemingz torgx
Och köpa, ether bötha som för är sagdt

Skänade wongt och ganraeth vthiärio thet threst är, Och an-
nan köpenskap som the stadzen förar, Skae å aenemingz torgx
Köpas och säriass, Hwar som annarsedis köpar ether säriar
Böter 3: mürk: som för är sagdt the thrskiptes, Och thet han köp-
te laga domingen och stadzen ransköcth, Om han warder the
nomen mædh thriggia manna witzbrone, Hwarder han the
nömder, Hwärir siger sireff tridie, Hwarder han fälthen
Och orbar ri botone, Gånga the ödelis för domingen och
stadzen, Och dösa the mädzgagande wättar the siger, Och then
som soedr, Böter 3: mürk: Ether wärir siger mædh sireffzing
redr som för är sagdt

Enkerken man som nägot köpar i Skipom Böter 3: mürk:
som för är sagdt, Och skaffw förgiordt thet han köpte
Och thet taga domingen och stadzen ransköcth, Om the är
thriggia manna witzbr, Ether wärir siger mædh thriggia manna
redhe, Dama laga waer om then thet sädde,

Och tå äger then som sädde penninga sina igen gifwer skaff-
na som han fick för sin köpenskap, Wetha han skaffwer
för wanrith timmer ther mædh och wille ri budder koeda
Och thet är märcbiandr Om then köpenskap som Enkendsbr
mer mellan händer skaffwa, Som kresinga och andra
toeka som aff höystadom ether offman aff landemo koma
Wille kresinga ether andra toeka säria sin köpenskap i sta-
dzom i öppenbara boodom, Ehett mägo the saklöös göra

Sextande Läp:e

Essa godz mä man både köpa och säria i skipom äth saak-
rösa

Kömmåla

Rom, Raeck, Ried, Tåsa, Korn, Raeck, Ried, Bäre, Råppar Och Fakatz Korn
Bäre Råppar och Och ingen annan köpenskap, Nothan ther förer bötas som
fakatz Korn må man för är sakth, Ta må bonder säria Rugh i Skipom
Köpa i Skipom

Göttande Lag.

17 Ingen må köpa eller säria, Eller nägor handa köp giöra å
wraemanom, Nörra eller Sydra, Nothan i stadernom
Gnesean nörrachros och Sydra, Nothan ther som, böte
3: mark: Och ther som sorder samadedis tie trestyfters
dom för är sakth, Och hafthe förgiordt thett han köpte
Och på thett som sordt war, Kommugen Och staden tie tu
styfters, Om tie äre tuggia manna witthne, eller nöria sighe
som för är sagdt

Ried och Raeck må man Köpa

Ried och raeck må wraar saakdösa köpa och säria å mar
merom

Fiedzionde Lag:

18 Kötmängare mägo ath saakdösa köpa å Lande mellan påska
och Pingesdaga, thett som thera köpenskaper är, Da som
Kömader, Ochsario handa Kömader thet kreftz är, Tyscr
Kömängare Köpa som dengen eller i androm timom köpar nägott annat
än Kömade, böte 6: mark: tie trestyfters Mag: to: och
stadem: Om tuggia manna wittne äre tilk, eller nöria
sighe medh 6 manna ede, Fälle han ath redeson, och
orkar ei botom, Bänga tie arbetis som för är sagdt

Nittande Lag.

19 Eyghen bogarmestare och Radmen skola alle åre, Een
tridh i Kwarion wrdradt i Kwarion stadh Alla gierning
Gierningz manna gierningz man wyrda och leggia Ofwer ther prästhus
gierningz stadh tiders wara, Så som skredarom, skomakarom, Och alla
wonder Kwartt handa gierningz mannom, Ga ath ther som sälia eller
åre köpa så skieth mogh skulle

Gäre nägor annarledis än the förne säggia, så ofta han
thett

Balken

Thett giör, Böther j: ünk: Mägt[ll] kon: och stad[n] tie tresstiptes
Och haffuer förgiortz thett han soedr som för är sagtz

Om kötmangare sääe förderstuat kötte

Ääe kötmångare förderstuat kötte, freer några handa köte för amrat äre thett är, och warder wridder dömder medh tuig-
gia mama withrome, Böter j: ünk: tie tresstiptes som för är
sagtz, Dett förgiorden och rådmen haffue wääedh att giöra
affth thett thuadt han wiite, Ether ri withne tiee, thuänis
siiger medh sey mama redt

Om haesska nägot sina giernunge

Haesska och nägot sina giernunge, Och sääe ith böter än thett
är för amratt, Ether giör nägott amratt ägiernunge sina
haesst, Böta sey mark: som sagt är, Dett förgiorden medh
Rådmenemon giöra thet medh thuadt thz wordit, Thwiechun
ri arbter botome, Bänga tie arbetes som för är sagtz

Liugande Lag[r]:

Zo[dr]

Alla daga som mazcknade skoea åhoedas i tesson föremälnyde
Köpstadom, freer thuadt stadz thett thesth är, Eo[n] mä dett
skaee ingen mer wäldott köp giöra om söndagemar, skolkan
ver annan daegh för honom haffua som ffore komer
Alla andra daga mä man bäde köpa och säria, ffore thi
tie döm

Om köpmangare sääe förderstuat Kötte

Eno daga skulla skaee man bäde köpa och säria och köpsta-
ga, Och tridie aftonen tä thz tiee staden tomä

Ööth och Liugande Lag[r]:

Zl

Ööth thet Jern och käppar man köpe i Westerääs, Och
androm köpstadom ofthan tiee, Thett skae thet wägar
Och medh stadzens märcka märkiad tä thett är wägatt
Och ingen om andra wicket qwälia tiee wägande i thenn
samma köpstadom tä han wiee thett vonth föra, Och alt thet
genom och annat tolghett som Humör, ffesk Och käpgael Och
thuadt thett är som thenn förnämpde staden tomer tie stockholm

Hom

Hem skal märbad
tä thett wägat äger

Köpmåla Balken

Gods skal märkas för thet wederländer penningar ey skiuf

Som then oppskiuppar retter säger, Ther skall thett wädgar
Länder och städer aff them förnämpdi köpstadom sin skiu
tiil Lydskeandt, Och sidh bären then wedh, retter annat
toelbet som nw är sagdh, Märcka thett wedh stadzens
märka, Och taga ther å stadz thresk ath thet kiwet wä
ger, Och waare saaldööd i Stockholm om andra werchet
Lykkan thett then oppskiuppar Och then säriar som för är
sadeth oooo ooo ooo oo oooo

Reeg godz som wederländer föras skee wädgar

Alth thett godz som wederländas skall föras dom ären
par fesk, Och smör och annat toelbett, skall ath för
wädgar än thet wätföras, oo ooo oo
Hwar annarledis giör, skattin förgiordt ath thett
owädgat är, Om tiil åre twegyia manna witnesbörd
Och ath thet ären tiil Stockholm komer, Och ei fördet
wägen, Laga kommugen och staden renskyldeth oo

Emma bindare skall haffwa märcka

Hwar twenna bindare skall haffwa ath märcke hwär
för sigh, Som han skall sina twinner, Skesath bären
fath medh märke, Och annor toeba tå the giorde äre
Dzå ath fins mykot thera ei så wäl som thet skall wara
Ehr thet twennor retter annatt toelbett, tå skall the
om gånga som wörskiez om annatt faeste stååar i
Kommigz balcebenom oo ooo ooo

Tiw och tiugende Kap.

ZZ

Ingen må i Helsingelande, Dalom, Vermelande Ellen

Ingen må nöden Mora knaar holla för än Konung skatter äre wor tagen retter oppburen

hwarist thett häreft är å lande, swaben wederbnadr haff
ua, retter ther nägot töy haffwa ath driffwa, för än kon
nugz skatter är wel kommen och wortagen, Sedan loff
wad ther atkomin i landemo fara ath töysläga i wattom
wederbnadom ther som the äga hoedas, Hwar som an
nordis giör

Balken

Remarerdiw gior, Gånga eftersi här näste worsthiew

Tzij och tiugeende Ca:

Huilken then man konungsfougte eller hans ämbetz man kimer å landz tögenstaw driffua låsom loff
manna stemna, Westa stemna, Bönder och andra tolka
meniw, Laga aff honom tert han köpt eller soedt
Och medh 40: mrk, Om han waarder lagerga then
tiell wonemer medh landz lagum, Och the 40: mrk
tilfare konungs egen saak, Och thet han soedt eller köpt
Warder nägon fängen i stadh: aff tessa förnämpde man
nom, Och tie wonen medh tuggia manna witz
nom, Wari sanna lagh, Laga laeft konungen Och
laeft staden, Och thet medh sann sann köpt och soedt
war, Förey alle bioy stat giöras i stadenom, Och
wi å landz eller annarstadz

Ingen landz man må köpa nägre kenda köy i stadenn
som är förnade, Eller thädt thett är, Att han skall
thett ther åtter sälia i stadenom och wtmängra, Hwil
der booth som för är sagth

Hwilcken i tessa mälena wi botom orbar, Gånga tiell
arbetig effwen tie böl

Fyra och Tiugande Ca:

Hwilken man annorom giör skada å sina godze my wilia
Såsom annar byggen offuan och annar wunder, Och
thenn godz som wunder är, thädt thett är Salt, Ireen
Reede förderfuas aff then offuan å byggen, Och äghen
tuggia manna witthes tiell / ath han honom then skadan
giorde eller så storan / Bötha honom allan skadan åtter

Dijte

Om Landz köp

Ingen Landzman
må köpa i stadh
och sedan ther wt
mängra

Ehrna Konungs mattan
Stockholms byamen tiell

Köpmåla

Om skada man giör å stig eller annarstadz

Dijet han att han honom vij thet skadan giorde, Och äre ei witne tiil, och ei baar åtagen, hwarfra sigh esterij skadan widare honom, Kääres han åth redh: fääreiw tie saakena, Orkar han ei botom och thet skadan åtter giffua, Kösa sigh medh arbeta sina widh mårtzgaand" som honom skiedh gaatt, Kiw kan thet aff wådha tie kona, och ei medh wiria, Böte tå honom hwar fierde penningh aff skadan hans, Och å fiellan redh esterij honom skiedh giftz, Kääres han åth redenom, Kääres tie saakena, Orkar han ei botom, Gånga tie arbetis som för är sachfl

Om then man som skada giör androm å stigom eller annarstadz, Dwarr dagh sama ꝏ ꝏꝏ ꝏ

Fem och tiugande Ca[e]:

Z5

Hwilken Wijn kåther fielth köpa medh stopom, Eller kåther oyfstinga, Kutkan förgiftes och rådnana wetskap reer oreeft, Böte 3:mk: tiil twesbiytes mårtzm" Kon: och stadr", Och kasske förgiordt fa" thet, och thett taga konungen och staden renskylle

Om öl horan sääe dricker dyra" er än thet satt warder

Gääe och nägor dyrare är thet satt warder, Dwarj sama booth och betringh ꝏ ꝏꝏ ꝏ

Sex och tiugande Ca[e]:

Z6

Hwilken man som will Wijn, Medh skenkez andra Dricka medh mätto reer stopom saatt kasske Kryä tie konungen och borgamestare widher booth som för är satt, Atth the thett saatt sättia, och å staee

Konungen staar närmast tå dricker siom sätz

konungen närmara reer kans ämbetzman tå thett sätz ꝏꝏ

Siw och tiugande Ca[e]:

ꝏꝏꝏ

Eee

Balken

All mååth som till wijn, Miödh och Trancnöre och aff
dra drickia tie höra, skola mårkias för åår medh them
måtz reeer sääz, Och tagas aff them tie sattes wardet
eth reeer två reeer så manga kan weidder tårfft,
Och ingen skal wijn, Miödh reeer kiädt dricke thet gifft
åår medh knåsom måtha lythen the åår rääth, och likath
medh stadzens måtto, Giörs thett annarledis Och
warder fremmett å fierska gierningh, och giör then medh
tie rua marka skada, Giörs then om som om annann
faresthett, swarder thett hanom wäth, Giörs then om
som werstiess i Konungs bacckarom om annar faresthett

Otta och tiugande Sap:r

Hwilken som giffuer oräth måtto aff Wijn, böte 3: mark:
tie tresktiptes wrääz:m: Ko: och stadz:m

För wan måtto aff miödh rua märk tie tresktiptes som
för åår sagth

För kannemåtto aff Trancnöre – 8: öre,
För Kannestt öll ——— 3 öre

Nijo och tiugande

Hwilken som will aff tessom förrämnde dricktom sälia
medh tunnom, skal then aldrelis ey i pyramider fylla
och i swenska tunnom måtha, Hwar som dannemedis
giör och warder tie wonnen medh tuem mannom, Böte
8: mark tie tresktiptes, Och kasthin förgiortz aldz thet han
forde, Och thett taga Konungen och staden rensktiältz
Stoppett aff Kannestöll: och tre kiäla skal sälias för två
penninga
Trancnöll och tresse kiäla för – 3 penninga
Postwaell och tre kiäla för – 4 penninga
Wijn och Miödh ofterti thet gotta åår, Och ri må tranen
öll

27

Swagen skall wijnen
reeer annor Dricke
medh knåsom måtha

28

Kannemåtto åår
orätha reeer fal-
skt måtte
skädz intygett reeer
klåtz intygat

29

skädz intygett reeer
klägat

för – i öre – 6 kannar

för – i öre – 4 kannar
för – i öre – 3 kannar

Köpmåla

Dee reder tolta dricke dyrare medh stoyom Påriss, Rotthan
tyämer

Diricken wijn reder andra dricke, Låther ri fast köpa
pama daagh ther satte warda, thasstna förgiordt fathet
reder dricken som sath war, och medh 3: mårk: för ohy
nora,

Och asst ty må man ingen tiwnom Påria, Rotthan han
förr sadr a rådstw ta thett Påtter, Latt på mycket waar
förthugatt, och thett stae han hoeda medh sin redh
thwar som annarledis giör, Bötha som för är sachta

Tzettionde Lap

Medh första Skipom må alla gäste inn till staden koma
Och Landrum, och liggia ath köpslaga kastiert som i
Calebrenom segr, och wtfara åth senaste waar frw dag
wärmera, Michaelismesso, Thricken wille ri tå borth
fara, Böte 40: mark: tie tuerskipter 40: och stadren
Rotthan han kommer ther efter på sprenth att han ri bort
fara kann, Eller han för wederss nöde kan ri borth
koma, Och thett stae kongen och rådmen ransaka gi
liga och wertha thwro ther om är

Thwro lenge gäster stoda liggia i ham dem ath köpslaga

Tyngre gäster må fara a Lande, Köp att driffua och skuedh att jmana

Tyngre gäster må oc a Landet fara, Köp ath driffua reder
skuedh inn mana, Widder booth 40: mårk: Kommigen
och stadren tie tuerskipter, Och ther giffuas mångahanda
asst 6: mårk: Och thasstn förgiordt thet han köper reder
säge reder inn manar Kommigen och stadh renstiette
Om han warder tie nömen medh threm manom a

En asst Kommigs Råde stall bu tie stadren komma
twå gånger om åhret, först om Pingesdagen han
nan tidh om Sancti Jacobi daagh allom gästom

Och

Köpmåla Balken

Bÿamannom rätth sbiinga innan fiorten daga efter thet the kafftha wätten sittiat såsom gåfton Bÿamannom Hofmannom och Lerchom och androm landzmannamannom, som man vi Rinne wätt afftå, efftersÿ som för war sagth

Nw komo sbiin segrande i Skäriom medh swarrio han da godh thett kreft tha, Tå skola the inn till staden koma och thett opsbiina, och the medh giöra som fraendtir wre sbiess

Segrar thett sbiip borth, kafftir tå alla the fångiordh, som the medh fara, Och böta swar thera 40: mrk:, Godzett och kroningerna taga konungen och staden kaffte swar thera, Nw kumo the vi woarda fångare, låta tå konigen och rådmenn om eritha och om spöria hwadt mannom thett war, hwadt gotz the ätterkoma i staden eller någor annarstadz nerkörd, hatth the sin brwth bätra mågo, Dwarda the fångare, Och orka vi botom, Bönder them som för sägth

30 och Trettionde Lagh:

Then thett godz såsom kiede, och annatt tolbett, thet gäster och Bÿamen inn tu staden föra, thett mågo the åtter borth föra, hotham thett är ätandz och Drickandz war, wor äre, thett mågo the vi porth föra hotham fongtum och rådmanna orloff wridder dagath 40: mb:, Och thett medh the föra (eller förde) Konungen och staden tiie tuskipter, och ther giffue mädzmannen aff 10: mark Och skal thett prösfuad, hwadt thet må wäsa hotham aemogand stadz reen vi

31 Och tretionde Lagh

Nw föra Gäster och Bÿamen kiede inn till staden

Och

31

Gästande och Drickande wara nu man vi bort föra ifrå staden

Köpmåla Balken

Om tredie

Om fiärde

Tredie stycke stryktas

Om fiärde

Och tree vrakar, Tå skall thett rättfärdugt vara, Och sinn Långeligh hämda, effter tilbörd, Och fordom prägades, Och then thett förar, Then skall then vrake wärma then medh Some thett ässt korrone köpar, ꝏ ꝏ ꝏ ꝏ ꝏ

Finz then som anratt tiedr förar, För anratt är then thett är, effterkommande handa tiedr thett hemst är, Skälla ässt i pressen ingone effterkommande tiedit är minne och stiyrtra tie är thett hörda skall, Heller taga thett konungen och staden rensköta Och böta mårkz m: ko: och stadz m: 40: mårk:, ꝏ

Och then vrake tiedr köpar, Then skall han thett strykta Skälgz, Heller hafftir som han köpte hafftuer ꝏ

Samma lagh vare om ock anratt som vrake förer tie staden och landett ꝏ ꝏ ꝏ ꝏ

Gielck och tryddo och hwadt thett är, Rothan tiger fyratiohundrat fackthrett medh, Tå skall thett prösthwas som för är sakth, Och godzett sielfft skall drimmas ꝏ

Hwar som thett köpar antingen tiedr heller nåkot annat wthan som nw är sagth, Böta 40: mk: kon: och stadz renskyldh, Then han warder tiee wunnen medh turggia manna witthnom, Hafwen thett wittre, Antingen att han hafftuer thett köpt heller sordt, Och är vi wittne tiee, Hwarie sigh medh 6 manna ede, Fälles han ähh redmon, Hwarie så then om som för är sagth

Samalagh hafftha alla andra tröystada, Hwar tolfftin sädz heller köpz ꝏ ꝏ ꝏ

Om Trij Fiirde Och 30de Läpe

33

Nw tå fougten eller hans Embetzman hafftuez i skipon köpt, Och taget thett han hijnnas å, Hafftuth som wrakstiez i skipnåda bastemon, Tå skoda gäster thwåderthe the hestha äre dompne, Vitha godtz å tiedis hwarthe

I skipa

Köpmåla Balken

Skiöpa och föra alt i sände, Dog å ingen annan stadz, då
som Heede, Kerrüfft, Kiödder och alla handa sortzerij
Tuåle, Köparmåål, och annatt torchett som nå dårar tiil
och fra, och thett skrifftna låtha för än ther nådott ast
sågz, Skiöpar han thet ri op som nw är sagtt, Eller
låther thett ri skrifftna, Böta 40: mrk: som för är sagtt
Kon: och stadzm: Diill han nådott wordan, Dog woorder
ther medh fången, Skafftir alth förgiordt thett han wan
dan diide, och å 40: mrk: som sagt är

Alth thett wijnn som tie stadzen förar, Thett skall i stadz
ewr tullare sälias och ther inskiöpar och skrifftnar, och i
ingen annan stadz

Ast tesa förnämpda Vaar är Heede wijn reter knadt thet är
Stae hwsa ertzo ast giffuas efter gambla stadga

Dwar som barth faar för än han kafftir hwsatergo gif
wett, Böte 40: mrk: Kommingen och stadzm

Saalth och annatt torchett som gåstar för Stae oppskiöpas i öppenbarra gatu boodar, och ther sälias, och i ingom an
drom tullare eller barkboodar

Thetta förnämpda som Heede, skerrüfft och annath torchett
skall hrom hundradom och hrom stiichiom sälias, och
ingom stycktom eller denom

Om Oppskiöpas

Oprzerij i hrom diirom, Saalth hrom tästom, Authan han
är fattiger och kafftir minna, och tå skall thet alt i sände
sälias, Authan the ast gotlande äre, Them vafftir skiu
ndom saalth sälias och ri minne

Om Oprzerij

Ingen må annarledis köpa ast thenn, Kwrricken annarledis
säle, och woorder tiil wetnar medh trwggia manna witne
Böte 40: mrk: to: och stadzen tie tuerskiötes, och kafftir förgio
rdt thett han sälde, Dog ast tessom booth giffuas mädzgande

10: mrk:

Köpmåla Balken

Om man tager tre sigh gäster godz att sälia

Om gästa föra godz i marcknader städer eller landh

Liijo mark: Dana ragh ware om then thett köpar kom han köpstadzman är

Bonde eller annar boeber i tesso målena böthe 3: mk:, Och taga åter penninga sina han köpte medh, Och waris the 3: mk: medh siwesk giwe rede, satt han i ask them dagom twister

Kw han gäster eller bÿaman fåå sith godz ath han skar thett åth honom sälia antingen löneriga eller öppenbarliga i sina gatu bodha them stjöckiom eller haskiöm eller hwro han kan widder koma, Kannske, köpetzwij, them diu sinom eller haskiöm eller dået giwdom, eller hwro han kan thet sälia then köpenskapen kwinter eller dotter thuå han är instades eller ei, Qwarder han tre vmaen medh tuggia manna witzhsom, Böte gäster 40: mk: ton: och stadeno:, Och haskin förgiordt thet han tre saku åter Och them sum sälia skuldo, Böte — 80: mk: sum för är sagt Och taga målzägarende them ask 20: mk:

Ej må gäster sin köpenskap eller sith godz i andra stadh eller å landh, eller tre nägra marcknade föra, Och them sälia, Owthan han haskin förgiorth godzet han förde, Och medh 40: mk: kommigen och staden rensbÿ Om tre äre tuggia manna witzhe, Och målzägande taga them ask 10: mark:

Kw han mäkor finner them thett å thera wegna giör i marcknadom, eller owthan marcknado kuttingen medh wärdöra eller rede peninger, schuldt han skar haskin them ask böten eller ei, Böte — 80: mk: Och aeth thett han medh fool, Både sith och gästens, Och böte

gästen

Köpmåla Balken

Gästerne som för är sagdh, Om the äre tuggia manna witthne,
Och målzägandene tagha thre aff 10: ünb: som för är sagdt,
Finge thre som gäste penninga tiil sigh tagher, Att han skall
medh thenne i stadzrom köpa gästenom godz tie handa, Och
skal thet förre köön hafftha, Leffuer vi, Och giör vi rätteligha
köp medh honom och öppenbar, Eller giör köp ny honom
förth han skal praktöör för bruttom vara i tesse målene
Vare thet om som för är sagdh, Både om kiøpman och gästen
Om the äre tuggia manna witthne, Och aff tesse boodh giff
nägh målzägande 20: ünb/ och aff thenne samma manne som skuldt
giffue för nägott aff tesse förnämpdom, Och warder vi tiil
vonum som sagt är, than skall vänie sigh medh v manna
ede, Fälle han äth redenom, Fälle tie saakena, Urbar
han vi botom, Gånga tie arbetin som för är sagdh för-
to: och stadzrom

Om nägor tagha gäste penninga tie sigh

Tuggen man må köpa köp giöra, Än han godz vädhen
2widder booth som för är sagdh

Thuro högt köp man må giöra

Och thuar giöra skuldt efftersi han köpenskap driffuer i
2widder booth som vorsbiez, Och thuar giffuin skuldt ef-
tersi han köpenskap driffuer

Thuär giöra skath efftersi sin köpenskap

Fiezde och trettonde

Allan then köpenskap gäste, ehuilke the helst ähze
aff Flandern, Lydzland, Gotland, Preen thuär
the äre hemsk, The skoea sin köpenskap driffua
och giöra medh köpstadz mannom tå the tiel stadzna
och landzna koma, Och ingen androm som medh bon-
dom eller androm, 2widder booth 40: ünb: Och
hafftha förgiordt thet köpt och sälet war, Vnder-
ständande medh then köpenskap som the skoea then köpa

34

Gästa skae köpsla ge mz köpstadz mannom och ingen androm

Som

Köpmåla Balken

Som äkter Swor, Kåpper, Herra, Thrönder, Laeger, Pääe, Skaanemarkare, och alla handa godh, Ehr skola the köpa hela skippundt och heelom drekkom, Och vi annarledis som stychtom köpar, Nothan then the Pääe hafftwer icke mere än han kan honom skiptig op-fylla, Och alt thetta a wägen reeer gyndarens konu råtha och the wäga som the böra, Thwar som annarledes köper reeer Pääe, Böte 40: mark konungen och staden, Och hafftwe förgiordt the kan köpte reeer forde

Pääe skae gästa köpa brändaw och ei obrändaw wridder booth a bäde sidor som för är sakth

Hafftwa gästa Swor köpa ehe pünda reeer tw, Ehr skola the köpa aff bÿamannom som boo och bygia i then stadenom the the konna, och the sin köpenskap medh driffwa, och medh ingom androm bÿamannom som the ther the staden konna, wridder booth som för är sagth

Findz nägor ~~som~~ then som Swor köpar lenge och läther i twämor stöcka, Sware lagh som för är sakth

Fempte Och Tzettionde Lage:

35 Alla the aff Finlande, Nithan Aboa bÿamän Och aff Nÿeland, Norrom, Kressingelandt reeer Gestringelandt skolla ingen sin marknade driffwa, Nwthan i Stockgoeme, wridder booth 40: mark: konungen och staden rensbÿeta

Sexte och Tzetande Lage:

36 Korn skola gästa köpa Herom testom och eÿ minne

Bädhe

Köpmåla Balker

Böder aff Bÿamannom och Bondom, Dock koffwar them
aff goteande tÿj pÿnder i Sänder Och vi mera, Hwar som
annarleds köper, hwarj Boten som för är sagth, Och them bow-
de som annarledis Säde, böte 3: mårk: reder mårck Sigh swerst
tridie atth thet vi aff them tagen hoffte

Bÿaman ehnader the äre, Hwarr i Sama tagom medh gästen
thär ower, Horij att the tagen wertha Och äre i stadenom,
Främdeis märchiande Att ingen gäste som wthan tie Koma
aff Sfander, reder Hnader the äre mågo något köp sina me-
dan gióra Sädiande reder köpande, Wthan medh them i tan-
dena äre, Och mädan the i Landena äre, Hwidder Boten som
för är sagth, Och aff hwarie tesba 4 o: mårk: Stae giswar
mädzgande 10: mk: Och aff hwarie 3: mk: ener mark. Och
inthett aff thet som köpt reder Soedt war, Thetta stae wit-
nas Och fuckommas medh tuem mannom, Och
wäriar medh 6 mannom, Om wi är withne tick, Hå
tolbit sker, Hwar som warder fächter, Och orbar wi bo-
tom, Bönga tie arbetes för Komungen Och stadenom

Endan wppå Köpmåla balken

Skipll

Skiprätta Balken

1 Nw Man skall sitt
Godz opstrijpa, och thet mädh
fara, ähr thet kommer tre stadz

2 Om skipz fridh ∞ ooo ∞

3 Om måkor waxder rothördes
kastader aff skiip mädh wilia
eller wådha ∞ ooo ∞

4 Om måkors ankare togh waxder aff hiuggen mädh wilia eller the fäst
å landh ähr konnom hiuro thett skal rättas ∞ ooo ∞

5 Kan skipp till Hafftz eller sio drifftz, och blifftter skipa brwth, ee
ler mistar för the sama stwedh nägor tijdt sitz ooo

6 Om Trogh warder sönderhiuggen mädh wilia, och ther kommer ska
da aff ∞ ∞ ∞ ∞ ∞

7 Om skipz bathes waxder hiuggen ifrå skipp mädh wilia ∞

8 Om alt thet skip tilhör fåår skadha ∞ ooo ∞

9 Om all them skada skip kandh hända, och om thet skeer ung wådha

10 Om the skipp widh brona riggia, Och the ther tilkoma, Hwro
hwart threa skal för annat wijsa ∞ ooo ∞

11 Om skipp kommer å grundh och påsas eij, och waxder kasth aff

12 Om måkor skiipar godz i annars mans skipp, oloffuandes
och leggar boon å ∞ ∞ ooo ∞

13 Om man skiipar meer i annars skipp än han leijar, och dijlt thett

14 Om nägor leegor leedsåkare, och om them stadga the thera mel
lan giöra ∞ ∞ ∞ ∞ ∞

Om

Skipmåla Balken

Om någor leegor dskipp, Och will ei holda, Ether then som woth leegor dskipp wille ri hæda 15

Om man sam leegor skipp 16

Om nåkor dskeppar twgh aff hamdom Ether ankare, Ether twgh tvista 17

Om nåkor inbördes hwggar twggh, Ether styraman strefftez 18

Hwo lenge nåkoth tynge ether godz skal å broona liggia 19

Om their skuda som kan koma aff the skipp widh broona liggia 20

Ehwan wpsé tafflan på skip-
målom

Drieche

Skiptmåla Balken

1

ilken man till ſta

dem kommer medh Skiop
Han ſkal ſitia godz ri opſkiipe
Hoſ är Han haſtuer Kon
ungz foogte thet biidett
Eller then i Hans ſtadh är
Och Han thett ſielff haſtua
medh tuem mannom Som
fremdelis worſtiee, aaaa

Wille Han ri reller giitther Han ri thett godz i ſkipenom är
Kiopitt, Tå må Han them haſtua atth opſbiipa, Och i Hiuſ
tåtta koma, Och tå ~~the~~ thet tree daga efter foogten gwaerth
Håeda reller Hans ombetzmann aaa aaaa aaa
Gåålle Han nåbotth aff thi foogten haſtua wille inman 3
daga, Och Holler thet ri efter Honom Som hoſ är ſatter, Han
ſtua foorgiortt atth thet ~~thet~~ titt foorde tiee ſtadnoo, Ehett
daga foogten ferſkiutt aaa a aaa a aaaa

Annath Capittee

2

Så nåtteth fridz Häſtuee Man i ſin ſkip ſomi gåzdh
Eſtwaerio ſtiedmadher thett Heeſth är, then ſtaer, Ehett ſtaee do
mer och rättar efterth ſaaken ächr, och han Hånda antingen
Dreedy, Hårandåee, eeer Hwadt thett ächr aaa aaa aaaa

Tridie Capittee

3

Tiggez ſkip widh Bryggetego, Och wardez man thez rutbozdes
Haſtadeer i ſtiönn, Och är tuggia manna witthne tiee, Bötthe
20. mark tie treſkiptes matzm. Ko. och ſtadm: Eeer waeri
ſtigh medh 6 manna erdher, Tiggez ſkiipp i Antwerpen

Om ſkiipp liggez i Antwerpen

Hwarder

Stiwmåla Balken

Warder man thär wtbäfftader, Böte 40: mark: tiee treskiptes
Kan thett wara wedh wådha giordt, Och tömer ri Skånath i
reeer Säramåle reeer Skodwite, reeer nåbot thett crist kan må
stada, Swärie sigh siwek siwtze, Och böte mätzgåndenom
3: mark: för wådan, Kan korom nåben stada giöras, Böte
efterh som worstriw i Säramåla Balcker, Dettar kan ri bo-
tom för någott thera, Gånga såsom ther worstriw stander
thett är i wittie mårck reeer wådha ooo ooo ooo

Fiezde Capittel

Hugger man ankare twogh sönder wedh wilia Eeeer the 4
fäste å Lands är borren, Böte 3: mark: tie treskiph so
mätzm: Ko: och stadem, Och böte åtter stadan efftir
goda manna mätzordom oooo oo oooo

Femte, Cap:e

Nw kan man åkor medh wricia hwgge sönder ankare togh
Eeeer ther fäste å Lands är borren Och skipp tie sio
driffua, Och tömer skipabrenth i, reeer fåår stoor skada
Eeeer måtor sith crist mister, Förh: ath ankare togeth
reeer Kordeeer war sönder hwggen, Böte åtter stadan
ther fingo, reeer mister crist sith, Cistha crist för crist
Och toma ingen botom widder, Om sex mäna weitne
tiee ähre, Eeeer wärie sigh medh toest manna eedher
fäder han ath redenom, sware fälter tiee sakena,
Och mätzganden hafftin wåredh böther taga, reeer
giöra medh Konom knadt han wille, Dock så ath
Konungen och stadenom få sin rätz om han benädder

Siethe Cap:e

Hwicken som Togh sönder hwggez för arredzom, böte 3: mk: 6
tiee

Skipmåla Balker

Tree tresshipters måtz:] Kor: och stadenom, Och giffue åga,
widen sio gotth twogen åtter effter goda manna mätzordom,
Komer thet skada wtaff, Ware thet om lagh som för är
sagth

Om dragxrep och Racktha ware samma lagh

Racktha och dragxrep

Sittende Laye:

7 Warder skipzbåtter ifrå skip hwggen medh wilia, Och
Layas borth, Bötas åtter båthen effter goda manna
mätzordom, Och medh 8: mark: tre tresshipters måtz:]
Kor: och stadz:], Komer thet skada aff, Bötas åtter som
för är sagth, Layas båthen ei borth, Böte 8: mårk:
för affhwggat

Hwggen nåtor antkare dwbber aff, Ware samma lagh
Böte åtter skadan och å 8 mårk tree tresshipters

hwggen dubbare aff

Layas Antkare borth

Layas Antkare, Bötas effter goda manna mätzordom,
Dether han ei botom, Gånga tre arbetis som för är sagth

Åttande: Laye:

8 Hwadh thet hendes är man skada fåår aff arndzom
wppå thett skipp tre hörar, och giör thet medh wilia
Böte åtter skadan och å 3: mk: tre tresshipters som för
är sagt, Om tre är twiggia manna witthne, Komer thet
skada aff, Bötas åtter effterh skadan är tree som för
är sakth, Om witne åre tree, Ieller wåria sigh efterh
skadan är tree, Dether han ei botom, gånga tre arbetis
som för är sagth, Owthan thet å eisth hans gångere
Att hwggh, stingh eller affhwggh kan thera mellan
Hända

Nittande Laye:

9 Nw kan thet så twara ath nagot giör arndzom skadha

2 mndz

Skipmåla Balken

Medh wådha, och ri wreka wiria, thwådt heller han säg-
lar honom hans anbare strengh aff Ieller anbare
Eller komer then driffuande, Böta honom trädinger
aff stadeer hans fiäll a sin anbare, Eller a thwario hon-
da thett är, Iesse goda manna mätzgordom, och o man-
na vrder att thet war wåda och ri wiria, och ware
saakföös för böttrerna som han skuller giffua mätzm
kow: och stadere: ooo oooo ooo. ooo. ooo oooo
Nw kan nåkor wara förderfuas aff skip brwth som
the koma i, Böta mätzgiandeer 40: mark, och ware
hans egen saak, och ther skaee éthoma toeff manna
wämpdt, och wertz thwådt panth ther om är, Kalla the
honom, thware företer, Iwarie the honom Iwari wardes
thwådt thett är Ieller medh wådha eller wiria oo

Twiggande Laghe

Nw kan skip till staden koma segeande eller Roande
medh godz och wille tie brona leggia och aff skiuta
a stoea the skipp som barlasth äre som förre liggia
wndan leggias, och lätha the andra tie brona leggia,
Thwiecken thett ri giöra, böta för thwario daagh han gwar
liggar, Sedan honom war tie sagth aff stadzens fiärno
och fongtens och rådmanna brodi, thw nw närwarau-
de tiee wittne, 3: mark: tie tresktiper mätzm: ho: och sta:
Orther kan ri botom, gånga tiee arbetis som för är sagth

Thiuffte Laghe

Nw kommer skipp a grwndh och lästas ey, och tarff 11
och kasta, Ieth thett kastath warder, Gäede äther
bäder skipp och godz, Ieffter marka tali, Och thwar skaal

I pinn

Skiptåla Balken

Sinn redh giöra ath han haffuer wäth giordt ast alla the godze han haffuer i skiuptt

Nw han them åtskiria om haffuett, Så skola the rå-
de som skeria åre karfäste

Om man tomer i hafftz nöödh

Koma men i hafftz nöödh, eller siö, Och tarff ath
kasta, Thett godz som wtkastas gäldes åtter, som
för är sagdt,

Kan them åtskiria om haffuett, Så skola the rå-
de som skeria åre kaarfäste

Tolffte Lag:

17

Nw skiptar Man godz i annars skip meza än han
förer leggen, Och segler sedan skiparen tilh, kastha
tå skiparen wädet thet godz ast skiuta, om han wilh,
Och taga fuet ast godze hans, för thett han kastar
thett asförra effter han giffuer arbetis men löönn
Och skiptz lego ther till

Komer hafth i skiön, och är ei förr asfördt, Så ha-
ffuer först han godz som oskiuanders infördhe,
Och giffuer intheth ther för, swo han them för
åsambade ther om för kastath wardt, skadt han
wille thett föra ether ei, Och tå om thet kastath
warder, taga ther ast fiortha skiptz ergona, Kastar men-
ga, Gälde thet åtter efter marka tahi, effter hwar
i skipenom haffuer

Och alth kista godz, gäldes åtter som wdo pennigen
wäro än tuå mark för hwa af the kastatt wardt
Så ofta som man händer kasta sith godz i siönom

Tzettande Lag:

Nw

Skipmåla Balken

Nw skipar man godz i annars skipp meza än han skip- 13
paren tie segen eller för stadgar, och dyce tertt, skall
nw förgiordt godtzet, och tert taga skipparen vnskyldet
och böte 40: mk, tie tiesk: [illegible]: do: och stadenom
för tiufnader, och häta tiufver ther tiee, om tiee
äre sye manna witne, eller han sieestiuer tertt
worder bewist, Orbar han ei botom, swarda slagen
widh stockhen och röma staden

Fiortande Lap[e]

Nw leegor man Stiremans eller leedsakare, dom hortom 14
tredh skee wijssa, och losstiuer att wiee stiura seiget wtu
ree skada öffuer ther sio the werkia och förer leggia
Segelar han sedan å grunder och the få skada aff
hasstiu skipparen wiredh oui eliest hans, och tå för
riom rätt, om sye manna witne äre tiee, sattes
han toelen skada giorde medh skiptt, Romer skiptt
aff ther sio, och åsyne dyari saadeös för allan skadan

Femtande Lå

Legar man skipp aff andzom, Ehuadt thet är stora 15
skipp eller sma, och wiee ei ther koeda som eergde
och kaster ymnigh war ägistiuer, Gistiu wtu kaestia skip-
pergona, och kastiu förgiordt kasta ymningh, om tuggia
mana witne äre tiee, Kan och så waara atth han kasth
inskiuatt, och skiptt segelar wtaff kamper, eller voor
att dyrer nå syner å borde, och wiee sedan kra skiptt
skieias och oyskiuta, Lå är alle skipergona förtiendte
Sama lagh waare oui ther som skipp wtergor, och
wiee ei koedha

Sextande Lap[e]

Skeppmåla Balken

15 The Menn som samleya skipp, Tå må ingen aff ghå
wthan skiparens orloff, Gånger någor aff, och
hafftwer nägott i skiprna skiipat, Bäder kricka skipz
lööne, hafftwer han intheett i skippet skipatt, och
gånger tå aff, Gäda haesthna skipzbregena

Söttande Ta:

17 Läther skippare bleeppa stigh trygh aff handom, Ellez
hwro monga the äre, Gäder skipparen åtter allan
skadan för twgen, effter goda manna mätzordom
Briftar Tygh reder dubbar Brister trygh reder anbare, Hwarre thet skipparen
skada, Skippar han siiesthwer aff handom, Hwarre
och hans egen skada

Sattande Ta:e.

18 Hwgger skippare trygh aff Wthan skip herrans or-
loff reder wielig, Gäder åtter allan skadan effter
goda manna mätzordom, Hwggen han siiesthwer, haff-
twr och siiesthwer skadan

Nittande Tay:e

19 Alth thet godz till stadeen komer medh skipom, Tå skola
the som ther medh koma, Bugen tyngia, Wåsom täy-
par, breff, Waeth reder hwadt thet är oppå manz bro
Låtha leggia, reder thett ther säeia, Wthan skiipa
thett i boodar, reder å aelmenningz targe, Wthan för
hwar daegh thett liggen, Wöte 3: mrk: mätzm: Kon:
och stadm

Om hwedh ware sawa lagh, och annate toerbett

Tiirgande Tay:e

Liggen

Skip: Balk

Lygger Man fäste å annars mans bro Eller pära 20
reer å fasta vasider, Komer tyer nåbor stada aff,
löswingen, reer nåbot förderfnas aff hwsom reer
mans bygninge, Böter åtter annan stadan tyer kan
tyr aff fick efter fira wanna mätzordom, Swå å
hwars tyra wegnar

Endan uppå Stympåla balken

Rådstufftu

Rådstufftio Balken

1 Wro mongh mååll man
må kära å annan Om en daage

2 Hwro mångha Rådstufftio daga
ska vara i sna voicke och

Hwro bozgamestaze och Rådmen
skola Rådstufftio sätia, Och om thera bröth
Rådstufftio komma

3 Om nåkor wådiaz emooth foughetens och bozgemestaze do
ma, kwadt mooth them ska sättias

4 Om nåkor wådiaz ey emooth foughetens och bozgamestare

5 Hwro Rådstufftio dager Nätter skola vthe å tozgeno vara

6 Om man wille ei vnder konungs dom wädia hwtham
bedes besa för sigh stadgens book

7 Hwro man skal annan tick Rådstufftio stämpna ellez
bötter taga aff them ey wille koma

8 Om then brytzliga wardez ozkar ey botom

9 Komez nåkor käzande, Och giffuez nåkom saak, Och wille
åttez wända, ellez haffuez tiretakan

10 Giffuez foughetens bozgamestare och Rådmen mågom skuldh
för dråp, hår, eller blodwite, eller annat tolebrte, och
ey them mråez ägande ära

11 Om fleza stämpna emom til Rådstufftio om een Rådstwe
dagh, Och hwem han skal förestä swära

12 Om the mål som wtlendes ellez Inlendes gröz, Och ähz ey
ändatt

13

Rådstufftuo Balken

Jndatt thett thett sterd

Komer man till Rådstufftuo, Och bedis taga domma, och kan ey 14
fåå, kwadt bodh ther tre hövar
fästa

Om the mens saak som brythige wazda, Och will ei i wådh 15

Om fougten, Vorgamestare och Rådmen, leggia någrom 16
stämpno dagh förre, skrinigar ath gälda, breef androm
råtth giöra, breef om kwadt tett är, Och thera bröthe
som ei budden hoeda
som

Hwo kåån skåe domas wtth afft androm, och dagen the dela 17

Om the men som kåån taga medh sampnade handh, Hwo i 18
thet skåe andas och wt domas

Om Byssätningh 19

Om then man tazst Vorgan som byssättez wazder 20

Om han Vorgan fåår, och faar sedan wz Vorgan för än 21
han tre swars kommer

Om then som byssättez wazder till Rådstufftuo kontez, Och ey 22
thenne som byssättia lätt, kwadt han swärdh äga

Om then man byssättez war kan offtaze skwedt giffuas afft 23
passa vtanno, Hwro thet skal ändas

Hwroledes Landzmen äga Vorgas, och thera plägo som skwedt 24
giffz, och ei botom orbar

Hwo åkazanden äger swazanden medh withrom til bindha 25

Dee

Rådstufftuo, Balken

Och stråzanden will ey eedh gånga Eller Eedh fästa

26 Hwro withne må gånga aff landeno Och wdi staderr/och aff staderr och åppa landett, eller hwadt mannom withne sboka i staderrom bära

27 Hwro wägfarande men må eedh gånga i Staderrom

28 Om then man eedh fäster, Och äz ei bofaster, Hwro medh konom skae giöras

29 Komber then till Rådstufftuo eedh skae gånga, Hwro han må opgifftnäs

30 Om tesz manns bzwth som diezffuas till ath winga äza manss aff manne

31 Om the booth man skae bötha foz oqwemeliga ordh

32 Hwadt botom the men liggia som stadzens äzande fara, och hwadt them giöras i ordom och gierningom

33 Hwro Stadzens sirenna och foitgetts skola sigh haffua i Stadzens åzandom, Och om bzwth thera thet ei holda

34 Hwilcke men i staderrom mågo stekamets ellez annaz wapn bära

35 Foz hwadt bzuttom man skae bozgan sättia i staderrom eller i hwadt bächtesse bzwtzliga men skola koma

Endan wppå taflan

Rådstufftio, Balken

ij må man flera mååll 1
kraga å annan, Om ver dragh ör
trij / ath ij andre mer för hind||
rad som sigh böra wille

Ty 2
vee åhre Radstufftio dagez
hwario wicke Måndager, Dres||
dager och löstiordager,

Då skall fougten, borgamestare och Rådmen tie Rådstu
koma, Döma, och bötamåde höra vthwem tie böter
Och forbreie the borgamestare och Rådmen thet åhret
skall sittia och rätta medh fougten vthwem the stadga||
de wåro om Wadbörgmeste, Thwicke andre veer tij
ri koma tiee Rådstufftio tå borgamestare / fougten thenn
tie seija veere medh sanda, Böta toesk öre wenninga
hwart sinne the budordh förssittia, Taga fougten 2
öre ther afft, / och ena haesk mark borgamestare som
thett åreth sittia och döma, / och thett andra kouniga
och stader, / Frothaw han bar wässa sann förfacet
Koma the ij tie tridie sinne tå rådstufftio klocko ring||
ger, böte ½: öre: hwar thera som vi komer, Och
hwar Rådman ver öre

Komer man sedhe tie Rad||
stu, böte 1½ öre

klocka ringer

Annath Capittel

Hwilken Bÿaman ellez annar man brodh fåår afft 3
Fougten och borgamestare, / veer afft thenn i thera stadh
åre, Dutinger han skall nägrom manne om gerdh
veer swara, / veer om thrudt thett är / Och han vi kom||
mer, Böte 3 :mk: haesk kouniger / och haesk stader /

Komer man sedhe tie
Radstufftio Tå
böta 3: mrk:

Och

Rådstufftuo Balken

Dch hwar som bröder fåår tiänen reder Rådmen aff Borgamestare tå Konungz bröder tie staden komer, Ehrer them wærder om annar stadgens ärende tala, Dch komer ri, Bötha, ~~Bötha~~ 3: mrk: staden ewnstyjeth

Dch wore alla borgamestare och Rådmanna egenskaap

Om oeländz för wråttenom

Gior nåbor oeländz för wråttenom å Rådstufftuo tå Borgamestare och Rådmen kåramåål höra och döma Böta hwar sinne hær thett gior 3: mrk: Konungen och staderom

Kungen doma må dömas brothan koungtem nær ähr

Kungen doma må dömas brothan mz, brothan koungtem reder hans bröder ähr tem när reder koungtem skall stiupa mz för sigh som wråtten skall sittia, Dch alla daga timeligan tiid rådstuff nå komma

Tridie Cap:

3 Hær skal man Opparbes vonder Konungens Om sin wråtth

Nw kan så hända ath antingen stadzanden eller öfwerwunder wåtter sigh ri nöija åth koungens och Rådmanna domb och wråth som the dömia, Tå må hon wädia sigh wonder konungen medh 20: mrk: penninga kumar åther dagar efftir thett honom domber dömder wardt, Och ther sättia twenna borgar före, Dch koungen borgamestare och Rådmen sättia ther emoodh 40: mrk:

Dömas koronne panna domber som the förnämpde koungt: Borgam: och rådmen koronne dömde, Hessthe förgiordt the panna 20: mark: Taga ren wiith koungen å sina wegna, och ren tridiungh borgamester

/ Some

Rådstufftro Balken

Som domer dömde och en tridunge the rådmen, som närwaro tå domen dömdes, Och the andra ei närwaro Hafftu the medh intet giöra, Rettingen gälland peer opbörande,

Ypparder horom annar domer dömder, Hafftu tå the sama 40: mk: fougtens borgamestare och Rådmen förgiordt, mötzsäganden reesbyeth, Och taga åtter sina 20: mrk: Och såsom fougtens, borgamestare och Rådmens 40: mrk: skola the tresbiptes opbäras tå skola och the sama 20: mk: wtgifftas

Fiezde Lay:

Hwicken som ey wädiar mooth fougtens, Borgamestare och Rådmana doma innan åthe dagar efftir the tt horom domer dömder war, Ståndа frieth och faste Och Hafftu dredrigh wåredt att wädia the efftir om sama saak

Femte Lapittee

Sombliga Rådstufftro dagez skola waza wthe å torgena, Och sombliga inne å Rådstufftuna, Ther skulla sitia, Ther fougtens å tomingz vegna, Och tuå rådmen å stadzens wegna annar Ostersker och annar Tydsker, Andre nögar mooth them dom wädia, Wädia wunder fougtens och rådmanna doom sättia woth 3 öra penninga som skola gänstan wtleggias, Och them taga fougtens och Rådmen som wther sitter the tresbiptes om thenom dömdes sama domber, Ypparder horom och annar domber dömder, Hafftu tå the ther tapath haffft märk mötzsägandes reesbyeth, Och them som wädiat Hafftu taga åtter sina 3: öra: Bugen må å torgena högra wädia

Åm

4

5

Rådstufftuo Baelken

Thenn tiee z öre peninga

Siethe Laye:

6 Will någor sigh eÿ latha nöya äth fougtens, Borgamestare
Och Rådmanna doma, Och wiree ei wädia sigh wonder
Komungen, Authan breder kässa för sigh Stadzens book
Ryggia fram a disken för fougten och borgamestare fem
öra peninga, Ther toga fougten asst – z öre, Och
Hwoder borgamestare een öre, Och een öre stadzens skriffware
Och tessa Stadzens book för honom

Stadzens book skall kässar för paddam

Siuende Laye:

7 Will man till annan kära, Tå skal han stadzens siuem
tiee Konom sända, Och kather Konom tie sija ath han
skall tie wederwädere koma att swara för sigh, Ther
Rådstufftuo dagen ther nästh efftter, Och ther mannen
Konom kather stämpna, han skall siuemen z peninga
för sith omaak giffua, Komer han tiee Rådstufftuo ther
dagen Konom waarder budenn medh lagom botom eller
peningom, tå är thett well, Komer han eÿ, ther sam
förfacz, wittne hans a Rådstue ath han är siuken eller
ther, er i bÿanom / Een tima, Annan tima eller tridie
Bätta kunnat sinne han thett giör – 3 öre peninga tiee
trestiptes mälz: Ko: och stad:] Komer han eÿ fiirde
sinne förfalla döös tiee swaro, Tå waxe kallan tie 3 ß
mälz: Ko: och stad:] Och käter tiee Rotstufftuo saakena som
Konom swedh förre giffte, Om hwlle wittne äre tiee
eftterij som saaken är tiee, Och fougten borgamestare
Och Rådmen nämpna sedan tuå bÿamen medh stadzens
siuemom och nästa granna tess manzens som åtäres

Förfalle för stämpningh tie Rådstue

Ath

Rådstufftu Balken

Atth ther skola öfftuer vaara, Atth ther mädzägandi få fulla
paarth, Och mädzägandi giffuir fiemmerum 4 penninga
för arbeta sith, Och förbudz penninga 4 Kagar veth aff
swaarandena paarth medh gätedena, Eller tå kare honom
widhare sigen skiitt, Och sedan taga stadzens sinar fulla
ta paarth för tridzskona vfftwrtz kans brwtz dar, Och
thenn wiinsth waarder, Och sama bycamannom närwaarande
Nw kan thenn paarten sönias, Kwara tå tess brwtzliga
tiid booth radstufwa mera, ooooo ooooo ooooo
Bwgen skall diesstinar tiid atth göra nägor wädzwärck å then
brwtzliga, Nothan Eether honom för kongen och rädmanna
hand, Giiff han ei sin brwtz bätra, Tätha tå
aff kans godz wtmätad rymdt kare wiid eller ey
Ehr ei Löder godz tiid, Mätha tå aff huwidiom kans
Ehr ei huwidior tiid, Mätha aff thessom kans eller tompt
Doch så atth arfwinga kans mägo thett köpa innan natz
och ähr, Dana Lagh waare om then thet Eether för-
er biuda, Om swaarenden kommer tiid rådstufftu, Och
ei åtwarander, Doch så att kare waare fatten tie säkö-
ren, Och ei hoffwidsaakerra

Attande Laye:

Om oxtar hafuer botom Etter gärdt sin gärde sönt ho- 8
nom skiidh forergiffz; Gånga tå tie arbetis först
för konungen och sedhan för mädzägandi: ar stadz
Nothan mädzäganden to: och stadz wiid gom
giffwa, Och tå häffuir mädzägenden mästa wädzdz
honom saakösar giffwa

Nionde Laye

Komer nägor tiltzande til Rådstufftu, Och giffuer mädz- 9
ägenden sandrom saak, swäander åtter, Och wiid ei lagliga
siun

Bwgen må göra wädzwärck å therm brwtzliga

Rådstufftu Balken

Om tiuftacan

Sinn keagan framforda reeff ända, Bötte 3: mark mötz: konungen och stadh: Och kafftin förgiordt sin rätta oo

Kann och komma tiuftacan i, antingen å swarandens wegna reeff åtärandens, Bötte 3: mark: tiee tresktipter, som för är sagth, Och reiwar androm ri mötther kwarekin ligh: tagh reeff gerningom, Bötte 3: mark: tiee tresktipter som för är sagth ooooo oo ooo oo oooo

Kregen kafftir wädher widh sina 40: mark: ath bötte mätzägandh: Kon: och stadh:, Och förgiordt sin rätta widder konom som keager sin rätta widder eggia

Kregen må eggia sin keganmäte widder

för än then kafftner wcarett för een rätta i forde: Och kwar toecken stämpno mädee är, Antingen å swarandens wegna reeff åtärandens, Bötte 40: mark: tiee tiuftbipter, Kon: och stadh: ooo oo ooo

Tiende Lap:

10

Nw giffuer forutten bozgemestare, och Rådmen: nätrom sark reeff swreedh, Och seger ath kafftner giordt pädr, Wedwite, reeff kwardt ther kreft är. Och seger ath kan kafftner kemeriga bötte widh mätz: ägandh: Och kan seger ney, kafftner the förnämpde swithne ther tiee twiggia bjamannom, Ehr ther twedia swärria Att thett war syuth och skärsbuttoth ä: same dygne, reeff är öppenbarth, kafftne same wädh konom widder binda, Som mätzägander siee kafftner wädro, Och mätzägander kafftne förgiordt sin rätta:

† Och å 40: mark: och reffa ther medh wädro tiee tiuftbipter som för är sagth: a:

Och ther bruthoth kafftner, Bötte konungen och stadh: dnom eftersi brutter äre, Orber ri kongten, borgamestare, och Rådmenn withrom sinom som sagt är

reeff

Rådstufftuo Balken

Ether vij är öppenbarth, Hwarir sigh ofterti saaken är tille

Elufte Capitter

11

Om stämpningh tille Rådstufftuo

Nw stämpna fleza men enom till Rådstufftuo än eet å
remi daagh, tå Rådstufftuo skall hoedas, Tå skall then
ther förste swara som förste stämpno fåth, Och sedan
hwarioom ofterti ther stämpder war, Förti ath ei må
ren man i sänder swara flera än enom, Nw segher
hwar sigh förre stämpdt haffua, tå worde the ther tett
som stämpder medh redone sinom Om så widdertarff

Toffte Ca.

12

Om man wore // der saaken i an // drom landom hwo thett skall sittas Jnrätha för än Ratth

Wadher mann saker i anedzom landom ether stadom wt Rikes
Och woorder ei för ändatt än the tille afskeedz kona, Tå
bötar ath efter stadzlagen

Alle the bröder som bygdas medlan afskeedz och Stockom
å wtlendske manna vorgra ether budlendske, Medhan the i
skärionne bygdia, Eiggia i samma lagom

Kan måtor bonde ether annar man bygdhe emellom
stadem och Konungz hampn, Ether emellan Stockom
och tårshampn ether i Åsena som Stockolms marck
äger, Eiggia ath i samma lagom

Tuna lagh haffui och alla städer å Sudrike hwar sina
Stadz marck

Alla städer haffua sin egen rätth på sin Stadzmark

Och hwar man saman kom Sudrikes ether wtrikes
Och woorder ei ändatt i ther staderom som the förste
tille komma, Tå haffua the ingen macht thera saak
widher tegia, widder sina 40: mark: Hwar om sigh
för än the haffua wonnett för een rätth i ther stadem

Bugen må widher tegia sin saak

som

Rådstufftio Balken

Dom the boo och byggia i [illegible] Boarder och wråkor fången i stadenom för samm brwth
Och gådr thett å eest haus, Ehwar giernwingen woor
giordt hwendro reen wttenders, Gånga eest för eest
Om han ei botom förenå, [illegible]
Ehr thett och annar brwth, bota efftirti the ärr, Ortar
han ei botom, Woarda wråtter haus efftirti bruttar ärr
Ehrådt måtor åtgärande dar reen ei, Ehr och giernings
öppenbarth, Och tå om thett måleth är för wtransa
kade wredh skreom för ån brwth reen eest tagas aff
Korom, Och hwro thett är tiekonder [illegible]

Tzettande Lag:

13

Nw kommer måtor till Rådstufftio, Och bedes laga
domra aff fougtens borgamestarr och Rådmenn öfwer
thett han tarar, Eå skola borgamestarr fougten och
Rådmenn Korom wråtth weisa om thett måttet han bär
rar, Och thett ei lengre dröga ån tre annan Rådstu
dagh reen tridie, Ehr i tressa måleno måtor wodande
reen råff, Eå skola alla rådmenn a tridie rådstufftio
dagh samman komma för ån the dömia skola, Och wortu
thett måtte åth ända, Eller är the så stoort fatt i
Och warden ei thett måte ändatt the måsta rådstufftio
dagh ther efter komer, Bötha fougten 3: mrk: Och
hwar borgamestarr 3: mark: Och hwar Rådmann
en mark, Och thetta skall gånga tiell tressbiptre
målz ägandem Konungen och stadenom, Eller swåria
Atth the ei aff then dagen wertha, reen thett ei i thena
book skrifftwtt ståår

(Åff) åther Lufftwtz måtte

Fougten Borgr: och Rådmen bötha om the ei dömia

Fiortande Lag:

Komma

Rådstufftu Baeken

14

Om men gåår
barfft aff rådstu
medh trydzsko

Komma men till Rådstufftu Och bruligha warda,
Och wille ri i wåredh fästa, Böte 3: mark: mårz:] kor:
och stadz]: Gåår hans barfft åth ofästa och kallar ri
tydzmoa, Åka sin brwoth medh 3: mårk: Och sedan å hans
ffrå mera sac ofta komma bwodh sänder, schuldt hans
konun reeter ri, mwådan ofästa ståår, Wotthan varga för
fatt åre tiff, Essa bwodh må ri skara åre tryj mara
Sedan bötas hosthwdh saaker Och medh brwoth hans
sone swara barfftz, wotthan medh konungens borgamesta
res och Rådmanna orloff och minne afgåår, Och
thetta maari varga, schuldt kallar thett år oss gåldt re
ler annatt

Dantz varga hasthus atte annar köpstadh, Orbar hans
ri botom, gånga tiff arbetis sone för åre sagdt, Om
så brwotter åre tiff

Om megen förbiudz
att tiffta sina
runkom, widh
sina 40 ß/ tiff
och godtz

Annar sone konigtar borgamestare och Rådmen förbiuda
någom sone tiffta eller träther sigh emellom å råd
stufftu eller annarstadz, Att ingen skall annan qwälia
i ord eller gierningom widder bodtz och brwoth alth
hans godtz, eller 40: mårka sack, eller widh liff och
godtz hans, Tiuar them emellan någon skadar bman
thett bwddett ståår, Gånga the botom förstt wtta tiff
tresbiptar, och sedan brwtter efftersti saaken åre tiff,
Orbar hans ri botom, gånga tiff arbetis efftersti saaken
och giermogen åre tiff, Och warda the hårdare wtten
hans att brwotten åre mera, och hans hålth ri tydzmoa

Fämptarde Cap.e

Nw

Rådstufftzo Balken

15

Man wiell gierna gäldr och förmå ij

Nw will man gälda, Och ozkiz ey botom ellez gärdom, Och biuder sigh tiell allan rätth och bätringh, Skoodar tå fattigz domer haws, Och huwo gärdt haws är tie kommett, Stän da tå tiell wrädzägandem ko: och stadz Pm haws rätth som för är sagdt

Om dettes pack

Och så att är thett tie kommett aff åkez, haffua tå mång ägandem minsta rätthen

Om man giffz skiedt om gärdt

Nw gifftz någrom skiedh om gärdt ellez annor mårkt Och kämez haw widder, ellez warder tiell wunnen mz wilthrom, Och hollez ij then daagh honom förre ergz, Böte 3 : mrk: tie tressdigtes wrädz: ko: och stadz, Och så ofta sedan 3 : mrk: som thett honom biudas, Ey må thett och ellez dröghas är om 3 biudh, Giffuez haw ij ändå with gärdett, Mäthas tå godz haws som för är sagdt

Sertande: Lar:

18

Gärdz skiell with dägning innan sata sättez

Ath thett godz man loffuer gänstan gälda som hann thet tager Och then tomer ij ladr i tantingen holan daagh ellez haffuan thett skiell å sama daagh wtdömez antingen i pantt ellez penningom som thett forrz domer tomer innan sata sättez, Komer then dagar i haffuan ellez hiell, Dömez tå honom thett gärdt with giffuna innan 14 daga then ifrån haedz ij biddett och träffz offtnamara, Göres then om som för är sagdt

Kann thett hända att någor gåår å kost medh androm, Och warder klagatt å honom för tractningen, Dömez with sama daagh antingen i pantt ellez penningom

Redo//

Rådstufftio, Balkerr

Fiordhe prouingar, Hwsarerego, Skipzrerego, Dee fortiände dööm
woore i Scania tagen

Fiortiände dööm Hwsarerego och Skipzrerego

Nw kann thenn oscänio oor gärdett / Kunnar sigen Eerith woorra och
annar vij, Liggia tå thett tree tuggia manna vorthin Sonn
thyer när wåro, Tå stodgan thenn mellan giarder

Sättande Lagh:

17

Saga twå mett medh sannprudde härder, Nägott godz tee känn
Och tyinner annar wordenn, Taga fweth aff thenn qwar sitther
Och haar taga sinn frätth hwar hann mää, Kann så woorra
Att the bådhe gifwerr äther, och träfftz ynpso, Hafftna ri tw ree
Ew förgiordt sin rätth, Ritgan hwerther thenn Sonn haar
Föder reter forrer tegan, Then taga haar sin rätth aff som the
bådhe närwåro

Kräfftz ynpso

Attonde Lagh:

18

Alle the mett ehwricke the hälsth äre, Eller thess a godz Ritgan the i
Kunnigz rådh äthre, Eeer Ridders äre, ~~Eeer Ridders~~ / eeer sweer
Eeer the Kunnigz arande söbia och feere, Stodda bysättias medh
twenn bÿanamenn, Och ri medh andrenn Helsom stadzens sinnen
eeer hwsfrun, Bondans hwsfrå må man ri bysättia, sin than dyggia
thenn gods, eeer hnädt hon hafftner medh fenn
Kuckia må man ri bysättia

Bondens hustru må man ri bysättia

Kuckia skall man ri bysettia

Nittande Lagh:

19

Nw tarff then man borgan bysättez warder föria tå foughtens, och
Stadzens sinnna honom owr the gatuer, eeer titt haar borgan bedis
Och tagas borgan aff honom / Och sinnnen tega för arbeta sitth &
prunga aff kärandenn, / Och thenn skall sinnanden ättergäldha
Fåår haar ri borgan för sigh, Kredas tå i stadzens fähen eller gäma

Tiugande Lagh:

Nw

Rådstufftito Balken

20 Nw kan then som byssätter wardez bozgan få, Komer hun
twee swarss, Swari borgan man hans saakeöös Och rättes
söhias woth ath honom sow gärdt skyedigh är, Haar
han wordan, Böta borgan man hans twer mark:
för byssätningen tie tresköpter, Och waari fadrer twee
hoffwdt sakena, Ehwadt thett är meer eller minner

Tw och tiugaande Lap.

21 Nw kan then å Rådstufftua komma som byssätter wardet
Och biuder siga tilt attan rätth, Komer ri tå åkäran-
den för är Rådstua är horeen, tå giffuss honom kreu-
tzoff byssätter wardt Och åkäranden böte 3: mark: tie twr:
köpter mädz: kr: och stadenom, Hörti han forgde ry
sin käremåle

Åkäranden böta 3 ℔ för han forgder ri sin kära

Nw kan then åkäras annan gånger åtter komma och
tridie och byssätter wardet, Sätter ri then thet åkä-
ran sin rätth i thenn timanom, Böta för thet sinne
3: mark: tiee tresköpter som för är sagth, Och hafwi
aedrigh wädh honom oftasinnera swedh gifftua för
the sama saak, Eeller byssätta låtha, Orkar han ri bo-
tom gånga tiee ar beter

Tzij och tiugaande Ca

22 Nw kan then samma åkäzanden oftasinnera then förnämnde
man swedh gifftua Och byssätta låtha, Och warda
the tilstädde sigh emellan, Annar seger sigh wara byssat-
ter för samma saak, Och annar seger ney, Liggie thett
tie thera nämnd som han wordt byssatter medh hwart
honom swedh war gifftuen för thett sama, Ether annatt
Dema the för thett sama, Swari tå han saaklöös, Och

Åkäranden

Rådstufftio Balken

Alla[r]anders Böter 3: mrk: tree tressbigters, Eller thet för an-
natt, Kerstha sin rätte medh honom som tre bönd, ccc
Och thwar man byssettr wander, tå skoll twå menn
honom byssettia som thera skiedsmenn worethe ccc

Friezde och tiugande L:

Nw kan thett hända ath landzman byssettz wander
för gäedt sin och fåår ei borgan för sigh att bya
mannom i stadr[n]; Borga tå forigten för honom
Och thett gäedes asst godtz haus om thett räckher,
thwadt thett ei räckher tå gångia tiell arbetas för thett
som för annat gäedes, Eller thett så ath han äger wtenrudstin
Och hafftuer ei thet han må betalla medh, Så maste
i stadzens gömma ther tiell thett godtzett kommer efter
honom ther han må gäedes sin gäedt medh, Och
tå giffuis fwreth för kostnum som haer i hächtesse för-
giör, Och tå skall wnderzägand[n] honom hwar dagh
L: penninga tiell föda giffua, nädan han i fengelesse
sitther, Förmå han ei gäedes sin röösa, Gånga tiell
arbetis för gäedes sin som för annatt ɔɔ ccc ɔɔ

Samma lagh ware om byamannan om torchet mådde
kann hända them emellom ccc ccccc ccc

Fempte och siugande

Nw kan them som kazes Ey orka them tilbinda till
saakena som han käres tiell å ther rådstufftio dragen
han fåår skiærandem å, Och ther åtaras burder nyy
för sigh, Tå skall ther som åtaras i samma stadh nämpna
sin witne, Och ther samma dagen redh gångs, Eller
then nästa Rådstufftio dagh ther efftter, Nw kann
thett

Ejom fånga gift-
mes hwar dragen
4 penninga tiell föda
i stadzens gömma
sitther

Nogon skall redh gånga
förste eller annan Råd-
stufftio dagg om
gäedes

Rådstufftue Balken

Dwelgmåål och vi withnesmåål

Ithett wara dwelgmåål och vi withnes måål, Och then som kärres tiil, Vnder wij för sigis, Tå stå han å Rådstufftue å sama dagh lagh fästa vtlendi saaken honom giffue, och then dagh lagen gånga som förigh- ten och Rådmen förr leggia, Ka som annan råd- stufftue dagh veer tridie år aav aaa aav Kan han lagh fästa innan then daagh han må vi redh gånga veer swäria, Fåtha tå sigis om så- mia medh målzägandenom Om then daagh han må redh fylla, Kå sämber them vi om dagen, Tå tå- tha förigten och Rådmen leggia them daagh emee- lan som för är sagth aaav aav aaa

Siete och tiufgande Laghe

Nv kommer then till Rådstufftue som redh will gånga
Och målzäganden kommer vi, Leeer är vi i stadenom
Fåtha förigten och rådmen then sama redh, Och wara
så lagliga gången som målzäganden vår wåro,
Och kastue ingen macht then reden qwäria aa a
Nw kan han åth redenom fållas, Qvarr tå fåelber tiil
saakena som tiil honom kärdes, Och böte 3: marck:
målzäganden to: och stadenom, Ehvadt thett är om
pewinga veer annar skiedt aaa aaa aaa
Kann han then dagen försittia som han skall redh å
gånga, Qvarr fåelber tiil sama saak som för var sakth
Exbydstar han, Qvarr sama lagh, Orbar han vi böte
Gånga tiil arbetis aaa aaa aaaa

Fåelbes man åth redenom / fåelbes tiil saakena

Siuende och tiufgande Laghe

Ingen withne må gånga å landeto och i staden, Och
ey

Rådstufftuo Balken

Ey aff stadren och å landett, Hwilkan man griper tiff
redzmer, reeer boefaste men som böndr reeer andra tol-
kr om the skäliga äre, Mågo withne gånga i stadenom
för dråp reeer såår och annatt tolcbett, Om the när
äre tå tolcbr händer om gådt och thett tolcbett tiff
höran, Mågo the reeer andra landzmen ingen withne
gånga, Bäste här om wore i sanna tagom som för
är sagth

Åttha och tiugande Lae

Mägfarande men må them sanna daagh eedh gånga som
redh fäster, Om redfortt är, Eer han widande, Så
må han sin redh å sine hefte giöra och tagh gånga,
Och skipmen i sinom skipom om så bezloft giöras, Och
i annar redis

Nyo och tiugande Lae

Fästar man eedh som ei är boolfäster, Så sättia borgan för
pigh och sin redh, Här mädzägande ei när tå reder skal
gånga, Så låtar fougtere och rådmen them redh
gånga som för är sagth, Römar han wndan som reder
fästa och fäz åtth rederom, Bötha borgan man 3:
mark, Och swara för ~~reden~~ saaken, Kan han ei bor-
gan fåå, Giöras medh konom som för är sagth

Römar köpbr man wndan som redh skeer gånga

Tzettionde Lagh

Nw komer them till Rådstufftuo som redh skal gånga
reeer withne fyre, Gifftuer foughter, borgamstare,
och mädzägander them reder op, Kwarr så godh gifftuen
som gånger, Nw skriffue them om framdreis, Annar
syger reder wara gifftuen och annar ei, Kwertha thett
foughter

Gifftuer reder dr så godh som gånger

Rådstiffto Balken

Höigtenn, Borgamestare och Rådmen som widder wåre
Hwadt them reder waar giffwen eeller ey, Eeller Rasstwer
tertt, medh stadz breffwom fästa

30 Sth och tzettionde Lap:

Hwar som liiger åhza manns afft mannne eller qwinno
Bötha 40:mrk: tiee treskiptes mårg": kon: och stad": :
om pre goda manna witsne äre tiee (att åroop komer å
honom, Drbar han ri botom, warda slagen widh
stwpone och förswärie staden, och koma aedrigh åtter
i honom, Rothan han warda haeschwiggen, Nw han
ther ri witsne wåra tiee, Swärie sigh medh toesst
mannom, Hälles han åth redenom, Swaare fatten
tie saakerna

31 Tu och tzettionde Lap:

Hwilken man som kallar annan oqwadeens ordh, Och
warder tiee womener medh twenne godom mannom
Böte iz:mark: tie treskiptes, Eeller wärie sigh medh
6 manna rede, Drbar han ri botom, Slå sigh för
mwnnen och seia att han lögh, Och warda slagen
widh stocken, Och römma staden, Och koma aedrigh
i honom, Rotar målzägaren eder för honom,
Komer han i staden oeofstwandes, warda han
rättther tolcken som förre, Och å så ofta han i sta-
den komer, Loffwar honom och i staden wara
Och giör tolka giernings ofterre, warda tå slagen
widh stwpone och römma staden, och koma aedrigh
ofterre i honom medh böön eeller amorcedis, Rotar

Kommyb: -12: Lap:

Drdgiutare skee
slå sigh strett
för mwnnen

) Hann

Rådstufftiw ok Balken

Hær wiłłer twingo sin

Om thz ordh som man skal bøta før

Dessa ære thz ordh som skal bötas førre, Førwunnen Tiwfft, Førwunnen mordare, Førwunnen Tiwgare, Førwunnen horerson, Førwunnen mordbrinnare, Førwunnen Grunsmoson, Førwunnen tråll Om Hær fredz ær

Eeller kallar goda kona, Førwunnen hoorkona, Førwunnen stöldia, Førwunnen Troedkona, Førwunnen fordåto

Kalla man och annan man eeller kona thz aff tesse førnämpde manngen som ær horerson eller stöldia, son, Tiwfson, Och ær ei medh thetta ordett førwunnett, Och ære twå mæn witne tie som før ær sakth, Swore booth hærfra mine, Dærfor hær ei botom, Så skal hær widder stæffnen saugen warda Och ei tes eeller staden fley, Wotgar hær wærder oftare ther medh fwnnen, Nw kan thett honom witterth, Wederia sigh medh sex mannia ed

Tzy och tzetiondæ Lag:

Nw kan thet så hænda ath fougten och Rådmen nämpna bøanden om staden gånga efter stadzens ærande, Erfindt thet thesth ær, Swarder thenn någott giordt owntingia i ordh eeller giærningar, Liggie thet i twedöte

Stadzens swenna och fougtens ære ei gångna i ordom ær the menn. Som ingen stadzens ærande gånga

Fiezde och tzetiondæ La:

Stadzens

Rådstufftio Balken

33

Stadzens Burenta och fougtetenas, Ehuilke the
freest äre, Hwoka waara höfftuista och rättha i stadzens
ärenda Inwidh Bÿamen och Landzmen och gäfta /fat//
tiga och Rike, Natth och dagh i alla sina giär//
ningar, Och ingen sith ifrå taga medh wäredhe
Eller måtor misförme i ordh eller giärningar Ehuar
annarledis och warde the brutzeliga, Och äre fulle witer//
ne tilk, Så skola the sin breedh bätra som andra men
Både i ordh och giärningar, och ingen nåde medh them
göra, Och rätteta foughter medh rådmanna öfftuer foughe
tens sunena, Och Rådmanna i foughetens öfftuer stadzens sunena
B alla the breedh som Emune hända i stadh] a thera
wägna, Eller ther Emimo tilk Reagamåle koma

Femte och tretionde Laghe:

Huilken stadh wtlendske komat, Så skola the sin wa//
pn nidher leggia Och them ei märe sigh hafftia, mädan
the i stadzrom äre, Antingen dagh eller natth Lonei//
ga eller öppenbareliga, Såsom Swerdh, Stekamätz
Kÿttingh, Dasane, eller annar wapn, Ehuilk the
hafftia äre, Dothan rätta mactheffta, Dothan the
hafftia friedstap på sigh, Så skall the foughetens
och rådmanna orcost hafftia, Och the skola weetha
Huru ther one skal wara, Huar annarledis giör
Så ofta han warder fördragen ther medh, Hafftia
förgiorth wapn som han ther medh sigh hafftet
Och böte 8 mrk: tilk theffstiptes Tommgen och stadz]
Dritar han ei botom, Igänga tie arbetis, Och 8
Huariom stadh mågo inwiikes Bÿamen ei wapn
bära

34

Ingen wapn må bä//
ra i stadz]:

Om stadzens sunena
och foughetens ater
the skola waara from
ma

Rådstufftun Balken

Bära som nw är sagth, Swidder samma booth, Nothan han
hafftwer rgth owrst i stadzrom, Eller orkar tie 40. mb.
förergitt godtz, Schuadt the owr idlika i stadzrom eller yr
fara och bjämen ast wer stadh och tiff wer annan, owr
de och köpmanskap sin drifftande, Tå han ther kömer, swa
ss sagh om honom som om annan bjäman ther bygger
Hofftwer som stola idkedja äwande kara, Både kömungs
och sin tiff köpstadh wer och annan, Rast och tiff, och
hwoart thera äwande tarff, Förrath mäga the ei thera
wapn mista i stadzrom, Eller hwar the owr, Bönder och
the mwne man worth Töske dreng wara, Mägo ingo
wapn bara i stadh, Swidder booth som för är sagth

Tiwthe och tretiende Capittel.

För alla bzith inatgo bjämen och gäste i staden bor-
gar sättia, För nothan thett gåår å liff, Och noterder
widder konska giwningh kongen, Och för alle bzwth
i stadzens gömma sättias Nothan han bzwtzliga woter-
der widder kömungen eller kömungs Råde, Eller
förstmannen kömungs embetzmans bödi, Schall han
honom å kömungs wegna biwdes, om sbese och
witthne äre tiff, Tå må kömungs konge medh råd-
mannom Rådhe, Schuadt han wille honom i torm
leggia Eller i Stadzens gömma

Endan wppå Rådstufftu Balken

Edzöres balcken

Edzöres Balken

1 Nw Rÿdher man heem
åth androm eller gånger tes wil
liande att han witte skada göra

2 Komer man åth annars gåzdh
för owermon sinom, Och fåår skada för än han
tje gården komer

3 Faar man i annars gåzdh och gröz ej blånadt eller
4 Hazder dråp eller blodinte giordt i heemsöcken
5 Fåår man skada annarstadz än i sinom gåzde
6 Hittas man i gåzde såthe, Och skilias osåthe
7 Hämptas man å såth måde och bötth
8 Hämptas man efftez böttez fåsta
9 Hämptas man å annan och annan grozde griezmingena
10 Lager man kona eller möö medh wåldh
11 Gröz man fözsåth för andzom å kyzckio wägh eller Rådh-
stufftio wägh tie eller frå
12 Komer skildnader manna mellan å kyzckio eller Rådstufftio
wägh
13 Om kyzckio och Rådstufftio fridh
14 Om man ålter annan afft laga til målom
15 Om man leeder annan til stock ellez annarstadz, Och hin-
ger afft annan handt eller footh, stinger noth ögon
eller skera afft eth öra eller twingo

Hämpnod

Edzözes Balken

Hämpnas man å konungs dom 15

Om man gåår heem åth andzom och fözar honom medh wåld
de wer hemma sina 17

Dom bordе zådez hüstrü sina sä ath hon fåår dödt aff/el,
ter hüstrin dräper bonda sin medh wådha 18

Om Barn wazdez hädeliga Nädeth ath thet döör aff 19

Om man wites tiüfftz saak ellez annaz saak 20

Om man bedez ellez biüdez andzom dzäpa ellez andza
giernwinga giöra för sigh 21

Om Naan 22

Om Skiptz ellez Skogz Nöffnare

Om man gåår i annaz trägårdh som lücktez äz och
tager ther frücht 23

Hwzo Edzözet skal bötas, och om the hzuth sönr händer
i sörom eller dräpom, eller bloduite, thå edzöret-
timer 24

Endan uppå Taflan

Rüder

Edzötes Balken

Idher Mann ellersgå

ngen theem åth androm tesse
wiliande ath han wille Bon
dem skada giöra, Eller nåtra
hans tiome, Eller nåtrom te
em i hans gårde år, Eller
gäster, Eller them hans gårde
söckt hafwer i trångom, Tå
han i hans gårdh kommer, Slår, Drap, Eller knuggar
fwreoms sårom eller stinger, Eller slår skiwo, Bränatt
eller blodwite, Dessa the medh äre i fleck och faarnöte
The hafwa brwtteth edzöreth

Dansk text: Dansk lagh ware om stighfridh, Hemeriehwss, Badstughfridh, Och i androm som skandeis wpräkningar,

Stighs fridh
Hemeriehwss
fridh Dee
Badstughs
fridh 7

Om man räner åt annars gå
rdh

Tiunde Capittelet

Kömer man äth annars mans Gårdh för owennom sinom, och them som efter faer, Kastar eller skiuter efter korom så ath han fåår döödh eff, swesåre, eller beträdt, Tagen thett sedan han kom i gårdh hans som han tree kiep söötter, Tå hafwer han och dessa the medh wåro brwtteth edzöreno

Tzidie Capte

Nw kan thet taga them som förze köper för ått hatt i hans gårdh kommer som han feydder tree, Tå hafwa the ei brwtteth edzöreno

Fiezde Capte

Nw

4

Om man bryter hws eller stå stena

Nw kan man Rädha ellez gånga heem åth andzom Rätt kan wree stada giöra, Och giftha si, Och ståå ingen tree Brodz si hwgga reeer draga, Så hafft" nu the bruttet 40: mark: tree tresliptes, mådz ägaend" Konungen och stad", Bryta the hws eller stå stena Eller stenstria man eller stiurtha, Och tomer Brodnitte innan eller Gårader, eller mårkat thett crist kann nå stada, Och är sex manna witnes tree, tå är edz" örno bruttet, eller wärie sigh medz toest manna ed

Femte Läe:

5

Nw kan thett man heemsöken giöza wadda i hemstidh dräpare, eller fåår såår, Brodnitt eller Gånatt i the kan heemsöcken giör, Så är thet aeth ogieth thet kan för Nw tuenne the wndan fly the sowe förra wåro, Aeth thett the fråå i gårdzrom eller å tomptena the sowe efftter fa" re, thett är aelt ogieth, Nw om the äggiad" widder i Tuhone eller gårdz lidi, Och Kalla fötter innan gårdz Tuhone eller Gårdz lidi, ~~Och Kalla fötter innan gårdz Tuhone eller lidh~~, Och hoffuds wthan å then sowe heemsöcken giör, Swari ogieder, Kalla fötter wth och hoffuds inn, Swari ogieder, Ey aeth tådan föee sowe fötter stodo

Kalla fötter innan gårdz lidh

hoffuds

Sierthe Läe:

6

Nw kan then söpa wz gåzde sinom sam the till zi" dho eller gånga heem åth, Och dråp, slåår, eller swiggar, sedan the komo i hans gårdz, Dötha efterth aeth

Edzöres Balken

Sätth giärningen vaar giordt i Dårom vtan hwadt thett
är, och efter edzörena, hwadt them fåår Sådär re||
ther vaarder dräpare sedan han kom vr sinom gårde
Då böta efftersti mådeth vaar giordt i Sårom vtan dräpo
dom honom ädte efftir stadz rätten, Och vaari i dugo
tes sinn edzörer för bruttet ccc cccc ccc

Siuende Lape:

7 Nw hittas Man i gårde sätthe Och stiltas åth oså||
the, Ther är vi bruttith edzörena, Nothan han gådr
vor gårdenom sedan vorder, Och hämpter sigh vapn
Om man gåår aff gården vorder|| och hwitz, Och gånger så åtter i gårdh: Hwggr
Och tonar igen dräpar, vtan giör mådoth thett sum nw är sagth,
medh vapn ok Då hafftar then och alla the medh honom vådro
giorde bruttet edzörer, Kan then vtan dåd sum hemm||
sådhen giordt för är han hafftar sin brådth bo||
tath, Då gifde dertillinga hans sinn honom derfor
efftersti the dertt togo sinn för är wrsbieth ccc

Vttande Lape:

8 Hämptas vtan å sätth mål och bööth, Så hafftez
Om sätt måde och han bruttet edzörena, så skal thett toeft wanna nå||
bötte gwdt wäretha mz sinom ede, hwadt heller annar städ||
nader han then vmellom eller ri ccc cccc ccc

Niende Lape:

9 Man må ei hämptas efftez böttez fästa, Nothan han
Man må ei hämp- bryter edzörena, Nothan böttes åre ri borgade, och så
nas efter böttes fåår sin skieth, Bötas the ei then sama dagh the
fästa fåvre läggia, Så wägo the hämptas, Man hämp||
nas han sedan

Edzöres Balken

Sedhan böther äre borgade, Så hafftwer han bruttet edzörena,

Nw om nägott är böth affst botom, Så nä the ri hämpnas, Nothan träffna thett sine ätter städer medh tagenn

Eger nädot böth affst botom

Tiende Lage

Kan nåå ey hämptas å annan Och annar giorde giärningena, Nothan han brytther edzörena, Så stoer thett toeff mer wertha, Hwadt han hämpnades å annan wan eeer ri, Eller then sama giorde giärningena eller them hon annar skiednader mereeom eeer ri, eller hwar förer han händis å annar, Händes han å annan, så hafftwer han bruttet edzörena

10

Elffte Lag:

Warder konn ellez Noo Wåldtagett, Och warder thenn man fängenn å forska giärningh, Mista hofftid sith om tiee dare å manna witne, Hwarder han ri fängen å forske giärningh, Nothan sijnias tå henna hede reffnem, Eller höras roop och åbarlan, Och witers honom, Och dare ri witne tiee, Driggie thett tie toeff manna nämpdt, Nade haeffna nämpdt häranden, Och haeffna swaranden, Swarie the honom Sware warder, Fälla the honom, Driggie thett tiee manegåga nderom, Hwadt han wiill böther taga affst honom effter han widder komer, Eller eiff hans, Doch så att om tå ther tagas, Att kommigen och staden så sin rätth, Wiill han ri förreckna sine brutteth hafftwer, Nade tå haeffna nämpdt Wåldtägand: Och haeffna fongen och stadenn

Om konn eeer nöd warder wåldtagenn och fåår reffnem hedes

Warder

Edzörs Balken

Warder han fäder, reeer wärder, Kwaar eagha sonn för ägher
Lagha
Lagher man möö reeer kona medh wäredh, och qwinnaun
Lagher man qwinna medh wäredh reeer möö
dräpp honome i thij, Dch withner på syg mesun, Kwaari
Ogifter,

Lagher man qwinna medh wäredh, och kömmer affh eande
medh kynna, och wärder then tiue kömmen eagheiga, Eå
ägher han oedrigha fridh på, för än qwinnona eag gipto
man beder för honome

Tolffte Laʳ:

1Z Sitther Mann för androm å kyrckiowägh Rådstufft-
nio wägh, reeer annarstadz han kaar tiue reeer fridem
Och wiue honome dräpa, sanga reeer bärta, för än
Om man sitter å Rådstu wägh för androm
han komer tiue rådstufftna reeer kyrcbia, Eeer giörr
nächoth thera ——— Eå haffuer han brut-
teth edzörena, Nothan thett komer tiue affh bröddome
stridnatt

Trettionde Laʳ:

13 Komer skildnader manna imellom å kyrckiowägh
Rådstufftnio wägh reeer annarstadz sonn för än sagdhe
Och tå ri affh längh affmundt, Kåår annar dräpy affh
androme, Ther än ri bruttet edzören
Nw sitter annar å kyrcbio wägh reeer Rådstufftnio
wägh för androm, Och gitther ri skada giordt, Kiuä ett
han wiede, Eå än höött medh inthett bööth
höött än medh ingen böötha
Thiuggen man och mans bede reeer wargh reeer skutter
thiuggen Manz bede reeer wargum
Och än syg manna withne tiue, Böte 40: marck:
tiue tresktyfra, Eeer wänie sigha medh toesst manna vede

Dch

Cydzöres Balken

Dch hwar som toelett tiinar i hwsom reer mägom dom
rdzörett mätthe brytas, Rutä ath hun ri sargar honom
och konar thett i som för war sagth, Böte 4 o: mark
tiie tresbytes som för är sagth ccco cco ccco

Dana lagh wore om Dörs brytas ffter mäbrom, Dch ri
konar bedmader reer annadt torebett ?: ccco

Dm dörr brytas

Hioztande Lap

Nw dräper man annan, Hugger eller stinger slär
blodwite reer bedmat i kyrkio reer Rädstwstw sirestw
Eä är rdzörena bretthett, Rotgan thett är aff brädom
stiednat tie Kommith, Dch thett stoda toeff mun wrethe
nurdh simom rede, Om thett kom tiie afmundt, reer
aff brädom stiednath ccco cco ccco

Om man giör
nägon skada i
kyrkio reer Räd
stwstw

Nw dräper man annan, Hugger eller stinger slär
blodwite, reer bedmatt i Kyrckio reer Rädstwstw
sirestw, Eä är thet rdzörena bretthett

Varat

Fiurtande Lap

Eltez man annan aff laga till mtalom, Dch
konar ri hugga, Bedmat reer blodwite innan
Böte 40: mrk: tie tresbytes, Dch haffui ri brut
thet rdzörena, Dch thett skal toeff mun wrethe hundt
kun giorde thet trängdes reer sirestwiandes, re
er hwar förre kun böte honom aff Rädstwstw stä
mpna ccco cccco ccco

15

(Eder) Thett är
att drifftwä en
ifrå sin rätth

Dräper man annan, Sargar reer bedar, blod
wite ä wägarnom tie Rädstwstw reer stämpno
na tiie, reer frå, Ther förre dch hun stämpde hom:
Eä, hafftuer bretthett rdzörett, Nw sitther man ä wägh
för

Edzöres Balken

Thett medh ingen bötha

Hwar för annan, och gütha hwarcher dräpet eller sargat, eller slagit blodwite, Eå är thett bötha medh intheet bötha

Nyttande Lag:

16

Nw leedez man annan till stock eller annarstadz
Och hwggez aff sina händt eller foot medh wapnede
Eeller stinger with ögha, Skäär aff annatt öratz ska-
ap eller näsa, Och warder fången å fyrsta gierningen
Giftha sin för sin Giftha sin för sin, Och tie äre sex manna witthne
Eeller wäria sigha medh thesse manna rede,
Nw kan han wndkomma, Eå lagnumes thyr tiue som sagt
är
Nw om mårzägandes wille bötter taga, Eå böta för hwar-
artt ytb 40: mk: Mårzäganden 20: mk: Och 20 mk:
konungen och staden, Och är ei edzöreau bryttetz,
Mister man tw aff tesse sin, böta fyrst Edzöre
Och ei andra boott, eller mista lyst sith
Mister man tw sin

Sama laga ware om Tunga och skaap
Mister man tw eller skaap

Nw kan thett i tyst och trätta tid koma, Och äre tick
twiggia manna witthne, Böta tå för hwart och ytb
20: merck mårzägandes: konungen och staden 20 mk:
Eeller wäria sigha medh 6 manna rede,
Dräpar kan ei botom gånga sin för sin
Och så wara i allom aff hwggom
Skäär man aff Tunga eller skaap

Skäär man tunga eller skaap aff manne, Böta 80
mk: mårzägandes, och 40: mk: konungen och staden
Om mårzägander wille medh botom taga Eeller gift
ei sin för sin, Skäär kan thes aff såår eller
döödh, Böta som i Dräpmålom skiess

Nw

Edzöres Balken

17

Om man hämpnas

Nw, Hämpnas man å konungs doom, Dräper, eller hrüggez
früespåre, Eeer hämpnas å honom ther före ett hen wit
nade mooth honom för konungs doomer, Eeer hämpnas
å honom sedan han dööth hade wideh hön: eeer sööth sek
wideh honom, eeer wardt sith fedrenne vageriga för hön:
Hämpnas han ther före, Eå hafwer han och atlathe
medh honom wåro drättath edzörena, Eå skae thet iz
wranna nämpdt wortha, Hwadt eeer han hämpnadhe
för thett sanna, Eeer om annan skiednadher kom them
emellan

Adertonde Ca:

18

Om man bindar

Nw gängez man heem åth androm, Och fözar honom
medh wåpdzwärctom wor gärde sinom, Eå han dzijwis
ri hwå hans, eeer giör bloduiter i gärdenom, Eå
han wor gärdenom komer, Binder honom medh füe
lom bandom, Dräp, hrügger, früespåre, eeer stinger
Eeer hwadt hachtesse han gresta honom i setter, Eå
hafwer han drättet edzörena, Rotlan thett är konungz
domer, eeer annar tes som konungz doom hafwer, ee
er bredes å honom som tiufnadh, eeer tagz medh
rannsaker i hwosom hus sanner tiufnadh

Nittande Cap:

Nw kan dorde, Rådhe hüsfro sina åfft hädeliga
så och hon fåår dööth afft swoot hans wiria
döök i högnädom, z Cap: / Dråp mz wiria 13 Cap:

Dråp mz wåda 14 - Cap:

Tiugande Ca:

Nw kan dazare watda åfft hädeliga rådeth, så ath
thet dör afft, Eå skae ther före dötas hafftia

wans

Edzöres Balkn

Om Moder tiggerdhe, Barn sitt ihäl (gröta betzinger)

Om gamma tiggar ihäl barn sitt med wilia sinom

Om khwsfru gifftar sigh androm manne

Om barn beffwn dödt i baggia theras säng

Dräpare barn medh wädha

Manz böttre tie twestiptes, Mätzägande 30:marck: Och 30:mäk: konungen och stadz, Och ei tiist föregånga Och tå äger han aedrigh arfftia then som han dräpar knädt hellen han dräper medh wilia eller medh wåld // Rothare moder han liggie ihäl barn sitt Tå är han ei wädt att mista tiist sitt, eller arfft Rothare betringh och skriftemåål taga efter kyrcho // ne rätth, Och ei andra böter utgiffua, Kunne fadernes frender tiil kenna kära, At han liggh sitt barn ihäl medh wilia sinom, Tå wän // dia sigh medh 6 manna ede, att han liggh thet ei ihäl medh sin wilia, Dräpar han, ei, then eder gånga Tå liggie thett tiil toest manna nämpdt, skiädt hel // ler the werie kenna wädia eller ei Kwarder thet så ath kon oftare giftar sigh, Tå wach // te sigh then förre ath kon liggher ei barn sitt i sängh med stiufladrerom, Döör thet i sengh medh konom Tå skall kon mista arfft sitt Nu kunne the trätha fadernes frender barnsens dt thett wardt dödt i baggia theras sängh, och the nähat Tå liggir thet tie toest manna nämpdt, wädia the then // wari warder, källa the then, wari fädter, Och böta som för wan sakt och mista arfftt

Dräpa the thet barn medh wädha, eller och sidest fadrer, wara bootä som skiedt i wåda bacebrenom Och skaffw tå förwärckat arffträtt, som han eller kon arfftw skulle, Och thet arfft som barnet tie död

Om

Edzöres Balken

Om thett tiill arfft kommer ähr, ärffua nästa frender rette
ere sijskena ane the tiie ähre,

Ähre ther och öfftuermage, Näder tå nästa frender barnsens Om barn äga
för arfft thera, ther tie the mägande warda, Och ti fader öfftuermagi
reeer moder)

Nw barn annatt thera som stiufftadre warda wälland i dar Om stiufftadre
wsens döda ssåsom thett döer moder komme i sänge, reller är wälland i barnsens döda
thenne bådome, Och worskies så ath lagen förgånga thenne
ärffua tå modrene, om hon ti wälland är, Hafftuer och
thett barn sam sijskena, Laga tå thett hafft arfft moder
sina

Sth och tiugande Lagh:

Nw wijtes manne stiufftsaak, Ellez huario handa Z1
bruuth thett hefste är, Lagas man, bastas och bin
reeer pinas oförwunnen, Och ti öpenbar liga i han Om man fånges
dom tagen rothan komungz dome, reeer ther hans oförwunnen
dom hafftuer. Ther thett giör, och alla the
medh honom wäre, hafftua bruuth edzöreno
Sij att thwar man äger frid å sina godze haf
ua, Och forderis å sith tiill

Su och tiugande Lagh:

Nw leyas matt annan, Ellez hus bonda burder Z2
dräpa sinom nåber man dräpa, sarga, reeer blod
ruta giöra, rehnadt then sama giör i tessa mårena
Antingen i förspåtom, stremsöcken, reeer thwo hefth
thett handel, thwar så then som leyde reeer böder i
fulla sack som then thett giorde, Om tiie äre sex manna
wittne, Ether wärria sigh medh toefft manna eedhe

Thwar

Edzöres Balken

23 Hwar som Röffuer aff androm i stadenom till eett öres wärde
Sedan i wärdet är wrugit, och warder baar ötagen medh
sex manna witnom, Wista hofftwdz sitt, reett ösa
sigia medh bo: marb märg": Ko: och stadz" Hwar thera bo. dr
Nw kan ri witne ware tre i tessa måleno, Riggia tå tree
toest mannom, Swäria the honom swari wardes, fälla
the honom, Taga tå målegångande" Kommingen och stadz"
böter aff honom, och ri eff kans dom kan botom orkan,
Orbar kan ri botom, Tå stac kan kaesdiggas
Röffuer och nåbor tree ren öra å allmenings gatu om swie
fyr dagen, och äre tree tuggia manna witne, Böte 20:
marb: tree tresdipter märg": Ko: och stadz": reett wärie sigh
mz 6 mannom, Orbar kan ri botom, Wista händ sina
Röffuer ware tre kaest marka wärder om dagen, och
äre witne tree some för är sagdt, Gånga eff kans
före, och koma ingen botom widder
Röffuer ware å allmenings gatu reett torge örtagen
wärder, Böte 9: marb: tre tresdipter, om tre äre tue
ggia manna witne, Reett wärie sigh medh sex
manna rede Orbar kan ri botom, Kwarda slagen
widh stewpone, Kothan målegångaren beder för honom

Fiezde och tiuggande Lå:

24 Nw leggez man sigh i skogh ellez skipp, Ellez ann
narstadz with Röffua, Kwarder kan fången å fersta
gierningen, tå stac kan tree wådstiffno föreen, Then
skoea taest men tre nämningar, some honom skoea wär
ia reett fälla, som ri äre sex manna witne tree

Fälles

Edzöret Balken

Fäders han sons rofftnat wiitter, Så skal han haesthiggas Och ri androm botom giffwa, Kwärja the honom; Så Böta them 40: mark: sone saadeössan barith och bastadt reer wäedförde, Ehwro monga the äre, Böte hwar thera 40: mark: Och kastwa ri bröttet edzörena

Then som röff mista sin kopp

Fem och tiugunde Ca.

Gänger man i annars trägärdt som lychter är, Och taager äpler reer annar frwcht widh wäedr Bijaman reer hans kyrstroo är ther före reer hion Och wille wäria, Komer skeer thera mellan, Fäder bonden reer hans hion dräpy, Säder, reer beodwitz reer stemno, Så är edzörena brättet, Fäder ther som the komer dräpy, Bäär, reer beodwitz Wäre tert aeth ogiett

25

Taager man frwcht i trä gärde

Sex och tiugunde Cxvi.

Hwilken somm giör mökoth mo är sakth / kortiugen i hemfridh, kyrkiofridh, Rädstwe fridh Hemreich / hwsfridh, reer mökot aff them mo är sakth, Dräpy, Hugger, stingr, reer giör beodwitz, reer skäär ste / no, Eller hwadt thet är, Ehwat skall aet bötas som worskies i dräpmåla balken reer särammåla Och sedan böta edzörena mädzägandena 60: mark: Konungena 60: mark: Och stadena 60: mark: Och han skal ey Kiöbt rörwra, Och ri godz hans skoff / las, Orkar han ri botom som the 40: mark för / ter wärder i tesson balkenom, Så skal han wista högra händt sina

28

Hemfridt kirkio / fridh Radstufridh & koster — 150: ℔:

Endan wppå Edzöres balkenom

Högmårz balken

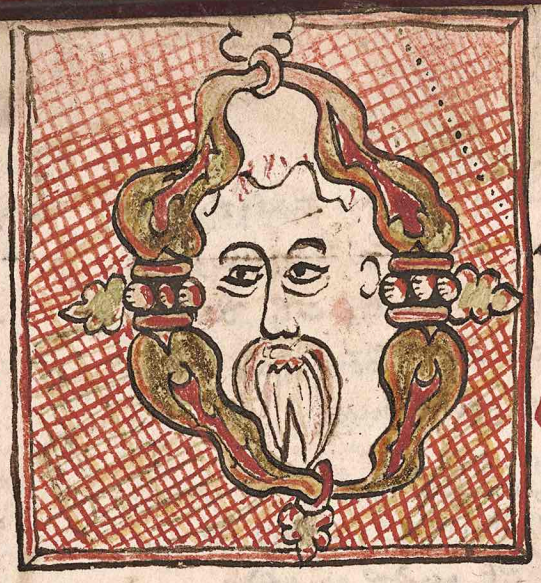

Högmåls Balken

1 Om man eller kona nöt
der nåkem

2 Om fader eller Moder dräpar
barn sitt Hädit reer Kristet see
barn fader sin eller moder mot
wära eller wåda

3 Om man tager trå laggifta konar, Eller kona mer

4 Om man eller kona gröz troldom

5 Om man eller kona förgröz stiuf barn sine

6 Hvar som Reeser Härz emoth konungen Eller
Rikzens Herra

7 Om Man lerder å fosterlandt sith wtlendsker Härzer
Och bär awägan skiöter emoot sin Herre

8 Om troskylder sitter dräpar sin zätta . Herra Eller hu
stroo sin man

9 Om man brinner annars gärdh eller hws mz wilia

10 Hvro man skal wärias eller fällas för tolken skada

11 Om man eller kona bär förgiftninga å andzom
Och warder widder tagen

Endat wppå tafflan

Mörder

Högmåls Balken

Vðer man i
annan eller kona
Eller hwar som
annan mördher
och eggher å kön
och bär i stinne
Så skall mann
straffas och kona
brinnas, Om tiff dre sex manna witne, eller
wådha sigh medh 12 männom, och fougten och råd-
wer skola the tesst nämpna, Swåria the honom twa
vi warder, Fälla the honom, Warre fälter

Samat Laghe

Dåper man eller kona dazn sith Eller mördez, hå-
dit eller Christett, Eller dazr fader sin eller moder,
Hwar thetta gior man eller kona, Så skall man strag-
las och kona brinnas, Om thett är öppenbarth och
sannath ässt sex mannom
Hwilken tesser saak wijtes, och är vi öpenbart medh
witnom, Så wärie sigh medh tesst manna ord, Och
swårie hwar för sigh, och fougten och rådmannen fäster
orden, Swårie the honom, warri warder, Fälla the hon-
warri fälter, Nw then som dråpp eller mörd skall
wista arsthet tess döda, och så tess ätergiff, Ehr

Dåper Man ellez kona dazn sith ellez mördez hädet
eller Christet, Eller dazr fader sin eller moder, Hwem Vacat
thetta giör man eller kona, Då skall mann straffas
Alth

Högmåls Balken

Detta sangen måå siger tie arffz dreinga
Nw om thett är aff wåda tie komer, Så bota som
i Påramåålom skiues wedh wåda, Och ther stoer iz
manna nämpdt åtoma Och worder om thett war
aff wådha reer wedh wiria

Tridie Capittel

3 Gånger man ifrå laggiftta kona sina Och fåstez
siger andra laggiftta kona och häfder, Mådan
then eerstiue som han före wedh lagom hadde
fångett, Orsaker thett skeriga eerth wedh öpen
bara witthnom pro manna in tie konom wedh
kyrckions rätth, Så skal man kraffuggers,
Och kona brinnas som så giör, Sinz ther oc
vi kuell skere tie reer öppenbara witthnom,
Swara pactedöd

Fiarde Cap.

4 Ögriöz man manne ellez kona, Eller kona
kono eller manne wedh troldom, eller an
dram giernningom, Så ath han eller kon för
döde aff, Så skal man stegras, Och kona brin
nas, Om tie äre o manna witthne, eller wo
tria siige wedh toeff manna red, Förenes the
åth ederom, Förelis tiue pactena

Femte Cap.

5 Ögriöz man ellez kona stiuffbarn sin, Och wil
barn sine dorff ägna, Swara lagte panna om
eiff tegna wedh lagom, Som för är sagt

Och

Hegnals Balken

Och ståndа om oerstruett som för är sagtt --

Siette Capte

Hwilken som Reeser Härz emoth konungen ellez Rikz
6 rnds Herre, reeer försätt gior, Och vore Konom fånga
reeer dräpa reeer wåedz giernинga giöra, reeer orätt
giöra medh owättom breffwom wrådom reeer giernings
reeer skiep, Så äger han wista aeth thett som äger
offman iordena, Rösöra, gårda och eijft sitt, Om
han fången warder, Nw kan thett Konom wäntes
Och är ei medh öpenbara giernings fången Ståndа
thett tiill konungz nämpdt, Fälla the Konom Haf
nu förgiordt thett som för waar sagtt, Swärria the Kond
Swäri warder och saakföllo

Siuende Capittel

7 Seeder man wtlendzkom Härz å federnes landt
sitt och bär awagan skiedz emoth sinom rätta
herra, och häriar sitt eghit fosterlandt, Swtan han
föriar then konungz som rätt är komen till Rikit
Då hafwer han och alla the medh Kond wåro
förwärcbat både eijft och godz wnder Kronona
till ewärdeliga ägendom, Nw om wåbrom wij
taar taalbar saak, och är wi öpenbarth, Tå skall kon
mygd nämpdt Konom wärja reeer fälla Swärias
han wari warder, Fälles han wista eijft och godz

Ottande Capte

8 Nw om troskyldez sijen sellez hijft oo Dräpez
sijn borda, och warder fången å förssta giernings

Tå

Högmåls Balken

Då skal han stäfjas och bona bremas, och aeth thet the äga tiff tvesthipter gånga, Gårda och bonde och hvadt the äga, Laga ren ruth medzägandes emellan kommer och tridie stadem

Nw hvem tolker saak wijtes mans eller bona och är ri öpenbareliga tagen widder, Eller äre 6 mäna witne tiff, Då wärie sigh medh toesk manna ed wärias han, were wardet, fälles han, haffue förgiordt eritt och godz som för är sakth

Nw segre then som dråp thett wäre tillkommet aff wåda, och ri medh wilia, Då skal wättom arff ninga tilgiffua böther giffua, och ri eritt mista, och giffua konungen och stadem laga böther som i dråpmåleme skiez, och thett skal toesk manna nämpdt wreta medh sinom rede, hwadt thett wilia woer eller wåda

Am dråp är tie komet aff wåda

Nionde Lagh

9 Säther man eldh i annars mans hwss medh wilia och wille brinna både hws och bonde, Brinner op ithe hwss eller fera eller gårdt, och warder tagen widder forsta gierningen, Då skal hon i bote brinnas, och godz hans aesmans tie tvesthipter gånga, Then tridie manedzägendes annan konungen, och tridie stadem, Och tå skal stadan ätter gäldas aff osthipto then stadan fick och sedan skipta thett ätter är, Nächer godzet ri mera tiff är stadan är, tå skal han io förste fyrtigh för stadan hafftua och konungen och stadem mistha

Thiuchen

Högmåls Balken

Hwilken tolken saak wijtes, Och warder ei bedr åtagen 10
reer tie womer medh sex mannom, ~~Hwarie sighs~~
~~6. mannom~~, Hwarie sigh medh toest manna ord, Och
råde hwar thera haesstha nämpdt swarandem och åtta
vander, Hwarie ther hom: wari warder, Saka ther hom:
Giörs medh them som för är sagdt

Clufte Ta:

Bäär konra eeller man forgätzninga å måken, Och 11
warder baar åtagen, Så skall man hom: reer then
na medh förgiärningar taka, och å Rådstufstho berda
Och thett skall toest manna nämpdt wesra medh sino
ord Hwadt haar reer hon thes giärningena giorde reer
ey, Hwarie ther hom reer hemma, Hwari warder, Saka
ther hom reer hemma, Bötha 40: mark: tie tresbigtogo
målg^m: ko: och stadr^m: Orbar then ei botom, Så skall ther
Grimar och arfsmänna thera taga godz thena, Kann
thett prösthas ath the kasthä ther medh stada giordt tiff
tiffz medh rådam eeller giärningen, Så skall ther toest
manna nämpdt åtoma, Hwem the wärie, wari wer-
der, och hwem the toest kaara, kasthär förgiordt tiffz,
och godtgett gånga samtaredes tiff tresbigtes, målg^m: ko:
och stadr^m: Twistes thett man eeller kona, och warder
ei baar åtagen, Riggie thet tiff toest manna nämpdt
och Råde haesstha nämpdt hwar thera, Swarder kann
warder, Så böta then honom saak gaar 40: mark: målg^m:
Konungen och stadr^m, Och ware så saak i aellom högmå
som androm Ther som annar orbar ei androm tik binda

Then böte 40 ℔
som owättorliga
wröper enom mykot
högmåls åwande

Nw Orkar han ri botom, hwarda skagen widh stupe
we, och wönia stadenr,
Konnen han åtter i stadenom, Mista hoffwdt sith

Endan wppå Höymåls Balken

Dråpp medh wikia

Dråp medh wilia

Om dråp medh wilia

Och om the måål man giör twungder / Huru the skoa bötas

Huru man skal anman till dråp binda, Eller sigh ther fö wr wåria

Om dråpazen dödz för än han lagwunnen är 3

Om dråpazen dödz sedan han lagwunnen är 4

Huru böther äger bötas efter dödan fader 5

Om konu dråper man 6

Om prester eller klerck dråper man 7

Om lekman dråp prester eller klerck 8

Om måker will dråpazen wärja 9

Om måkor / Röstter dråpazen aff them hö:/fånget hafftter 10

Om man will weetha dråp sååth och böth 11

Om måkor giör fözsåth för andzonn i skinilom, och warder then dråper 12

Om konu warder dråper som medh barne är 13

Om afftunga tesz dödha dråper dråpazen 14

Om konungh birder with ledungh 15

Endan wppå taflan

Dråpar

Dråp medh vilia

1 Vräper man annan vth
aff tränger, Och warder fången å
färske gierninge, Bithe rift för rift
Och kome ingen bothom widder
Och rätte wränga the samen äre i fesch och saarnöd
tå dråp giorder, ståndа alla en räth, Ähr han trän-
gder å rifft nödh, Tå mista ei rifft, Ivthan böta
80: marc: efter konungens och rådmanna nådom, Och
the 80 marck gånga tiee tresktiptes, målzägandenom
komungen och stadē
Kan thett och så wara, Atth man dräper annan
Och dråparen wndan fläyr, Och warder ei baar åta-
gen, Bötha målzägandē 80 Och komungen 30 marck
och staden 30: marck: Och wända sig wickin i kyrckio
eller annarstadz, Och sedan koma inn i staden
Och sedan bindа för the böther, Och hafthi målzäga-
den ingen wärdh å honom kämpnas, Kwiee han
ei widh bothom taga, Taggias tå hand drel i taga
händer, Och kyssas komungs fridh åfwer hō: ȝ
Stånder thett sedan watth och åhr, Taga thet kon-
ungs fougte för flötta fää

(flötta fää) Ähr flötta öra eller flötta pening

Annat Capittel

Wardez man dräpen, Och kennes ingen widh
dråpett, Bithe arfwingen wägon stäwdh
bindа honom widh medh medh sex mannom
Eeller

Dzåp, medh wilia

Eeller then som dråpet wijtne, Hodöria sijgh medh 12 mannom redr

Nw fångis man för dråp sedan dråp wor giordt och wille tiee dråps bindr, och han segher wij förer ath han thet dråp aldrigh giordr, Orbar then sama man honom widder binda medh withnom, Mista hofftiod sith, Orbar han vi höm: widder binda, Bötha tå then 40: mk. som sankteösan wåldförde tiee trestiptor

Ehr han sangadher eeller sagen, Böta tå som i säramålom stiis, och the sama 40: mark: medh, Hafftna the och tagett höm i hüsom hans eeller hemar, eeller annar stadz ther han åthe fridh hafftna, Eå hafftiss the brüttetz edz öfwer

Om någen wåldförer wor sin hustru

Exidie La:

Dööz then Matt som dråp gjorde, för än han lagwunnen är, Och kunne arfftüinga han thett Eå böta för dråpet som för är sagth tiee trestigh Döden the thett, Riggie thett tiee 12 mannom Hodöria the honom, swari nöerder, säcka the honom, Böta arfftüingom som för är sagth

Then döda säckas arfftüing böter

Quinte La:

Dööz dråparen sedhan han lagwunnen är for än han dagher är wtlagder, Om miskiendh han honom daagh hafftna giffuit, Tå böte hans arfftüinga dr-

-åpet

Som

3

4

Drap medh wilia

Dom för är sagth tiil tresskipter

Fempte La:

5 Alth thet bötas skall för fädes giezninga som hair haf-
ver giordt, eller moderne eller krända, Ä gärde
ä brwtth kann noth aff godze kann sow bröötth schuld
tert är bordh, gärda eller cösöra, Rächia ri gärdha
eller cösöra tiil, Ä wari arskuinga saakösa, Böde
för mördzgiandem komungen och stadem, Ty ath ri
äger nökor annar mans brwtth gärda, tä kan in
tegtt opbaar

Kungen skall för annars brwtth bötaa

Siette Lay:

6 Dzäper korna mann, Och wazdez fängen å fezska
giernings eller annan dagh och dygne, Ä skall
hon tiil Rädstwskio komma, och dömas sow annar
dräpare, Kasta sedan mördzägaren worda hwdh
eller kan wille böttar taga, eller kaeskiugga kä-
ra, Tager mördzägaren böttar, tä taga affter-
tij för wara warskiell, Och komungen och stadem
sin dell, Wardar kan ri fängen å kerska giver
wingh, Ä dagwinnes sow för är sagth om dan
war dräpare

Koma dömas för dräp

Siwende La:

7 Dzäper Prest eller Klerck leekmen, Kä taga Biskop
Komungs rätten, Och arskuinga tess döda mördzägar
de rätten aff botum, och stadem sin tridiungh

Ottande La:

8 Dzäper leekman Klerck, Taga komungen sin zäth och
mördzägand

Dråp medh wilia

Mågägandem sin rätte, och stadem sin rätte

Niende La:

Will nåkor dråparen wara för then honom fånga will
Antingen i sin tyrna eller annarstädz, Så ware tyrft
tirgieth the giöra sone honom wärja wille, och aeth
tyrft ogieth the få, thy ädt tyrft är dråp, eller thy
tyrft äre

Tiende La:

Röffuer nåkor dråparen offt thet honom fånget hafwer
Then tolebet giör, han hafwer brutet rdzömna,
Hanä lagh waari oss aeth annatt then nåkor röffuer
androm någon fånger offt

Eliffte Lay:

Nu will man weetha dråp sätth och bötth, Kärer mål-
ägandem efftter botom, Konungen eller stadem, Ehuil-
ke the tyena tyrft gresth äre och hwn seger the bote gyllen
ware, Then äger han stadz breff och insigle å hafwa
thy dt thet gyrdt är eller si
Konungen mun tie nödstw, och kunnas wide saak swa the
then äger dödh konungen lijdha, Så tarfwe the wi witne
tie tadas, Komi ath så mycket är kändt saak swa som
rannsakat eller medh witnom tie bunden

Toffte La:

Gör man forsäth för androm i hwsa stwlom, Grinda
stwlom, eller hwar tyrft gresth är eller wara kan
Konungen mun fordrande, Och then som förer sitter wesse

wapen

Dräp medh wilia

Hwarer, som ther giör åboma å then som tie bonar, som arbetha
före åker, Riggir ogierder, Anthan Hämpnar tes dödt
som han är rättir mårzägande tiel, Ether wakar ef
ter then som friddöder är worden efter lagen, Rij
ge tå i laga gärdom 40: mark: tie tresköptes mårz:
ko: och stadr: Ej woarder the boter mera, Ej ate
Hwarer ägen laga och ri slagh medh androm
Hwarer ägen laga, och ri slagh medh androm
som the bonar, Riggir han i turbotom
80: Rotan then som före sitter Hämpnar som för
är sackte, Böta tå 40: mark: tiel tresköptes, och taga
Turbötter äger
80: mk:
fulla skrifft, Nw seger annar förstörth waxa gio
rth, och annar ri, Wærta thett iz manna mämpdt fuad
ther är sautz orr,
Dräp medh wiet
1: Lagh:
Ej må förstörth hretha, Rotan then som före sitter
Edzör: 12 och 13
Lagh:
resster woapn äte honom, Ether giör åboma som i rdz
örena skied

Sextande La:

13

Wazdez konna dzäpen the medh bazne ähz, Tå bötas
hon åtter mz turböte, och ther taga qwinnor arfft
wingar aet haefft, Och konungen och staden haefft
Böta 20 mk för barnet
Och 20: mark: för barnet, Ehan taga qwinna arfft
winga ewerstyeth, Hon tiel är pex mera witne
och triggia goda qwinnor som witne stoda bära
Att thett barn war qwicht i henna eistue, Här
ri ther tiel, Tå wärja pigh medh pex manna
vedr å barnespens wegna

Syttande La:

14

Komez thens Mans Nästa arffwinga som dzäpen

Wardt

Dråp medh wilia

Iwardt, Och dråpar then som dråpet giorder annan sama dagh eller annan time bådeliga wthan laga doma. Å böta han och fasta som annan dråpare, Och taga tå tre böther som förer dråp, Orbar Hair vi botom Bäder lift Haus

Femtaurde La:

Binder konungh ledungh wth, Och skipp liggez i laga 15
lägr, och skioder ståår i stampne skoerder nåbor
ther dråpen, Liggir i thiufböte

Endan wppå Dråp medh wilia

Dråp medh wåda

Dzäp medh wådha

1 Nw mough hüggh tiee wådha ſtaee räknas aff eno hüggs wazda

2 Kumme aff eth hüggh tü ſåår

3 Om man ſtåår i ſathe och will diur ſkiuttha Och warder mær förreſtadder

4 Skiuter man ſpiute ellez kaſtaz ſtena, ellez andza haarda öffwer haws, breer haws thett kan wara, och wreder fåår dödz aff

5 Om tra hügge tzä, elle wälta ſtena

6 Om brümmez äz i hÿ hüro han ſkal achtas

7 Ekliſſuez man i tzä ſielfftwiliande och fåår bana aff

8 Fallez man aff trä widhez ellez aff andza och then fåz ſtada ſom wonder ſtänder

9 Fallaz hroſz å man ellez annaz handa wärke manne

10 Fallaz laſz å man

11 Om öffuezmaga dzäpez man medh wilia

12 Om öffuezmage dzäpez man mz wådha

13 Ÿll öffuezmage dzäp

14 Kan kona i wådha dzäpez wazda

15 Om man ellez kona kan äuitta wazda

16 Om fadez ellez modez dzäpez bazn ſith medh wådha

17 Om fää Dzäpez Mann

Hüggen

Dzäp medh wädha

Förſta Läe:

Vgger man äth mäne

1

Och dinnar wærder förre ſtodder
Och fåår bæra aff, Så wrå vj
Herra hugga tie wädha räkning
dær the

Andrat Capittel

Nw kunne aff ena hugge tw ſåår wæzda, Tagez th"
rtt hoffrätz reeff Gandt, Tæt dær högſte wädha,
Tæt dær 40: mk: tie wädha boote, Och toeff mæna erde
Så ath thet waar wädha och ri wiria, Och then eder
ſkoea the gånga månadt æfftir ath dræpet wor giordt
och hwar oss ſkiæl ſtiæria, Och doch tagas vi erde för
wädha Rotheer både thet ſom dråpp Och ſå hwar ath"
winna ſom dræpen wærdt ſkija både wädha waara,
Och the ſkoea både wäda erde gånga, Och bedia ſkiæl
Så Gärde ſkilia ath thet waar wädha och ri wiria
Och ſåſom nw ſkiæs Om wädda erde i dråpom, ſå
ſkæe och för atteom wäda erde giörae i ſåarom, blånat
och bedwitte, Och hwar ſin erde gånga ffiorti erder dær
Och alle wäda böther bädr i dråpom och ſåarom, wther i
hwarioue thet ær, Laga wædiägiandem reeffſkiæl

Tridie Lae:

Stäær man i ſæthe och will diwz ſkiute, Och wæzdez man 3
förre ſtadder och fåår dödt aff, Böte 40: mk: medh wä"
da erde ſom för ær ſagth, Tagar thett näster ſtadz för
a ſtok reeff ſtreen Och tagar ſedan man och fåår bæna
aff Böta 20: mærck

Fiærde Lae:

18 skiutter

Dråp medh wådha

4 Skiuther man spiute Ellez kastar stena Eller nå
gra tingr han må skada wredh giöra Ösfwer hws
Och fåår then dödt afft, Bwarr wåda Booth 40:mk:
Och wåda redh sow för är sagth,
Nw han skwttetz eeller strewr kastatt annarstadz
förer taga än then sow skada fick, Böta tå 20 mk
Och gånga redh som för är sagth, Fåez han åtz
redrenom, Och orkar ri Botom, Bwarr bagh som för
är sakth

Fempte Lagh:

5 Nygge tiuå tzå eth Eller wälta stena, Fåå både
bana afft, Riggir bådr ogiedr, Fåår annar bana
afft, Gåede then som ofwer honom åtter medh
toesft:mk: Och wåda redh som för är sagth,
Fåellas han åtz redrenom, Och orkar ri bötha swa
ri bagh sow för är sagth

Sietthe Lagh:

6 Nw åhr brunder i by Hatt skall hölias och medh stok
kar om bölias Hatta man ther i Och fåår bana afft
Böta then som brunder ägher toesft:mark: Och wåda
redh som för är sakth, Nw orkar han ri Botom
Gånga ther om sow om andra toesft mark tiue
wådha, Nyttia eeller ägha ferra brunnen, Gåedr
then som fåeder, och ri then som byggher
(Hatter man i broo) Hatter man i broo, Och fåår bana afft, och fåår
Böta 20:mk: ther broona ägher, Och redh som för
är sagth, Ägha ferra broo sammän, Böta then som
fåeder

Dråp medh wådha

fålder och ri thera sonr byggher, skæz hans åtta rætta
bøtar laga som før är sagth oc andra so: iink: tiee
wåda

Siwende Lap:

Kristhin man i trå sielfft wiliandes chiradt trå thet helfth 7
är faræar widder och fåår bana afft, keiggir ogiædr
Kristhin man i trå bodum, skræar widdr och fåår
bana afft, Bøta iz · mark: then som badt och ræth sin
sonr før är sakt, Kristhin man i trå bodum skræar
widdr och fåår bana afft, Bøtha then zo mark som
bøddi, och wådha ræth sin som før är sagth,
Nw skiæra arfthwinga tes dødha honum efftir bindi ræt
bøm mop kristhin wara, och hin nækar, Dielia medh
toefft manna rætt, skæz hans åtta ræthmen, fælleis
tiee saakøra som hans honum skiædt førr gifthin

Ottande Lap:

Fallar man afft trå, och fåår then dødh afft wonder står 8
keiggia ogiædr

Nionde Lap:

Hallar hws a man eller annar hænda wæzke manne 9
och fåår bana afft, swara bøtha toefft mark: och ræth
som før är sakth, Orkar hans ri botum, swara och lagh
som før är sagth, Nw wærdher then manne bidhth
æth bætra thætt thwost ræt kiradt thætt är, och then
lagh dagar førre, och sidan skula ræt dagar swara tå
dråp i wiræ wærthum och botum
Och wore så i alla andra thætt man wærdher bidhet bætra
och giør thet ri, Nw byggia man thwo ræt annat

toecktt

Dråp medh wådha

Torcketh, och the som byggia, reeter the som annat arbe-
ta tiee giöra vätha sigh skeppa timber aff händer stem
breder reeter skiadt thet är, och wraer fåår ther bona
aff, Böta 12 mark, och redh sin som för ähr sakte
Orkar han ei betala, waare tagh som för är sackte
Nw kunne nåkra andra koste bristа the som bonden
them tiee byggninga fick i the wraer bona fick, Böta
tå bonden som byggia väth och ei then som åhörer

Tiende Lag.

10 Farer lass å man, ware ogilth ehuario handa lass
thet skeet är

Elufte La:

11 Nu kan öffuerwrage minnre än fämptan åhra
dråpa wraer medh witia, Böte 40: mark: mötz:
skeett, och skeett konungen och stadh

Tolfte Lag.

12 Dråper öffuerwrage man medh wådha, Bötha 12
mark:, kan öffuerwrage minne är sin åhre dråpa
wraer skiadt thet är wåda eeter witia, böte 8: mark:

Ettonde La.

13 Nw dyll offuerwrage dråp, Binda så honom till
för dråp eeter såår som annar wraer, Nw seger
annar öffuerwrage waara, och annar ei, Swerie
thett toeft wraer, Rådhe skeffna närmpdt skuer
thera

Trettonde La:

14 Kan konta i wådha dråpett wazda sonn sägs wredh
barne wara, thaffna tå barnsens näste skander
eeter arffninga thett wertha medh twiggia quinna

wittnom

Dzäp medh wädha

Dwithmoni, och sye manna redr att hoer medh barne
war, Så äkar booth grama medh toeft marbone. Och
waxi kona i sama sagom i wädabotom sone mare
skiädde hon dräpper reetr dräpper warder as aw a

Femtaude Lay:

Nw kan man ellez konta åwitta wazda, Så skola 15
näfta frender hans reetr gema thet för grannom
sijsa och sochnamannom kämmogt giöra, och honom
reetr gema i hächtesse hafftha, kan thet man
reetr kona wr hächtesse koma, Och dräpa man re||
ter brinna bij, Riggir ther bij i wädagärdom 20
mark, och böta ri the mera om ther brinner op
både bij och bonda, kan ther man reetr kona drä||
pa rättom, warda i wädabotom 20 mk. Då skola
thera arffwinga både giffua och taga för therra
Ether ri sysmings witne tiue Iå wari giftermanga hems
retter kumit i witha wärethom, både thet ther giöra och
så thett them giörd aw aw

Sextande La:

Nw dräpa fader ellez Moder barn sith medh wädha 16
Restha ther sion både, Hämar annat therra tie ter som drä||
pet hafftwer, Så fylla wäda redh och booth medh 20 mk
Och gräda thett ingen högar hnarcken tiue laga reetr böta
Kämer hnarcken therra tiue annan wäri sakloos, både för
redh och booth aw aw

Kämer ingen tiue
annan om barn
dräpas

Söttande La:

Dzäper fää man Oxa, Buckker, Galter, Hester, Hunder, 17
Rwij, reetr hnadt fä thett hest är, Böta äganden
14 mark:

Dzäp medh wädha

fiortan marck, Födar man fuger reter diur kroma
och kwmo the skada giöra, Wnara sä för the som för
andra fää i aker saadom, Nw om kan dyte som
fä äger, Ka binda tes dödha arsthuinga konom ther
tiet medh 6 mannom, reter wäxir sigh medh iz man-
na rede, aaa aaa aaa

Nw kuuro fä sarga maer, Bötha then som fää äger
ena marck, om tiet äre twiggia mana witne, reter
wäxia sigh sieth tridie aaa aaa aaa

Dzäp medh wädha ähzeth ända
Gidh alth Outh ifzä osz wenda

Häramär

Såramal medh wilia

Om will man annan till 1
såra binda

Görs både i sämdher sååz och zaan 2

Komma men sämman ~~komma~~ i wapna skipte ellez annaz // 3
stadtz

Hügger man aff manne tümelfinger ellez footh fra // 4
manne worista

Om lidh kan warda hüggen aff manne 5

Om man wardez lidd hüggen å händer ellez fötter 6

Om man wardez hüggen i Rygghen, kindbeen, ellez hofftvidh 7

Om man wardez hüggen fulsåre och kommez ei afthügg i 8

Vardez man hüggen kötsåår Eller slagen blå eller 9
blodirger reer fwrra sbenno

Vardez man hüggen kötsåår som ei kommez fulsåre i 10

Om tänder warda wtslagne 11

Om pwsth och håardzagh Och om man dragen kniff 12
reen swerdt åth androm

Om nåkor kastar i annars mans gårdt medh wredhe 13

Om man kastar annan wtaff Södze ellez Norzabroo 14
i ströman ny wieia

Kwnno men sämman komma medh wredzwilia 15

Vardez man hüggen hofftvid såår ellez holsåår, ellez hüdario 16
handa såår thett häfwer dör, hwro denge the sbeda wårdas

Om man slåår sith egeth hiem 17

2 Om fyngren

Såramål, medh wilia

18 Om någor gröz förgiften borgamestare ellez Rådmen skada
19 för öfwerzmage sår eller blodwite
20 Om the sår ther qwinna grözas
21 Om läka warda aff mödh ellez qwinno skozne

Endan wppå tiuflum

Första Capittel

1 Will man annan till såra binda

Så skall han wormom och frendom och Rådmannom kun-
nogt göra, och thenn then man wijsa som honom then ska-
dan giorde. Och ri wijsta then androm, Dwisti then androm
och ri then skadan giorde, ståndha strest i samma nädzha
framdeis mäzchiande, Att giör man drap eller någott
aff then sakom här optäckias, mellan Pingesdagen och
wår frudagh then förre, Eller om hus eller om gårdar
Eller så longe ath then friden står som ey sas, Eller tå
komungen i staden är, Riggia alla i tiufböta
Giör man och några giftermål, Swoggor, Bröder, eller
stiufgon, Och wardar ri barn åtagen, Swetan römer tiff Leoster
eller

Om man giör skada om högtidens dagar

Sårsamål medh wilia

Ether kyrcko, och komer atter i stadvnom, ta sye wicku-
om han kan sigh ri medh målzägandn förlijka, och bindr
fulla böter, malz[m]: ko: och stadr[m]: Så skola böter haus
tagas, och honom fridh lyssar, och målzägander rätter i
taga händer sättias, om han wille ri widh botom taga
Lithander thett daagh och åhr, Taga thett konungs fongte
för skotta fää

(Taga händer) är
8 gode gömd och
forwaarningh

Annat Lagh:

Nw giörs både i sänder ettom manne, sådz och saar
Så binda honom thes widder medh sye mannom, Och
bötha sedan thiart om sigh

2

Tridie Lagh:

Rumma mye saman koma i waapnaskipte ether annarstadz
medh woredz woria, och thugger annar annare fullom sårom
Mäsa aff manne, skotz ögha, aff öra, kna håndt eller
footh, Böta 20 mark målzägand[r], och 20 mk: konungh
och stadr[m]: pm tiff äre thuggia manna wärne, Eller
wärir sigh medh 8 mannom, Dräpar han ri botom, giffui
lijn för lijn, och så wari tagh om alle annar afthuggh
Om han orkar ri botom

3

afft thuggen

Worder man tw afft tessom lijn afft huggen, liggie ta i
twdöte

Om twå böte för
afft huggen

Så wari och om tunge och skaap om them skada kan hända
Orkar han ri botom, giffui lijn för lijn, Här han ther
döödt afft, Gånga fower eller hans

Om tunge och
skaang

Fiezde Lagh:

Thugger man afft nagre tumelfinger ellez footh fram
man wersta, Böta 9: mark: för eythett, och 12 mark:
tiff tresciptes för sårameden, Hortij att tumnesfinger
kretter haesthus händer, Och hare kretter haesthus footh

4

Tumnesfinger äre
haesthus hander

Om

Sårantal medh wilkin

Om tree ähr twiggia manna witherr, Eller wederia sigh medh o
mannom

Hugger aff alle fingar i sänder

Hügger han och alle annar fingar aff i sänder, Waari lagh
sama och booth

Om aff hugge

Hwgger man thett fingar aff/nästh är twmerefingar, Böte 3:
mürk: för lyttett, och 9: mark: medh tie treskiptes för sårawnd
målom

Lengsta fingar waari i sama botom

Thett fingar ther nästh är litzte fingar, Waare booth 3: mark
i lyttem: och 6 mark tree treskiptes för sårawndmalom

Litzte fingar waari i sama lagom

Om tähr

Sama lagh waari om tähr i sårawndmalom och haeffuä
minne i lyttes böthernä

Femte Lap

5

Hwar som lidh hugger aff fingrom ellez tähn

Lidh hugger aff fingrom

böta 6: mark: tiee treskiptes, och 3: mük: för lyttett
vnthamerliga wredezgiandr: Om twiggia manna wit-
ne tiee ähr, eller, wederia sigh medh sex mannom

Siette La:

Hugger man handt ellez footh aff manne, Och warder

Stöta eller staff begaffuas

så hugger att han tarff stöta widh, böte 9: mürk: tie
treskiptes, och 3: mük: för lyttett, Om witherr ähr tiee
Eller wederia sigh som för ähr sagtt

Om fingra krumpna

Warda och finger så hugger att the krompne bliff å loffuä
Eller warder lidh stark Waare sama booth

Hugger å handt eller footh

Warder man så hugger å handt, så ath han gütther ey
mact bürget, sigh, Eller å footh, så ath han gütther
ey gångat wthan stöta, Böta — 18: mark: tiee treskiptes
Och 6: mark: för lyttett, Om tiee ähr twiggia manna witn

Eller

Såramål medh wilia

Eller wärir sigh medh 6 manna redher

Siwende La:

Kan man wazda hüggen i Ryggh, Been, Arm, Kindbeen
reeer hoffüdh, Då ath han woarder krümpen, Lamber re||
ger tyther, Nwarr tå tyters both 6: mk: theer som hüg||
gen berst, Nwarder han ri krümpen, Lamber reeer ty||
ther; Tå föreiar ri tyters both

7
Hüggen i Ryggh, Been, Arm, Kind|| been

Attande La:

Warder man hüggen fullare sazom som ei konter affhügg
i, Nwarder hwggen reeer stinger i hoelbrysth, reeer
arm offhaw reeer widhar, reeer tå been reeer tägg||
been - så ath sönder gåar reeer tarst spielar, Eller kö||
ver beenlösninger i, Böta 20: mark: tiee tresktyters
mälz": ko: och stadr": Om tiee är twärgyia mäna wärne
Eller wärir sigh som för är sagdt

8
Fwesår
Beenlösninger

Hana lagh wari om kindbeen reeer hoffüdh mans
reeer hwar fwesår komer i

Om kindbeen ok hoffudh

Niende La:

9

Warder man hüggen kötsår Eller sla||
gen Bedå reeer blodigen sown ri komer fwesår i
Eller slagen fwrra stenno ath ri komer beenlösning i
Nwarder warthnadher tiee medh twem mannom, Böta 12:
mark tiee tresktyters, Eller wärria sigh medh frey man||
nom

Ehetta är ithe
Hedervärdigit Lagh

Om wäkbeen ware sama lagh, Nothan arem bärad
thew aft i fätlom, Ehett skola goda men ser och syria
thwdt thett är fwesår reeer ey

Arma bärad i fätlom

Nwarder man tiee blodz slagen reeer hwggen i hoffüdett
ath

Nwarder slagen
til blodz

Såramål medh tvil

Atth tyter komer i, Så atth thett höre bådr hatth och hår
Böther 12: mark: tiee tresktptes / om tiee ärr trüggia mans
na wäthne, Eller swärir sigh som för är sagtt

Tiende La:

10 Man är ingh för tie rådstw koma

Nü kan man woazda hüggen ellez hantbradez så
atth han är vi för tiee rådstwstw koma sigh atth
klaga, Så skie förigten, borgamestare och rådmenn
kira mer männa haws sådr atth sar och wröstwa
som the wereia medh sinom vedr hoeda / och förigten
borgamestare och rådmenn taga thes böther förwa

Elwffte La:

11 Om tändr wtslås

Hwilken som / skamtändez slåaz wt munnte offtw
veller widare, Böta för hwar thera 3: mark: för tyterelt
som skadan fick / och 9: mark: tiee tresktptes för sara
måleom, mårg: lo: och stadl / Och för hwarie thes andre
tändr 9: märk: tiee tresktptes mårg lo: och stadl /
Och witterth för lytherth

Tolffte La:

12 Skår man pwsth Dragen i hår Dragen twist Dragen swerdt

Hwar som annan slaar pwsth eller
Dragen i hår, Bötha 6: mark: tiee tresktptes,
Dragen har twist eller swerdt, böte 6: mk: / Och om
ärr tiee, Orbar har vi botom, / gånga twist genom
hendt hans, Gior han skada ther medh, Botha sin
sårsmåleom, / Nothan för pwsth och hårdragh, / Wcerde
slagen vidh stwpana Om har vi botom orbar

Tzettande La:

13 Kastar i annars gårdt sten eller annatt

Kastar man i annars gazdh medh wredz hände
sten eller stångh, / eller något annatt / och kom ey för
skiednader thera emellom, / Och tagen dock ingen

3 Bötha

Sårzamål medh wilia

Bötha iz marck: tie treskiptor, Komer thenn sårzamåål i Noo-
ra the booth thesstha störra är annar ~~är annar~~ booth

Fiortande Lay:

Kastaz man annan voth aff Sårzabzoo ellez Nörza 14
medh wåpnadz hände noth i ströma, Bötha 40: mark:,
Mistar han eitt sitt, och hijn warder medh witnom
tie bröder och baar åtagen Gånga eitt för eitt
Komer han nerdan och bröder sedan bötter, Bötha efter
dreepmåtom, Om måtzäganden voile widher botum taga Om man skiuter
Skiuther och någon annar aff Booda reter gårdz broo annan i ströma
medh wreda i sion, Bötha 20: mark: Komer eitz wå-
dha i, Hwar booth som för är sakter, ooo
Och tessa 40: mark: och 20: mark: skola tiell treskiptor
gånga, måtzägandn: ko: och stadn: o oooo o

Femtande L:

Nw kumo men sammen koma medh wredzwåztom 15
annar dööd aff och annar sööar, Tå är döder gieder och Döder är gieder
sööar ogieder, Tesstha både, wari hwar gieder ått sinom och sööar ogieder
sörom, och bötha både som lagh seija oo ooo o

Sextande La:

Warder man huggen hoffwdh sööz, Holsåår Ellez hua- 16
rio handa sår thett thesstt är som man må död aff få
Tå skall then som giernningen giorde, Bröta then sörom Man skall wärda
till tw matta och åther är noter efter thet giernningen woar sår noth och åg
giordt oo oooo o oooo o oooo

Nw warder man sargader eller slagen, Och then komer
som thett giordt, Och bötter widh måtzäganden kommungo
och stadn: Tå är han skadlöös, oo ooo o Böter man widh
Döör han aff them sörom sedan bötter ähre notgifftur mätzg: ko: och stadn:

Och

Sæzamål medh wilia

Och för är wther mate och är efftter thet giernigen waar giordt, Ta äger målzägandem ri lisst haus taga platen taga taga böter för dräpett, Och ståndа thett först i boto som opbürrett är, Och sedan skaff han medh tagom bräffuia thett åtterståår, Och konungen och staden lijtha åth them botom the opbürrett hafftua, Och ther öbar ej booth thera, Och ther skaff åbomä 12 manna wänpdt Och wertha suädt han doo afft them sama sårom. reer rr

Söttande La:

17

Om man slåår tago fock

Slåår man sith egeth hion till goda tinge och dygdt Och komer ri sårnader i, reer waardw bla reeri bedräger, waare ogieth, Komer såramåål i, blånat reer, bedüite, Böta efftterti såren är tiell

Adeztonde Lap:

18

Borgamestare, Rådmen, Stadz skrifft och stadzens sinna waari i tiu böthe

Alth thett konungen borgamestare och Rådmannom och stadzens skrifftuare giörs i dräpom reer såramål tom, waare aeth i tiu böte

Ther mer som konungen och Rådmen om bjen pända efter stadzens ärandom, Aeth thett them giörs, Riggia i sama botom, Riwsens sinna och stadzens, waare i sama tagom

Nittande La:

19

Biör öffuermage fiisare ellez bloduite, Then som mera är än sin ågare, Och minne är kämptan, Böta 3 mk för lijthett, målzägandens egen saak, Och d: mrk: för såramåeom tie tumskiptes, Biör han minne såår

reer

Sårarmål medh wilia

Eller åtoma som är beånader eller beodwite, Böta 6: mk:
Giör offwermagr sådr eller beodwite siw åra gammal, eller
yngre, hwarr ogiete, Ey ath barn giör barna gierninge
Botgan fader eller moder eller then thett i wårdnade hafr //
wer näpffsa thett medh wijsz för brwtt sin, Och barn thett
ath wacketa slögh annatt sinne för tockom saakom

Barn giör barna gierninge

Tiwgande La:

All afthiwggh thez quinna giörs medh wilia och wredz händr, Bötas som man giordt wårr, Dotgan sprr kan afthiwggas, Riggia tå i twå böte

Zo

Om twingo och skaap wari samma lagh

Twingo och skaap

thiwggas bådr sprma afft i rwa hwggr, Böta vi mrka åu för rwu thrra

thiwggas afft i andra hwggr, Böta tå för bådr sprmarna efftr rdzörrna, Orkar han vi botom, Gånga tiff för som för twingo eller skaap

Nw skär man sprna afft medh wilia, eller wredz wårbom och medh stadd wådie, Gånga tå tiff hans förre, Och ingen böter, Hwarder han vi fången eller tiff witnaden Miwtha lagh som för är sagth om skaap och twingo Hwarder och quinna sprmr läster och vi afthiwggen, Böta tå then förre 40: mark: Och afft allom tressom botom taga målz ägandem hafft, Och hafft konungen och stadenn

Ith och Tiwgande Lap:

Wazda bådr lockta afft Möö skozne, Bötas thez förze 20: mark: tiff tresligh målz: ko: och stadr: Och hafftha min// ne för quinna lockta, Hwarder annan lockta afftskwrer

21

Bötha

Såramål medh wilia

Böte 10: mark: Och taga målzägaranden sin tridiungh och thett andra konungen och staden, Och thett skall böta sin effter thess sårgiu manna witnesom, Och wärias sig sye manna ede

Framdeis målsägiande skall hwilcken man som andro giör sår som ei kunne aff hwggen i, Och orkar ei böta Ganga handt hans förer, Wthan målzägaranden bedr för honom, Och kasthar tolcka giernings ei förra giordt, Och giöra tå konungen och staden fuldh effterdh the werka medh honom giöra, Och kan han thera wäder fåå

Endan wppå såramål mz wilia

Såramåle mz wåpn

Om meen hügger annan

Emoot sin wieria

Om man Hügger annan i Ryggh, sönder, 1
arm eller fingrar reen tär reen framan wrista

Om man kastar steen ellez skiwter stärgh 2

Om Handalösan wädha 3

Hügger man annan ellez slär stemro Ellez skiwthez 4

Om handalösan wädha ellez kastar man öffwer hwss 5

Om öffwerwrage gröz skada medh wädha 6

Om hwrdh bithez man 7

Hwo wäda Edh skall waza 8

Endan wppa tiufian

Nygger man äth andro

Och annar warder förr stadder Och kan hugge honom 1
emoot sin wieria, Och hügger aff honom näsa reen oren
reen with ögha, Eller hugger i annen reen kaesb, Då
atth kans kastwr ewärdeica lythe aff, Eller hügger aff

Såramål medh wådha

Handt eller foot medh wåda, Böta wåda boot 3 mark
för lyttet, och 8 mark för såramåeom, Och måegägan
den skall alla lytes bötter hafftha rumstyeth
Hwiggen man annan fyresår, på att ri komer affhugg i
Bote 8: mark: för såreth, Och ingen lytes bötter

Annat Lagh:

Hwiggen man annan i Riggh ellez sönder-arm ellez
been medh wådha, Then som fyresår äre, och komer
ri affhugg i, Och warder then man krimpen eller
lamber på att han lytes hafftar, Böte 3 mark som
för är sagt för lytheth, och 8: mk: för såramåeom
Hwiggen man tumelfinger affr androm eller foot fra
man werista, Böta 12: öre för lytet, och 4½: mark: för
såramåeom

Hwiggen man theth ther är mäste eller längsta fingen
Böta ena mark för lytheth, och 2 för såramåeom
Hwiggen man theth ther är mäste, eller vijsta finger, Böte
tua mark för lytheth, och ten hæsta mark: för såra
eom
Dana lagh ware om tädr, och hæsthä minne i lyteno

Tridie Lagh:

När kan man kasta steena, Eller skiuta stängh, Ellez
hwario handa man hæst kastar, Komer theth annan stad
nidhen för än theth skada giör, och slöther affr steena
eller hår, och sker ri hwar theth nidher komer, Eghet
hvoter handa lösa wåda, Dwarder then nåtor förer stadder
och fåår skada affr, eller hwadt åtoma theth är, Böta
för såder hæsthä minne esthersi som för är sagth,

Komer

Såramål medh wådha

komer hyther i ,ware och gåedr haeffuä minnr efftherä the
ære tiee

Fiezde Laghe

När kan mäkez i handalösa wådha staddez waza ,Ehiro 4
thett häeft kan tie koma , Att ri föliar handhiugge,
Qwarder man slogen reller stöttes å handt sina så ath fingen
krumpna och onyttias , Qware tumefingen åth hyther boothe
6: öre: Then thes är nästh 5 ore , Then thes är nästh ½
marck , The andra twå öra hwar thera
Qwarder fötther stadder i handalösa wåda så ath tär krump-
na , haeffua minnr ware the i hyther booth än fingen

Femte Laghe

Hugger man annan eller slåår skenno , kastar eller 5
stiuther , så ath thett komer ingen stadz widder för än thett
skada giör , Ehett är ri wådha , Swo han wieria Swo han både
then som skadan fick ,och then som giorde , stria både wådha
ware

Siette Laghe

Hwar som handalösa wådha timar som annarstadz
föres tager än thet skada giör , Eeller öfwer hwo kastar 6
och sker ri hwar thett widder komer , Ehes må han som gior-
wingna giorde wåda redh gårga skuta ath wåz tagandem
witte ri i reden stända ,reller booth optaga
Ehwar hyther komer i wådha botom så ath ri komer afft-
hugge i , Ta skall hyters booth qwarstända tiell nothe öchr
natth och öchr ,Och liggia thett tiee 6: mana: afft stadenom
hwadt han ägher hyters booth opbära reller ry

Sza

Sårar mädh wåda

7 Så mäkett skall öfwer mage bötha äth lytes booth
som mogandr mann och kaesthä minne i sårar
botom

8 Nu kan hunder bitha matt, Så giffwe ägarden
wtb hunden, reeff bötha 8: ora:
Kan fåå man sårar giöra, rhwadt fåå thett kaesth är
Bötar äganden 8: öra: Thwarder kan lythes som skadan
fick, Så skall lytes booth wara så stoor som sårat booth
Twiste ägandenn diwria för fåå sith, kasthe then witgadh
skadan fick withne thett mädh twenne mannom satt kan
fåå kasthen then skadan giordt

9 Hwilcken mann som wåda eedh skall gänga för säär
stoor reeff swå, reeff för lythe, Så gänga 8 manna
edh, och wari laga wärder, Och bötha booth som
för är sackth, källes han äth edenom, Så källes
tiff saakena

Endan wppå siöramila balken
mädh wådha

Einsthe

Tiuffua Balken

1 Vo kan man tiuffuat
sigh vi aff handom verdha

2 Om then man wazdez medt
tiuffuat gripen som darum
kona eller modherlags man haff

3 Föz hwzo stoz bruth tiuff skae
hängia, Öron ach knodh wista

4 Om kona kan medh barne waza som stiel

5 Om stadzens siten slepper tiuff ellez andze aff herrom

6 Om man stiel i trägärdom ellez tälgärdom

7 Om man hugger skaldt ellez bäzande trä nidhez

8 Om man stiel humble

9 Om man stiel fiska

10 Giffuez man annan saak föz bodzeckt

11 Om findh hittas å wägh

12 Ar then som hitta withne hasfua

13 Ittaz man fä annazs mans

14 Om man hittaz wzak å hafft ellez röstzandh

15 Ittaz man botrefindh

16 Om man findez ankaze mans

17 Wzo man skal sigh wztiuffua gröza
Vär oloffuandes

18 Om man tagaz annazs hesth, Bäth ellez hyradt thet

19 Om man sleppez tiuff ellez tagez lösen föz honom

20 Om man tagez annazs timbez bozth ellez annaz tingh

21 Om Dobbel och hwzo thez om waza skall

Vacat

Tiuffua, Thalken

1 Uarderthen man tiuffuader
i handom haffuer taber saa a riift gaar
Och güter ri verder aff handom sitie,
staanda tiuffzrätt, Verder han tiee
annars mans, Och widderkennas som tie verdare
staanda taa han tiuffzrätte, Eller verda sitie aff han
dom

Nw kennas han ri widder Wotham diee Och seger sitie
tett ri haffua soedh Wotan thin binda tiott medh lagon
Och witthnom iim tiee honom, Saa böta 40 örk. mark
ko. och stader Och ri riift haus förgänga, Förij skal han
som köpar hoffuat eller keffuatt Giordt güredh eller
siellfuer, eller annan giorden giorningha, Wotham skir
ren fredr, Och annat toerbett medh fullom wrthnom
köpa, Och wrtha thett lagerigha köpt wara taa thett klar
dras

Annett Capittel

2 Nw kan thenn man medh tiuffnader gripen wardha
dom kona, barn, och wederlagis man haffuer, Saa skall e
thenn riift förre gänga, Om tiuffnader saa stoorth ägir
Wotham thet kan kennas i giörna thenn Och the haffuer
thett medh honom röuth och nööth Och medh honom
i rädher waretht Nw kan thenn thett wijtes Och ri i
hemd thenn ransakas, Och finz ri medh them, Ware
dagwerdt

Bugen man nw androm tiuffnat wijtha eller tie binda
Wotham han warder tagen bodar a Och i hemd haus
funnett

Bugen nä annars hoss wanskka Bugen nä annars hoss wanskka Wotham han wärdr

Hun

Tiuffua Balken

Hun tiell honom medh 40: mark: Swolghan thett ar medh fog-
tens och Rådmanna orcost, ta må thett wara
Swijtes thett honom, och ära wi d manna wrtheme tiee
reeer ransaker hans hwss som for ar sagtt bote 40. mk. Forg fmg ej
mdzgående, och 20: mark kommungen och stadh ~~20 mk.~~
Nw orkar han ei botom, Gånga rätter öfwer honom efter-
tij han honom tiuffnader weites co ccco co

Tridie Lay:

Huilken man som striker och hafftiez ej for medh tiufft- 3
nader gripen warder, for minna må han ei hängia dom
i kyrckio reeer badstu, reeer sin egen hwsbonda ta hengia
for haefft mark: ccco ccco ccco
Och then som i kyrckio stire reeer andra giermunge giör
i hemia, haffti ther ingen fridh, och warder tiuffuer
baar ätagen, for haeffua mark stacc tiuffuer tiee fmyo
skaar och både oron mista, for 3: ora: hwdh mista och
annat orath, for — 2: ora: hwdh mista och sedan frey stadh
och brimar medh stadzens marcke, komer han åter sedan
i honom, Mista eigh sith ccco ccco ccco
Om kona hoare sama dagh, hwilhan hon skacc quick i bordh
greffuar for sa mycket som man skacc hängiar for-

Fiezde Lay:

Kan then kona medh barne wara som stiel, Ehr 4
ther sa stoort tiuffnader som for ar sakt ath hon skall
eigh mista, Ta skal hon i stadzens rätta sättias, och
then skal henne föda som henne skiredt gafft, Och
sedan barnet ar födt, skacc henne rätter giöras co

Femte Lay:

Kam

Kan stadzens tiuen sleppa tiuft ellez annan man
aff hemom, Stända sama rätt som hin skee
stända

Strethe La:

6 Stiel man i trägärde ellez kälgazde styra
reer annan frücht Erter reer kåål, reer hundt
tert hresta där, och warder baar åtagen, reer de
dar tiff komom medh tuggia mäna weitnom, Bö
ta 6: mürk: och ätter skadan, komer tess dräp, sär
reer bedömte them emellan, skaar tuggiet hundt
han kåår som förre är, och alt ogiet tert han
kåår som tiff komer

Siuende Lag:

7 Hügger man spaldh ellez annat bäzande trä
widder i trägärde, Böte 6: mark: Bryter han
green aff bärande trä, böte 3: mark: om han
warder baar åtagen, hwijter tert komom swäria
sigh medh seg mannom

Bryter green aff trä

Attande La:

8 Stiel man hunnbee bozth wz hunnbea gärdom
a° öiom reer skäriom, rehwarist tert hresst där, war
tagen widder, Bindas a° komom saman tiuffnade
och föras tiff Rådstufftu, och göras domer hans
effterij tiufftnader där tiff

Niende La:

9 Stiel man fiske aff annars mans rätiom wärkö
märdom, krokom reer andra fiska redzskap, och
warder widder tagen, Böta 6: mk: och ätter skadan
Stiäle man nätth reer fiska tog och warder widder

Stiel man fiska Redzskap

taken

Tiuffua Balken

Laterum, Binda å Ryggh haws, och ståndha tiufftz rätth ☙

Tiende La:

Nu giffuer matr andzom saak foz boodzeckt, Och fins 10
thett medh honom, leeer i hwsom haws som han hond
swedt fower giffuer, Ståndha tiufftz rätth, Fins thet ei Om Bodwecht
kwäria sigh medh 12 mannom, Och hin ståndha sanna
sanna rätth, leeer böta 40:mk: som foz är sakt mårg
ägandem 20: mark: och konungen och stadh 20: mark

Elufftte La:

Hwar somm fiirdh hittar å wägh ellez wtham wägh, 11
Ehwadt fiudt thet heesth är, Lysa gänstan foz themm
honom ghå, Sedan åtth sodna kiyrckio, och å Rådstufftu
Komer then som mistth kafftur foz är lysth är, och segher
till märke och san iärtebur, Då swäria tree sigh medh tuem Then som hittar
mannom sweff tridie, och taga sith åtter wtham löszen nåbott staff
Kemas han ei widder inman natth och åthr som mist kafftur oplysat
Då taga konungen tuerüti, och then som fiudh hittha
tridiungh ☙ ☙ ☙

Toefftte Lay:

Nw kan then som hitta withtre kafftur, ath han lagliga 12
lysth kafftur, och tå swäria then tree sigh som tagatt
kafftur medh tuem mannom sweff tridie, och taga sith
åtter, och then kafftur tridiungh som hitta, kallath 4
mens mätha, Gripar man tiill lysningz withne, och
foes åtth then, Böte 40:mk: och häti tiufftur
och ståndha tiufftz rätth

Tzettande Lay:

Nw Hittaz man fää fä annatz mans Hesth taman 13
stiuth, loysa, too, kåor, Getter, leeer thett nyttia fä dr
Tå ägar tgattiill sigh swäria sweff tridia atth thet är haws
och taga sith åtter wtham löszen, och hin göra sigh wor
) tiufftur

Liufftta Balken

Liufftta medh tyſtninga witnerom
Medh erſta, kors och oxsa ma man ärkia, och
ſina tarft medh giöra, och ſiin ärande medh fara
innan ſtadzrom och härradzrom tesr thett hitt är
sedan thett lagtyſt är, och laga witne tre tagne
äre bädr aff härradzrom och ſtadzr, Thwar ſom är
bar tesr medh för än thett lagtyſtet är, Böte 3 mk
tree treſkipter

Fiwrtande La:

14 Hittar man Wzaak i ſälte wathne ellez friſka
Tesr rätte ägande är icke när kreer hans bödh
Och wertz ri hänart hans är kommett, Kyſar han
lagliga, tå äger han tridungh ſom hitta, Och ä
gandzen tureth, Wänga han tree ſom wiſtz kafftar
medh ſannſägerteckn, och trieggia manna witnar, och
taga tureth ätter, Kommer han ri inan natz och äger
Laga konungen tureth

Femtande La:

Hittar man bortrefindt, och lyſar lagliga, Tå äger
15 han ſom för är ſagth haeſtha findz ſom hitta,
Kommer ingen ſom lagliga widder kennes ſom för är ſakt
Tå äger konungen haeſft

Sextande La:

Hittar man ankaze mans, Haſtha arbetes lön thez
16 ſomer efftter goda manna mätzordom

Söttande La:

Allaſtadz thez man findh hittar, Tå ſkal hatt ſigh wz
17 tinſtha giöra, förſtz medh tyſtninga witnom Sedan

Swerria

Tiuffta Balken

Swärria then som wisth hafftar in tiff sigh medh tiuem
wannom sieff tridie, och taga sa sith åtter
Alla the godze hielpa wndan rede reter sio reter hära
wari man sa nyckel bitar, och taga han aff the godz
pria som äganden wille honom wnna, och gode mannum
pria ath han förtient hafftar

Adeztonde La:

Nu taker mann wthann liåan ellez leego hesth ellez skiuth 18
annars mans, och åter reter ridher, reter giör nåbra
handa åwärkan medh the han taget hafftar, Konar ägar
den rfter och fångar ett samands, Sa ägar han tie röd
stuffuo förad, och hafftu wädh huadt han wille kond
tiff tiuff reter ransman winna
Om båth wari sanna sagh
Wädfarar och nåfar både bonden och båthen, huadt
han honom hreter i hächtesse satter reter ri reter slår
Sa är rdzarna bruttet

Nittande La:

Hwar som fängez zattan tiuff Och slepper honom fo 19
an han tagwunnen är, Böte 40: mb: konungen och stadnu
Hwarder och tiufftar tagwunnen, sta tabas ri löszen reter
Böther för honom, hwtham ophängias
Diufftus någon löszen för honom taga, Wisser konungs
löszen, och ther tiff 40: mark: Och thett tiff wari konung
egen sack

Tiugande La:

Hwilken annars timbez tagez bozth såsom är bredestu 20
gete, hwedh, reter huadt thett är medh witne reter wtan
witne hwtham ägandrin orloff, Böta för eth stycke ena
marck mödzägaudem och stadenam tiff tuerstiytes, Sza
för

Tiuffua Balken

Tzå för annat och tridie, Om tiee åre twiggia manna
witnar, Eller wärie siger medh sineft sinir redhe
Tzager han mera bortt, Böte 12: mark: tie twesskipty
som för är sakte, Och ware wthan tiuffwrij
Rwarder honom tzott wijtt, Wärie siger mz 6 mannom
fäcz han åtz redenom, Och orkar ri botom, Rwarda sa-
gen widh stocken

Samma lagh ware om thee thee androm wijtzel
Och orkar ri tie binda

Märckiande är att offt atta 6: marka botom eller twig-
gia i tesso bareskonom, Tzaga een lutz mägzägande
laman komungen Och tridie stadh, Och wari sex
marka saak medh 6 manna rede Om ri åre witne tiee
Och triggia marka saak medh triggia manna rede
fäcz han åtz redenom Och orkar ri botom, Rwarda
sagen widh stocken

Samma lagh wari om mägzägandenom orkar honom
ri tiee bindza, Och orkar ri botom

Froxtande Lagh

zi Hwar som Doblar öffuez cita mark: Bötha 3: utk:
tiee twesskiptes mägh Ro: och stadh, Thå then som
tapade som then thee thee wann Om tiee åre twiggia
manna witnar, Eller wärie siger sineft tridie
Orkar ingen theera botom, Rwarda sagen widh
stocken een gånga och annan gånga, Och tridie
gången fry stader, Om han warder thee medh
fången

Tugen må. Och Doble medh then som ri är sin

egem

Liffua Balken

Egen förman och sins godz, Eller haffuer thet han
kan dölia medh, Rothan han böta 40: mark: 10 ñk:
målzegandr": och thet andre konungen och stadenom
Och thett åtter som han tagade målzeganden sielffuan
Orkar han ei botom, och warder tagetz tie wonnen
swarda slagen widh stockhen, och rymma staden kommer
han åtter i stadr": Rothan konigtens och rådmanna
orloff, Mista handt sina, Och then medh sigh tåtger
tiff ath dölia, och är ei sielff sin förman, Och gio"
ra konigten och rådmen medh målzegandens råde handt
them tyckter tiikt wara

Dölear och någon barth the wederlegningh som han
haffuer tiff sigh tagett, Laga them sanna åtter som
them äger aff them them wandt, Och han som
them bort dölade, Gänga tie arbetis för konungen
och stadenom, Nå enge the wederlegninga räckter,
Rothom han Måde fåår, Ekem som thett wandh som
androm tiff hörde, Bötha 12: marck: tiff tiesskiptes @
konungen och stadenom, Om han warder tiff wonnen
medh twem mannom, Orkar han ei botom, Swarda sla"
gen widh stockhen och rymma stadenom

Endan wppa Liffuabalken

Högborne furste

Och HERre HERr Karl
Sverigis Rijkis arffurste Herre
tiga tile Sudermanneland
Nerike Och Wermeland Pri-
vilegier Och frijchetter Breff
Som hans K: M: gunstelige
Och Nadelige gifftutt Och
Effterlatett hafuer I Narij-
stadz hyanner Och hunnadare

Wij Karl Medh Gudz Nådhe Sverigis
Rijkis arfurstes Hertige tile Sudermanneland Nerike
Och Wermeland Gior alle Som thette öpne breff
Nw see eller i hyrandeden Se eller höre läse Witterligit Att
effter wår trogen meninge, nyttigt Och förr gaffnande
att wårtz furstelige Regemente begynneste gaffue ae-
rade gått tyer oppå, Förordie wårtz furstendöme
Och Landz medh rätter Och fördee Kunne befalle Rygdh
Och alle andra wårra Landzsåtter förbetraade, Tyer om wij
Och gaffue osse, thet meste mögeligit gaffue warnit befal-
tet, eghne wij tyer tile Lägenheett Och tiefäres gaffue synnt
Och fynnett, Och wore wij annan gär effter Som gär tie stadt
äger thett samma giörn; Och effter wij gaffue för nyttigt arghedt
Och anseedh At Köpe fruntere Och byggie en Köpstadh Wnder
Dungarem i Wadzbo, Och samma nije stadz thett Kramen gifftz
Att ehn effter tyenne daugz Olaff Karlss Och gote Mariestadh
Wårra Landzsåtter i Wadzbo Och Waster gämmarke Som Kungz

Och

Om fryge och försvarligh
och försvarligh[e]n lee
Lag och rätt.

Om stadzlag och Rett
lijcker som i andre Rij
städer i Rijket.

Frij för skatt och tynge
Rijs 12. åger.

Dett besnärligh Köpstadz wägh gasthus tille gode och om
eiggiendes Landz tilll förbetringh, Hwå gasthus wij ast
sijmmerligh günstigh benägenhett bruådet och skaffat
alla tijen som lustig och nödtorfftigh gasthus att byggia
och bo i förn Mariestadh medh sådane priwilegier och frij
heter som för skriffwen förclarat, och wore alle the ast och
alle wåra skattskommande stedz förn Stadz inbyggiare obenbrijd
och widh macht lotti alle sine gemeyne beskatningh göra
Och then swarte sköer alle the som sijgh then widerspättia
wore och therwid skattskommande hwar och beskatta och,
Dijsliches wår Kerligh hustrue then Högborne Furstinne
inne frue Maria Hertzijnne tilll Sudhermanelandh, Nericke
och Wermelandh, Och städt Vadzgestijne tilll Nesijm,
Hampt byggies wåres Rijkz ärkestiftz gårdar Tiogne och
och rätskaffige wandersmähr delijdigh, och i alle måtthe,

Tilll then gott förste gasthus wij togat och annamat, som wij
och nw för medh taga och annamma alle Mariestadz bo
byggiare som sijgh then elleste widerspetz gasthus, så och
the för skatt tilkommandes hwarder, Medh therwid gasthus
Barm, Bregadier, ägodeler, Kärleigh och örlogh, Inman
stadz och Lotgan, Lotti wedertz fürstreckt gegn, bestemm
och förskrifwer för alle öfftwerwärdigh och orätt, och fördrag
tinge them tille lagh och rätter. Then nästa wenne och
gasthus wij för then Stadz Innewånere Stadz lagh och allen stadz
rättes rätte som andre köpstäder i Rijket gasth gasthus
skatt åreder och ämbs gasthus, och på thett wåre wandersmähr
och borgare i förn Mariestadz måge komme sijgh tilll nytta
och tryg beter Medh gasthus att byggia och förbetra Stadens
Then förne gasthus wij skatt sijmmerligh günstes och Nådigh wen
och skattfrijhet att the måge och skoer wara frij för skatt o
alle stadzens tynge lotti samptlig troskt ägor, Boegiendom

Samt

Samme frijgrett skrage ofwer tgette wårtz breffz Datum, dog wele
samme frijgrett medz fewer åger skaundeis om så begoss giöre
ock wijtger om waare wanderdömeigen beförde, förmere ock för-
öfer, Tijlickes ofwerlåggt tiill för[m] Stadz bygninge ock för-
strijnge ock tgen saakörer som ofs tgor i Staden offwer lagrum
ock wåttes lage rannsakninge kan tie forca. J förste Dog åger
Dog stoer wåre befaringsmenn Hampt borgemestere ock
Rådz, ock trogor ock tiebörligit wyssende gaastfri, att ingen
skall mötte weer sättir sijge wnder tgenne frijgrett, Rotgan
ock tgen wille i Staden bygge ock i dyge åger qwarer blif-
wa sedan frijgretz ågarens wilge åwer sam lagz sager, Ock tgen
oppå stoka tge giöre tgenne redz för fenghen, Borgemestere ock
Rådz som Burisbo wijnne ock frijgeter nöttge weer, Ock
tgen någon wille offwer för[m] torff åger frijgrett, ock sye åger
lage besittninge aff Staden skättia, Så skall den på Råd-
stugenn lagligen wpbinder sinn gaasse ock tempt tiill Kongz
fuir näste forender, om den dem ock tiilfogar stugen sijgh
ige gaastfri, offwer andre aff borgesbayet som tgen besittis
wille, ock förmå swaare tiill borgens rättigghett medz tge
andre, offwer Borgemestere ock Rådz på Stadzens wegne
som sodgen möge tgett sälia lagligen wägen som i tgenne
borgenes stadz gaastfri wille, ock icke i forefitt sälia offer för-
pante eghe offer iordz i för[m] stadz, Då fremmet dödsdråt
den tiill tompten icke skalle wara ofs offer wåres ofwerdom
wnde tiefallen igen, Wij giffuer ock för medz Wår fougt
Hampt borgemestere ock Rådz i Wlmerstadz fulle macht
ock befaringe ransaka gnade för parti som binder sijgh
tiill att widgen sattis i Staden / Ock ingremder tiefridis att
någott anyttigt ock ofradigt frestar sätter sijgh tgen medz
Gode borgens tiill förgindringe ock skade i tgenne wäringe
Offer tgot som gnedigen ofs offer offer staden dar tiill nytte ock

fromme

Skall gaasse wara
gyldig dog ingen
skall denne frijgrett
medge bryta eller
i Staden bygge
eller gaarde be-
sadde frijgetter
ifran sen lang
Dog sodane medel
skall gyldige sen
wnder Borgemestere
Borgemestere ock
Råd i Stadzen wijsse
ock icke i Enckom

Skall ransakas gena
parti som medes
andre sätte, dog
gifwer til förgindringe
ock skade.

3.

Item skall ingen Tømmerhogger, Dagsvenner eller andre, vere sig af hvem de vil
vere eller vinne tilhørende, vinde eller vinde nogen Mandstugu eller Bygning uden
Byen i Malmø eller paa Landet, uden de Borgere, som saadan Mandstugu eller Bygning
ere vorne, eller vorde, først have tilbudet, og dersom de ikke ville eller kunne
overholde med Raad og Dom, da maa de det vinde og bygge.

4.

Item skall ingen Borgere eller Indbyggere i Malmø, hverken Gjæster eller andre,
have nogen Mandstugu eller Bygning i Malmø, uden de Borgere, som saadan Mandstugu
eller Bygning have vorne, eller vorde, først have tilbudet, og dersom de ikke ville
eller kunne overholde med Raad og Dom, da maa de det vinde og bygge.

5.

Item skall ingen Borgere eller Indbyggere i Malmø, hverken Gjæster eller andre,
have nogen Mandstugu eller Bygning i Malmø, uden de Borgere, som saadan Mandstugu
eller Bygning have vorne, eller vorde, først have tilbudet, og dersom de ikke ville
eller kunne overholde med Raad og Dom, da maa de det vinde og bygge.

6.

Item skall ingen Borgere eller Indbyggere i Malmø, hverken Gjæster eller andre,
have nogen Mandstugu eller Bygning i Malmø, uden de Borgere, som saadan Mandstugu
eller Bygning have vorne, eller vorde, først have tilbudet, og dersom de ikke ville
eller kunne overholde med Raad og Dom, da maa de det vinde og bygge.

Item som straffas tiff utgiffuede ost, Item Enkie tiff Eskiell
om gaar i kiøb mætte thes medt kaun beskagen, ocg tagelgrom
tie rømen beistur imaar wærtz forstedøme, Effter wær sættis
Thes Lodens Lønnugs Bøstaffte i høgeoffteigs i Aamineste
Øpne ocg aemnit forkynnede breff ocg Mandat dgr effter
Christi byrdes 1546. Wille ocg nøgen i wært furstendøme
Brwge køpmanskap, Da skottis sigis inn i wære høfueder, Drift
wunder thes redelige sin gaude, Dyggis ocg mytte stadzens
frigheter saa lenge thes tidtz tiesegen, ocg sidan draga stridig
trenge medt andre wære wunderseetere, Tiff thett sittis wel
wel ocg gaar medt aestimeligen forstur forkynnet ocg tie
sagtz, at alle kiøpmen i wærer som gaude ocg køpslagen
haffuer tiefarende wore dresstuen ocg brwge wtgi inmar
wært furstendøme, Skoer gaar effter oftergde ocg pent
forbudne wore, kreds 40 ø straff ocg gadzgt som i kiøpmans
instrues reser wtskrigis forbrøtter, Dog skall Bres kiøpm
wore wære borgere i Marstadz open ocg effterlatem
Hus ocg thes tie ertigett tagelgen att gaude pa Aarsmarkedz
Torge, saa fritz som Kaarestadz borgere, Dergemod primi
legium aftirbrwche, Ocg skall thes ocg theres drenger ocg kø
pmenn att Landzthing saa wette som andre kreds kraffts
som forbrwtt oc wære forbudet, Skib skoer gotz wore
Borgere i Marstadz taga gentligen fremmede mans pen
ger tie att køpa thes tiff gaude Vadtz reder kwarue kreds 80.
ø skatt, ocg ther tiff gadzgt reder pendingene som oftberen ligger
forbrwtt, Item thet Hwsende skall ocg wære kiøpmen
wore gunstelig effterlatett att begaa ocg brwge tie stadzens
Mynge beste, Dem ere Kiøpmandz skrømen som ligger ofte
aaren nærmerst intiff stadzens ligger Att byggis ligge ther pa
ther Sagbrwne reder annat Grundt thes nyttigt synes tiff
stadzens beste

Item som Kiøpslag
mig bremskal
fligter mi i drade

6.

Skall alle kiøpmen
I Marmis afslagd
Dog skall Bres kiøp
mandz frigit ogsaa
Bgsom Marmisk
Grugs tall ocg kiøp
slagz oig gaa.

Item skal kiøpslag
mig bremskal
fligter mi i drade

Item som skal kiøpslag
mig bremskal
fligter mi i drade

Stadzens beste, Tiskriker vnøge the bogoer thee Stadzens gagn
ock beste regn Mide gnarn som eriggen pø Stadzens ägor
ock gør thee gastner drenkt waarat Wonder wöar sötge
gärdg Marieborg, Tiel thett Otende skree ingen Eder
reen oädet fördriste sige tiel wädgäste nögen borgare tlar
ander som boo i Mariestadz wide gögste straff, dugen
skree ock tunge skinzwesser tiel Landt reen waatn ast
wäar wondersötgen, ock pø thett the som fördes ock kond
thee staden möge beskomme herberge ock gnadt anwatt
the thee nödtorfften bogöstnm för eijste ock skree, Iger
fönne skee tänerna reen gästgifftnere hwss för ordnes i
Mariestadz, som fremande för skreige betaening herberge
skoer, ock thee sädane gästgifftnere gärdes skoer tnå tägt
eige tompter ast tages, ock byggas ast borgerne i staden
pø gnter tompt tnå bordg stugnr, skee Matstugnr ock
wen stredg ther trije gester bnnne instreeres, ock i sam
gärdes ärleigit ock bestedreigit foeck inspattiges som fremande
ock wedgkarande nödtorfftreigen förspörie skoee, Ock borger
nestnes sampt Rädet tage ärleigs gnoseege ther ast thestades
ock stadzens beste, hugen gästg drage ast gordergit för än
wärden tiefridz stret är för thet gästen gastnr goss genom
förtändt, wide straff som dnrrigen tage förnöeer. Tiee
thett Niende skree ingen giöre then ander förbry wide 40 ß
sank gnar verse han ther nedg rättreigen besagen wearden
Ock skee Prokikare nedg nögen andre tiesbrikter som ther
skitreigen pø agte, ock seden knesfreis straffat wnost thee
som bygger, Tiee thett Tiende skee aees wäare tienare tisli
ker ock adrenes som byggr ock boo i Mariestadz, ehem the som
besitte Adrenes gärder som nedg wäre weier ock Nädige esther
Lätteste

Item hall ingen förderfte
ligs at wnolgiste mi
gen för i Stadz
tellen tage bidingshuse
antagnen till Lands
tellen Arets.

Item hall sömand nedt Ga
stninne tellen Gäst
stiftninne hinder

Item hall ingen gästgifftare thee
ander förbiädge i nend
te ß straff.

Item 10 Skeppund tiere
wore så wäl som
Kalmel, ock andre
som bränder sundrie
Stohwaare tenken
Stadzens Rätt.

Lätteste tgen i staden bygge bestått, Samtedes ytterste ock
kongtens gårdar, noare vnder Stadzens rätt, ock giöre rätt
tigkett som borgare, om tgn brunde tägenskap handa ock
vandree, Item Handtwärckare så ock tge som öfesatt nay
ygaree, Medg mindre nij medg wårtg öpne breff nägre gar
sauer bestämmelige frijgetter ostwreätrandes vande, Samtedis
skole ock alle tge som i staden bygge ock bo vare borgemestr
ock Rådg hörsame ock dydige tille act tgett som tge tie wäre
ock Stadzens menige beste bäste ock befale, Tille tgt Etuste
vare nij inge tiestadg gastne att nägen handtwärckt nemn
skade brunde sig ändote ijd en mile wägs när staden, ock
skare gaeste nägen borgare galle i sin gaste skreddere, skom
makare eller andra gierningd nem ost Landg dygden, Vtgan
Brunde alenn tge Embetzmen som i staden gaste tgen boo
ock tge same skole inge gaeste öfftner sättia tgnare ock tge
sine Medborgare i ständer, Tgen oppå borgemestrare ock
Rådg medg ädermannen. som för gnant Embete skade
wppehalde gastne, alle förbenämde Priuilegier som
i tgette wårtg breff förfatede äre, skole ewidg Magt
galle ock beständ, Dog wage osse förbrgieret Sam
Priuilegium förandre, förmere, ock förbetre om sa begast
giöre, ock tegen galen tie sagen emot osse skiner nyttigit
ware, ock icke förminske, Ock förbinde alle wthi gnädt
stånd tge kunne ware gare emot ginden eller förfönge
giöre offte skee Mandstrodg in dyggiere wide tie börligit straff
ock anade. Ock tesse tille yttermere wisse gastne haue
tgette breff medg wårtg furstelige Secret förseglet datetg
Gistadt Nyköpinge tgen 9 Octobris Anno Christi Etg
tusind, fäm hundrede ja tgett tredie ock Otteliudge

Carolus

Hemtenwerkare
tge som öfesatt
tgette skole ock
ware Landz
sund Rätt ock
alle wdi staden
ware borgemest
ock Rådz til öfer
hetemd ock Stadzens
menige beste gönge
ock lyde.

11.

d'Kall ingen handt
werkare bemäkt
sett rembg ja mn
Mijl när staden.

Om Landkiöp.

Wij Christina medh Guds nåde Sweri
ges, Giöthes, Wendes, finnes, Carelens, Lapmns &
Norlanden, Her Caijanes och Estens I Liffländs
Hertiuinnes, &c. och Pfaltzgrefuinne till Rhen
ijsch och Holsten Fruchs, Gliöne Wirtenbergiet, &c.
Wåne, och Wår ellskeligh Kiäre Jngifte Dons troghe
Lanndregaarbare, Borgemestare och Rååds, Sampt gi
mene Borgerskapet berij Marieskrudz, Hasse ge
nom Dreet Wortskie Hende Medborgare Hijst till
Stockdagen, Dluck Persone, Lagsst för oss Klagho
om dett fretuangh Dem oss emoth Dreet gijf
ues och Priuilegier medh Landkiöp, Der Medre,
Dansijkeligen, at oss begäret, at sådant wackte
oss skulle. Hwar före wele wij, för medh allmar
ligen Befalet Hasse, Wår Förordne Der Hamne stadz
att Hen Hetter Hand Wedskrifft Dreet Priuilegij
och Stadz Lagh Rådandet Landkiöp Dem Stadem
Boo till förfångs oske, Lathen Dem förnimmer
nåsthom som Landkiöp Dijfua, då skall Dem
Lagfore, och Lagh Dem Effter Lagsten Lötte, Lade
oss, och Staadem, Hän Lade Hen, och alla Landza,
Lychsalig Ihu Effter Kraffte. Af Stockholm, den
20. Nouembris. Anno 1612.

Christina, R. S.

Dm Comptorens tillgÿff

Wÿ Christina medh gudz nåde, Sweriges, Gothes, Wen-
des, Finnes, Carelen, Ingrie t Nowgarden, the Lijfzlanz och Esthe t
Cassubiæ och Wandriigh, Hertiga vthi Cårin, Hertigh vthi Bremen, Holsten
ärchia. Stiärne Beskerligit, ärt kwne oss den högborne furste och Herre
Her Carll Philip, Sweriges Göthes och Wendes den furste, hertigh til Gu-
Denmarca Lundh, Norige och Wenemarkh, kwn elskelige Bröder
ÿngste dess kroghes Rawdenfattige Borgare och Comanne dess Rikis
stands, Gustue Comptoiren och Hÿnnerligen kwnat besökie och kwn-
denäriigheet hÿnnet, ått dess Nådigest kwnde, Gustue dem förschonet ms
de Crompetene, som de Gen till åfft dem Crompten Gustue wed gÿffwit
och ått de Gen Aff mäste nÿtte dem Crompeten, för dem Ogne,
så Gustue dess Nådigest dem ödmiugh Bÿnnen nådigest dem skeet, och grun-
stelighen Affwerkat, som dess och Nu medh dette kwnnet ÿpne bref
dem Nådigest kwnne, ått de för samme Crompetene Gen Aff
skildelig må ÿdj kwne, och dem Crompeten som för dem Ogne nÿtte
och behölle, Doch ått de dem sedh selie, eller förpantse, mwnt dem
förer gÿffne Priuilegier, Datum Örebro den 2 Martij. Anno 1613.

Christina R S.

Anno 1604 den 19 May hielt d. Rathlagning mit
Mauritzstadt wegen des Ribbings tell über Hörnefors
, wad doo: Bengt Ulsson tell doda vogte d. Mauritzstad: mit
Jakob persson tel Kurien. wil vorgenampten mit rädt
schaft nimigr annos nuvarum wil avoga d. Mauritz
stads Ostheudsiden hur upplyssa: C)

Anund Jonsson	4 öre
Anund Andersson	4 öre
Arent Pilter	3 öre
Lars Hansson	3 öre
Måns Bengtsson	3 öre
Per Ingesson	2½ öre
Hans Bonde	2½ öre
Jöns Eriksson	2½ öre
Anna Olufsd. Gutsmed	2 öre
Kurien Hans Jakobsson	2 öre
Håkan Svensson	2 öre
Ulf Svedkarl	2 öre
Måns af Gryttus tompt	2 öre
Albrächt Hjelpt	1½ öre
Jöns Gutsmed	1½ öre
Grundt Bodkn.	1½ öre
Her Olof tompt	Berg 1½. 1½ öre
Lars Svensson	1½ öre
Per Larsson	1½ öre
Måns Andersson	1½ öre
Kungsäl Hans mölnare	1½ öre
Hans v. Brunsberg	1½ öre
Jöns Gutsmed	1½ öre
Fryxtuna Jonsson	1½ öre
Lars Persson	1 öre
Lasse Lars Andersson	1 öre
Jöns Pedersson	1 öre
Måns Pedersson	1 öre
Anund Fryxun	1 öre
Jon Mårtensgtur	1 öre
Bengt Bonde af Karl Jonsson	1 öre
Jacob Jonsson	1 öre
Håkan Jonsson	1 öre
Måns Eriksson	1 öre
Hans Ingemundsson	1 öre

Hansten Mattis Persons hus	
Gustaffuen tompt	3 öre
Hans v. Brunsberg	3 öre
Torbiörn Jakobsson	3 öre
Per Olufsson	3 öre
Anders Knutson	2½ öre
Jakob Persson	2½ öre
Brynte Knutsson	2 öre
Claus Persson	2 öre
Håkan Klemetsson	2 öre
Kirstin Claus Andersd.	2 öre
Lars Larsson	2 öre
Måns Gutsmed	1½ öre
Anders Andersson	1½ öre
Hans Svensson	1½ öre
Andreen Smed	1½ öre
Håkan Mundtsson	1½ öre
Per Ingemundsson	1½ öre
Anders Nilsson	1½ öre
Lauds tompt	1½ öre
Olufs Trägård mästare	1½ öre
Jacob Torbiörnsson	1 öre
Hans Jonsson	1 öre
Bengt Jonsson af Mattis	
Andersson	1 öre
Lars Jakobsson	1 öre
Lars Jonsson	1 öre
Jon Eriksson af Lars Andr.	
Jöns	1½ öre
Jöns Pedersson	1 öre
Lars Mundtsson	1 öre
Jöns Klåkare	1 öre
Erik Olofsson	1 öre
Jöns Mårtensgtur	1 öre

[illegible] — 1 ort
Hanß tornyten — 1 ort
Andres nilson knecht 1 ort
Lorinz gündnn — 1 ort
Abel gündt — 1 ort
fülkon gryte zinßmr 1 ort
Claus kuzzens — 1 ort
weidpkrichtsmn gündm 18 pnigr
Claus pkrennekne — 18 pnigr
Hans Hoff — 18 pnigr
Mutz pigaws knechtn — ½ ort
Kinsky tornyten — ½ ort
Andres tornn Pyggaw ½ ort

Andres jonson — 1 ort
Claus Hennekuer — 1 ort
Kindlo tornyten — 1 ort
Hen kunsts gündt, Hirtzbd 1 ort
Krüsen nilson zu nigat 1 ort
Asmuß gündt — 1 ort
kurs zimmatson — 18 pnigr
Claus Hilzing — 18 pnigr
kurs pkrennekar zu nigat — 18 pnigr
inuthis mutson — 18 pnigr
Asmuß iwanson — ½ ort
pper pkreddaw vnd pkan — ½ ort
Fan pkreddaw — ½ ort

Die tornyten

Kinsky tornyten — ½ ort
Lüngs gnmaws — ½ ort
Andres knuthsons — ½ ort
Claus Hrelingsons — ½ ort
kurs pigaws — ½ ort
Hindrick Hans — ½ ort

Hennes gnigt — ½ ort
Lilke gnmaws — ½ ort
Hans Hrüzing — ½ ort
Andres kunsons — ½ ort
Andres pkan wdaw ½ ort

[illegible] vor Hrent pkrigpp kindt. [illegible] de Hufsen pkrigpp gyfftes en ort i pkrent vnd Hrentzig nders Hennewndz [illegible]

Von Kibing

Hanß Nicht Jacob [illegible]

Anno 613 den 2 Martij Hinge Konigw. Kayert &c. Martistag Hor werktige Hochzeit Hrotzing Crist ins Hauß mit de Kortornyten & Kuller Hrige wan nyt dann tornyten Hrolzer Christie de Anno 614 den 12 Aprilis Hur zu nachsten tingde Hor viertel Hasen Hur nyte [illegible] de dinst Hor dann Hrigde sich uf mynge [illegible] nigert nyt Hirig Konigw. Hrolzer Christ de wan Nicht wetzig nidrige Hochzeit tingde Hor 8 [illegible]

Von Kibing

Om Bro marknadh

Wij Christina medh Guds nådhe Sverij
ges, Gothes, Wendes, Finmarx, Carelers, Lyvers
i Norrlanden, Ingermo och Estnd i Lifland, Drot
ning, &c. och Wåren Hertiginna till Sleszwijck Hol
stens, Stormarij, Skiöre Wirtersligh, &c. Effter vår Chriſte
lige Öfwerheet ägnar och Wore, bya sitt Högha Kall och
Dragande, Fädernes Wägnar, Wördt och sodra sina Under
såtheres Wellfärdh, Hwilken nästadels står Wthij Deres
Wärlige redelige och frija Handell och Wandell Märkens och
Wärings. Dersore så Wele och Wij, Det samma förde för
gåta, Wthan och Wåre Wnder såthers Wällfärdz Höghi for
dra och fremia, så myckit som mest möyeligit kan Wara.
Och Effter Dett Wåre, och Wår älskelige Kåre Ynggste
Sons, trogne Wnder såthes Borgerskap ett Wthij Mariæstadh
Hafwa Wnderdånigast och Ödmiukeligen gifwit oss De
res frangda Läglenheet tilkiänna, såsom och den Dooss på
Dett Wnderdånigheste Begäret Wij Nådigest an
seedt Hafwa, och Wore förderfwilligh Wår med, och Wthij Dette
Wårt Öpne Bref Kraft, Fördt Allenast Hafwa den, Dett Deres
Wällärdige Privilegier Sub Dato Wijborgh den 9 Octo
bris Åhr 1583. Wtgångne. Wthij alla Deres Clausuler
Confirmerat och Stadfest, Wthan och med förenne årligha
Marknader Wids Bro Hampn, Wthij Wermeland för Det
redst och Tendigast, Nembligen, Den ene på Matthiæ Dagh
den Hörsten, och den andre om Pingsten Dagh Fämt,
Wthij så måto Att Borgerskapet i Mariestadh, måga Hålla
med Carell och Philips Stadz Borgare på förskrefne
Ortt och fijder, Hafwa Deres frije Handell och Wandell, wtz
Köpande och Säliande, Wthan Salt och Fläres, årligen
och redligen, Effter såsom Köpstedet Män äghare och

Bore

Vore och Swerigis Lagh, yttermehr som vnder
Jnne Siälen, Alle förbrytare förderfwell alle, Vdo Jn
Helst Vare Krone, somliga Vare skuld, Vorde ofwer
giorde och Lefwe, Att fulltogha för. De Mannestad, Borgare nä
ste Frieden och Wäre emot dette Vårt grundtligerne
gifne Konungzlig Lagh, Vthi Vare Högste Vnaade, och
thet straff som den Myndt tillbörligen följa kan.
Alltså Lyda wij och Befalla förbudit Alle och
Jdtlige och förderfwlige Landzskiy, som Nu manige
städer Drifwa, Så Vthi Vår Vdgifwen och Vthalla Vnder
såsom och Alle Vthi Vårt Landh, Vthi then straff, som Swe
rigis Lagh och Städernes Vthgifne privilegier för
mäla och Vtwijsa, Jen mehr Vare Befallningz Man, så
och Borgemestera och Raadh i Städerna, Vthi Sine re
spective och flitigt Vpsee, Så framt de Vthi, deres
privilegier till goda åtnijtia, Jen Vare och Vårt
Vthi sitt rätta. Till ytterman Vthisso, Sette wij Vårt
Vthi Vedtryckt Konungzlig Secret, mehr Vthi Konungzlig
Hand och Secret stadfest Stadfest och confirmerat
Datum Nyköpingh, Den 4 Augusti. Anno 1620.

Christian R.S.

103.

Hemmes Kongs Mtz:

Nådiger Svaar och Resolution vppå dhe ommstar, som samptelige
Städerne i Scharabotz Län hafft mett Gref vpm Riigz Lagena vthi
Konnigs Mtz: Landzlitt vnderdånigst, Actum Stockholm then 25
Februarij Anno 1642.

Hemmes Konngs Mtt: Hafft mitt vthi vppå dhes vnderdåhnigs in-
dåige ansökiandet och Expedition, tagit i Nådiger åtanckom och erkiennande
att Inwoner städerne med der tillkommende, Hemmigå vnne Embetsmena Em-
bete, dhess Egenmigar in tijdhaas vthi nådiger Taxtman skeppas måtte
vthi Scharabotz Län vthi dhett dhe
Nembligen: Inwoner städ: alt som staden
af Lidh hafft Egne Tiere Hwsbehoff som allenest
som tiere Hwsbehoff Bröijgraas in vnne städernes Jurisdiction, vthi
dhett tridie aff Baavngs pänningarne och Bakeriess wrake pänningar. dher
emot skolla Borgermestare och Råd nest andre dhesse Tall och embitz
an liggiande förvaltningar Tiligen Erstallande Waara förplichtade Kemp-
Inspectorem som H: K: Mtt: täcktes Opnå Tullbetiening och tilgh mehle Accis
Enen Tonder dher vthordnet Hafftes, att Hindra och förekomma dher Hår dher
Accisen vthi städerne måge med flijt Exekuterat och effterkommen dher ow
H: K: Mtt: Hafftes dher öfver författa Tåtz, richtigh Förlagd Tiichnes
Tåå dher städernes Tåtz Rådiget gaar vnder dhe
anpaende Depter Mgnar: till wexel och Tilltaga må. Dog tåncker H: K: Mtt:
intet att enter dhetta så wäll som andre städernes Entrade såsom Tonn-
öhlen, Kåttigheten, af städ: allehe städerne schenkemmende vthi dhess
mehr nadre Lagen inpåst, Item Tilbörligheter af städernes wågen
åckerat, Tåppat och Måtebröder med hwad mera Hemmet vnd Kör-
dagens i akt och till städernes bästa vthi richtigh giörass kan, Elich:
mehr i lika måtto Exekuterat och i akt tagne, dett Borgermestare och
Råd med flerare städernes Tilstöndige skuld dher af Emna Hafm: Kt:
all Nådigst vorhållet:

Vthi H: K: Mtt: Nådigst afgångna Hemmes K: Mtt: Konngl: Högtz-
wijsdeliges Förmyndare och Regering Underskrifft

Gref Jacob Bååge
till Wisingz borg
Drätzell

H: K: Herman Wrangell (L.S.)
: Rymdaktz
Råder

Caass Flemming
Råd:

Axel Oxenstierna
H: K: Confirm:

Fabian Wrangell Oxenstierna
och Lindholmen H: K: Stattmestare

Wår Nådigste Konungz: Maij:tz:

Nådigste Konung och Herre! Effter Eder Kongl: Maij:t:s nådigste befallning, är jag nu kommen hijt till Stadhen Marieståd, och hafver min underdånigste skyldighet härmedh velat förnimma Eder Kongl: Maij:t:, att jag är ankommen hijt till Staden Marieståd, på Måndagen näst efter Purificationis Mariæ, som är then 4 dagen Februarij, Åhr 1648.

1.

Angående Borgerskapet i Marieståd, underdånigst begiära, att then nåden Förmedling, på Staden Ordinarie Contribution, aff Gunst och nådigh efterlåtas måtte. Så ändock Wår Kongl: Maij:t: haft större utgifter och fast högre Onera under sig, än Riksens Inwånare, och förr skatt uthi denna Krijgstijder hafft att påkänna, äfwen som denne Staden och alle andre Städer uthi Riket, så är dock Borgerskapet uthi Marieståd, för then skull, att de förmedla Stadens Contribution, för then Tijd, Remedligen ställa kunnat, och det näst kommande 1648 åhr till Förmedlandes, och dijtlijes dalers Välfärdz: nyttes, så att Staden i medlertijd skall gifwa åhrligen Gott för: nämnde dalers Välfärdsmynt. Des dagen Wår Kongl: Maij:t: den nådigste tilfogh skiedt, alle alla sine trogne Undersåtter, som uthi Marieståds Lähn sitta, och dem för med hårdt pännat och förmant hafwa, att the sig stadz hafwa anlägga, att sådana staden förmedlast in stadlig Borgarätt Rätningh, uthi så måtto hålla, äfwen som the tilförne nyt hafwa, så att den afsaknad som Staden för afstyrke må med tiden af Tullen och Accijsen nyttigt förlagd blifwa, dijma för Ringhets och oplåtz skull, hwilket dem sådant tillbörligen stadt, hwarom Wår Kongl: Maij:t: för ofta skall att förwissa dem framdeles all ij Nådigh gunst och Nåder.

2.

Uthi then Borgerskapet och begiärer, att the uthi gemen, såsom the förre hafwa hafft wana och näring med Handel och Köpslagh, så ock Tullen och Accijsen, på alden stadz städer näst hålla och efterkomma skall, förnämligast på gode ordningar och hålfallat handel och handell, och dem emot något förderf och förfång på ordningar och stadgar förkomma kan, som näpter, the nyttigt finna som på stedet gemene bästa inrätta äga.

Transfört

Vnnerförer sådant att förre Nomina vor Rådherrer sniart på sin ort
vthi st bättre tillstånd sättia, dy sahnes K: M:t af dragen
det goos sorgs oc nytt til Rådherrer oplomst öfwer lagdt alt
sådant, oc goos detta Lätist in breff stadning författa oc
vthgå, Gruen dem med sådan skall, sin Kon: M:t
K: M:t intet kan goos nögre så vnnerner skull, som mist
annat förelia äfn att föda sig med tappande oc drappendes
dyda allen forandra, lotsen elsnäst billigt hemd sport,
som giordt äst: Dy den skicket annorlunda, äfn med stil
bötligist tappendet oc drappendest kan nämna, dem mä an
dragen förelia sig tiänst i staden, allen begifna sig vthi yä
landet, oc förelia sin nesätning med commendede.

Dem sagdet: Hennes Kongl: M:t: trägnat oc K: M:
M:t: kampt Norrigis Riks respective fortmyndare oc R
gen mig vnder skrefnit.

Gabriel Oxenstierna
Gustaff Ff.

(L: S:)

Axell Oxenstierna
K: Cantzelar

Jacobus Delagardie
K: M:t Mantalh

Gabriell Ox
stierna fri for
sitt mantby oc lin
holm K: M:t stats
stycke.

N: Nilsson
Pennyall

HS / B 129

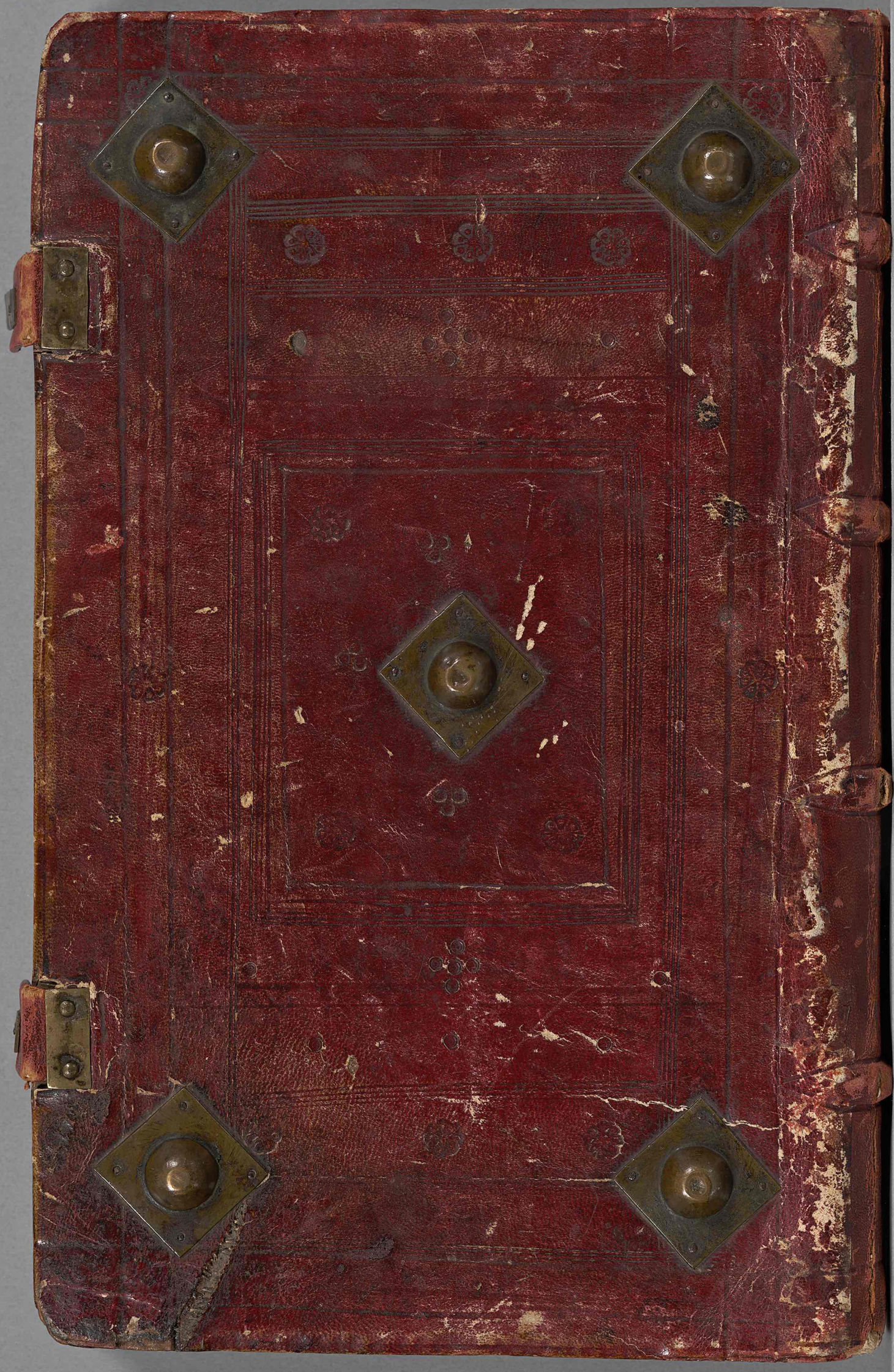

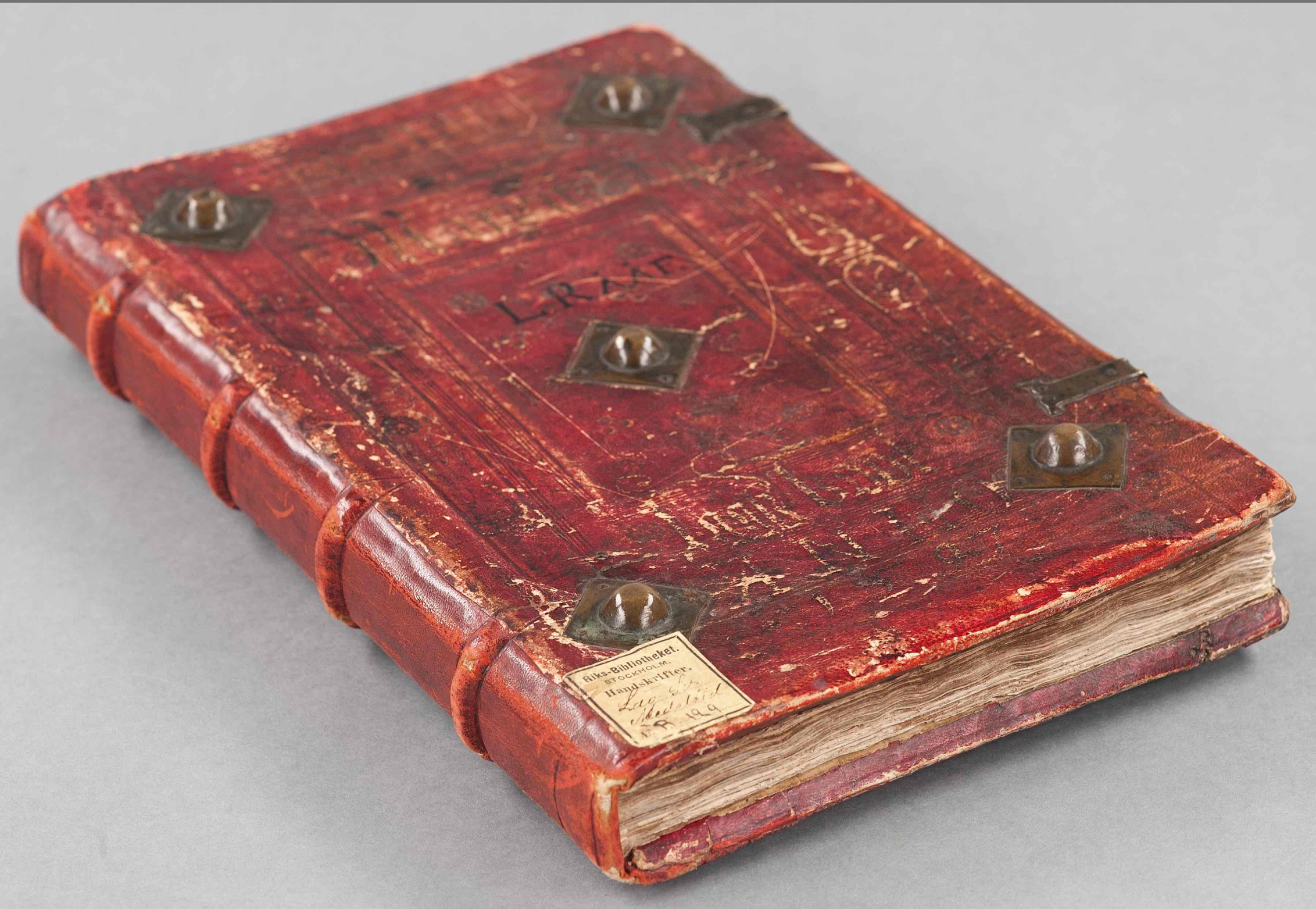
Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
B 129